

ארחות ישרים

בשיאות הקטן
בשיאות הקטן
בשיאות הקטן

ספר לימוד יומי

קובץ

ארחות ישרים

מוסר | הלכה | חידוד ועיון

יד

סדר לימוד יומי
לימי בין הזמנים
אב תשפ"ז

ת.ד: 596 סניף רבי עקיבא בני-ברק
טל': 077-9230219
נייד: 052-7167812
פקס: 077-4230219
דוא"ל: oy7812@gmail.com

מוסדות, שיעורי תורה ופרטיים
המעוניינים בחוברות
יפנו לארגון "ארחות ישר"
במייל

© כל הזכויות שמורות

אין להעתיק, לשכפל, לצלם, לתרגם
חלק כלשהו מתוכן הספר,
בין אם לשימוש פנימי ו/או מסחרי
ללא אישור מפורש
מארגון "ארחות ישר".

עימוד, עיצוב והפקה:
לאה טולידאנו
03-5796812

נדפס על נייר שאין בו חילול שבת ח"ו.

ארחות ישרים

ד י

יוצא לאור ע"י ארגון "ארחות ישר"
מיסודו של מרן שר התורה זצוק"ל
בנשיאות הגאון רבי אי"ש קניבסקי שליט"א

יו"ר הארגון:

הרב אריה קניבסקי

עורך ראשי:

הרב ליפא פלמן

חברי מערכת:

הרב אשר לבי

הרב יחיאל חסידה

הרב רפאל נוסבוים

הרב ישראל מאיר וולך

הלימוד בחוברת זו
הוקדש ע"י ידידינו

מר **אפרים עופר** בן **דפנה שיחי'**
לרפואתו השלימה

ולזכות רעייתו
חמוטל בת מתנה
למשפחת **טולדו**

לבריאות איתנה ונחת מרובה בעזרת השם יתברך

ולזכות ילדיהם:
אדר אליהו, שגיא מתני-ה, ירדן יהונתן

ולזכות אחיו
זאקי יעקב טולדו

שיזכה בבריאות הגוף ובבריאות הנפש ופרנסה טובה

לזכות ולעילוי נשמת האישה היקרה והחשובה אמם
מתנה גבאי ע"ה

ולזכות גיסו היקר אוהב הבריות ומלא בנתינה
שאול גבאי

שיזכה בבריאות איתנה,
פרנסה טובה ברווח, ונחת מרובה

זכות החזקת התורה תעמוד להם להצלחה מרובה
בכל מעשה ידיהם ולבריאות איתנה ושפע ברכה
והצלחה

תוכן הענינים

יד

12..... נבואה שעריך

58 יום שלישי כ"א מנ"א 14 יום שישי י' מנ"א

62 יום רביעי כ"ב מנ"א 18 **שבת ואחתנן** י"א מנ"א

66 יום חמישי כ"ג מנ"א 22 יום ראשון י"ב מנ"א

70 יום שישי כ"ד מנ"א 26 יום שני י"ג מנ"א

74 **שבת ראה** כ"ה מנ"א 30 יום שלישי י"ד מנ"א

78 יום ראשון כ"ו מנ"א 34 יום רביעי ט"ו מנ"א

82 יום שני כ"ז מנ"א 38 יום חמישי ט"ז מנ"א

86 יום שלישי כ"ח מנ"א 42 יום שישי י"ז מנ"א

90 יום רביעי כ"ט מנ"א 46 **שבת עקב** י"ח מנ"א

94 יום חמישי ל' מנ"א 50 יום ראשון י"ט מנ"א

54 יום שני כ' מנ"א

99..... תפילות נוסח אשכנז

117 תפילות עדות המזרח

147 פעילות הארגון

לידיעת הלומדים

- 1 יש לענות (לפחות) על חמש שאלות.
 - 2 את התשובות יש לשלוח לא יאחר מיום א' י' אלול תשפ"ו.
 - 3 יש לציין בכתב ברור, שם השולח, כתובת, ומס' טלפון.
 - 4 יש לציין בתחילת התשובה את מספר השאלה עליה באה התשובה.
 - 5 את התשובות יש לשלוח לת"ד מס' 596 סניף רבי עקיבא בני ברק, או לכתובת אימייל - oy072020@gmail.com
 - 6 תשובות שיגיעו בכתב או שם לא ברור, או לאחר התאריך הנ"ל, לא ישתתפו בהגרלה.
- ואלו הן הוראות להשתתפות בהגרלה:

בהצלחה

הפרסים שיחולקו בין הזוכים בהגרלה

פרס רביעי
(10 זוכים)
100 ₪

פרס שלישי
(10 זוכים)
250 ₪

פרס שני
(5 זוכים)
500 ₪

פרס ראשון
(5 זוכים)
1000 ₪

הודעה תשלוח לזוכים

מבנה הקובץ

הקובץ הנוכחי כקודמיו, מחולק לפי ימי בין הזמנים מיום שישי י' מנחם אב, עד יום חמישי ל' מנחם אב. בכל יום סידרנו שלשה מדורים, מדור מוסר, מדור מפי כתבם, ומדור שאלות לחידוד ועיון.

קיצצנו בכל יום כמה קושיות עצומות ומאתגרות מגדולי האחרונים, במגוון רחב של נושאים, מכל חלקי התורה, בכדי להעשיר את הידע, ולחדד את המח התורני.

מדור
חידוד ועיון

הבאנו שאלות ותשובות מכת"ק של מייסד הארגון מרן רבינו שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל.

המכתבים רובם ככולם עוסקים בעניני תורה ומוסר והדרכה לבני ישיבות.

מדור
מפי כתבם

הבאנו בכל יום קטע חיזוק עם פנינים נפלאים בעניני אמונה וביטחון לחיזוק הביטחון בימים קשים אלו.

מלוקט ממדור 'עיונים' מספרי המוסר בהוצאת "ארחות יושר".

מדור
מוסר

זמני היום שהבאנו הם ע"פ הלוחות הקיימים
נא לא לסמוך עליהם לחומרא

נבואה שעריך

בס"ד. שלהי דקייטא תשפ"ו

בגמרא במגילה ג' ע"א איתא, "ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא והנה איש עמד לנגדו וכו' הלנו אתה אם לצרנו וכו', אמר לו, אמש בטלתם תמיד של בין הערבים, ועכשיו בטלתם תלמוד תורה. אמר לו, על איזה מהן באת, אמר לו עתה באתי, מיד וילך יהושע בלילה ההוא בתוך העמק, אמר רבי יוחנן מלמד

שלן בעומקה של הלכה". מבואר שיהושע שאל את המלאך על איזה חטא הגיע להיפרע מהם, על ביטול התמיד או על ביטול תורה, ואמר לו המלאך 'עתה באת' והבין יהושע שהגיע על ביטול תורה. ומבארים התוס' ששאל יהושע 'הלנו אתה' - האם באת על תורה שנאמר בה תורה ציווה לנו משה, או על התמיד שמגין מצרינו, והשיב 'עתה באתי' והבין יהושע שכוונתו על התורה שנאמר בה 'ועתה כתבו לכם את השירה הזאת'. ויש להבין, מדוע לא רמז המלאך את תשובתו ב'לנו' והרחיק לרמוז מהפסוק 'עתה כתבו'?

וביאר בזה מרן הרב מפונב' זצ"ל [מובא בזכרון שמואל עמ' תקע"ד], שיש ב' בחינות בתורה. האחת 'תורה ציווה לנו משה' והוא חיוב לימוד תורה רגיל, ובאמת היה להם אפשרות להיפטר מחיוב זה כיון שהיו טרודים כל היום במלחמה, אלא שאמר להם המלאך יש עוד בחינה - ועתה כתבו לכם את השירה הזאת, התורה היא שירה! היא מהות החיים! שירת התורה ממלאת את כל כולו של האדם, וכשיש שעה פנויה כלשהי על האדם לעסוק בתורה, אי אפשר להינתק ממנה, גם כאשר יש תירוצים טובים וטרדות אמתיות, אבל משירת החיים אין להינתק!

...

עומדים אנו בימים קשים לבני התורה, ימים שלא ידענו כמוותם מזה עשרות בשנים, אשר יהודים אחינו ובשרינו מצרים ורודפים את לומדי התורה, או לנו שכך עלתה בימינו.

אמנם לפום צערא אגרא, ואין ספק לכל בר דעת שלא ניתן לנתק את בן הישיבה משירת חייו, וכל הפרעה וכל הצקה תענה בהתגברות והתחזקות השירה, שבוקעת כל מוחצה וחומה ומכרזת ואומרת 'אין לנו שיעור אלא רק התורה הזאת!' ואף - ובמיוחד - בימי בין הזמנים, אין בן התורה פוסק מתלמודו, אלא משנס מתניו ללימוד ולחזרה, ולעיון בסוגיות שאין הזמן סיפק בידו ללמוד ב'זמן'.

...

קובץ זה - "ארחות ישרים" הארבעה עשר במספר, יוצא לאור ברציפות כבר י"ד שנים! ראשיתו נוצר מן הצורך להגיש בפני הלומדים הקבועים הלומדים בכל יום את לימוד המוסר היומי שע"י "ארחות ישר" במאות שיעורי התורה והיכלי הישיבות והכוללים. ובכדי שלא למנוע את רצף הלימוד בימי בין הזמנים מחד, ומאידך לאפשר ללמוד כל אחד לבדו לימוד יומי באופן עצמאי, לשם כך יוצא לאור קובץ מיוחד זה לימי בין הזמנים. קובץ זה אינו מתיימר להוות תחליף ללימוד תורה, ולקביעת עתים לתורה, מטרתו להוסיף תבלין וטעם, בימי בין

הזמנים, לאוהבי התורה והמוסר, ולתת מענה לנופשים, אשר אינם נמצאים בסביבתם הטבעית, בין כתיב בית המדרש, ורוחקים מארון הספרים האהוב.

את הקובץ חילקנו לפי ימי בין הזמנים דבר יום ביומו, לכל יום שלשה מדורים.

במדור המוסר הבאנו השנה פרקי חיזוק ועיון בעניני אמונה וביטחון בהש"ת, מה שנצרך תמיד ובכל זמן, וביתר שאת בימים אלו אשר בני התורה חווים קשיים חיצוניים וקיצוצים שונים, ואף שבוודאי אין בכך משום סכנה על לומדי התורה, יש תמיד מקום להתחזק באמונה וביטחון. קיבצנו פנינים נאים מרבותינו גדולי הדורות, ואספנו מהעיונים שנדפסו בספרי המוסר שבהוצאת "ארחות יושר".

במדור החידוד ועיון קיבצנו קושיות מגדולי האחרונים, קושיות עצומות המצריכות עיון רב ודיבוק חברים כדי ליישבם, השתדלנו לבחור קושיות שאינם מצריכות עיון בספרים, רק התעמקות במחשבה וצלילות דעת. **הבאנו השנה בעיקר שאלות מעשיות מחיי היום - יום, וע"י העיון בשאלות לעיונא יתקיים גם לימודי ההלכה.** כמובן שאיננו מתיימרים ליישב את קושיות האחרונים בלא עיון הראוי בסוגיות, אך מטרתנו היא להביא לריתחא דאורייתא, בשבת אחים יחד במקומות נופשם, ובטיולם בחיק הטבע, וכמאמר חז"ל בירושלמי ברכות, כל פטפוטיא בישין, ופטפוטיא דאורייתא טבין, למען יוכלו לקיים בהידור את מצוות ובלכתך בדרך.

מדור חדש קובע מקום לעצמו בשנה זו, והוא מדור מפי כתבם, ובו קבצנו עשרות שאלות ותשובות, מאשר נשאל והשיב מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל בעצם כתי"ק לשואלים הרבים. המכתבים שהבאנו הנם בעיקר בנושאי תורה, מוסר, והדרכה לבני ישיבות ואברכים.

כמו כן הבאנו מידי שבת בשבתו חידושים וביאורים משובבי נפש, מאוצרו של הגאון הגדול רבי אברהם ישעיהו קניבסקי שליט"א נשיא "ארחות יושר" על פרשת השבוע, דברים שנשא ונתן עם אביו הגדול רבינו שר התורה זצוק"ל והעלה על נקסו למשמורת.

כאן המקום להודות לאברך יקר מופלג בתורה הרה"ג ר' מנחם ישראל שליט"א, שאסף וליקט בתבונה את הקושיות שהבאנו כאן אף הוסיף נופך משלו להשלים המלאכה, יתברך ממקור הברכות להצלחה ברוחניות ובגשמיות.

בברכת וקווי ה' יחליפו כח, והצלחה בכל אשר תפנו, לטובה וברכה
"ארחות יושר"

השפע והברכה לפי מידת הבטחון

כתב רבינו הגר"א: "ועיקר נתינת התורה לישראל הוא כדי שישמשו בטחונם בה'... והוא לפי שעיקר הכל הוא הבטחון השלם והוא כלל כל המצוות..." (הגר"א משלי כד, יט), ובספר משנת ר' אהרן (מאמרים ושיחות מוסר ח"א שער א' פ"ו) כתב לבאר דברי הגר"א וז"ל: "ונראה דאין כוונת הגר"א לומר דתכלית הכל הוא הבטחון והתורה אינה אלא אמצעי, דוודאי תכלית כל הבריאה היא התורה, אך תכלית נתינת התורה לישראל היא שיקבלוה בקדושתה, ולא שתהא להם בבחינת ידיעה וחכמה בעלמא אלא שידבקו בה, והלומדה והעוסק בה תהיה התורה עצמותו ממש, והדבקות בתורה זוהי הדבקות בקב"ה, ודרגה זו לא תיתכן בלתי הבטחון השלם, דמסור לגמרי לקב"ה, וזהו דכתב הגר"א דתכלית נתינתה היתה הבטחון השלם היינו דהמדרגה הנכונה בתורה שכדאי היה מתן תורה עבודה, הוא כדי שישמשו בטחונם בה', דע"י דרגת הבטחון השלם, הוא מסור כולו לקב"ה, ואין בו שותפות בין עניני עולמו ועניני תורתו לחצאין, ואז תורתו מאירה, ובשביל דרגה זו בתורה כדאית נתינת התורה וזה המכוון בנתינתה".

יסוד החסידות ושורש העבודה הוא בטחון, והוא מרומז באות הראשונה שבתורה, וכדברי הגר"א זצ"ל שששת האותיות של תיבת "בראשית" רומזות לששת היסודות לקיום התורה: ב - ביטחון, ר - רצון, א - אהבה, ש - שתיקה, י - יראה, ת - תורה. והביטחון הוא היסוד הראשון, שישים האדם בטחונו בה' יתברך בלב שלם, שאפילו צרה קרובה מאוד, יבטח בהקב"ה שירחם עליו להצילו וכו'. והביטחון הוא כמו צינור, שדרכו נמשך השפע והברכה מן השמים לארץ. כדוגמת האדם הרוצה להמשיך מים לתוך ביתו שמתקין צינור, ואי אפשר לו בלעדיו, כך הרוצה להמשיך שפע וברכה ברוחניות ובגשמיות, עליו להתחזק במידת הביטחון. וכמו שבצינור של

מוסר

מים כמות המים הזורמים היא כפי רוחב הצינור, כך ממש השפע והברכה שמושפע על האדם הוא כפי גודל מידת בטחונו, אם רב ואם מעט. וכמו שהצינור צריך להיות שלם בלי נקב, ולולא זה חלק מן המים לא יגיעו ליעדם, כן הביטחון צריך להיות בשלימות בלי ספק כלל.

מפי כתבם

לאל:

מה עדיף טפי, ללמוד את כל הש"ס בכל שנה גמרא רש"י תוספות כפשוטו, ולאחר כמה שנים ללמוד גם ירושלמי, רמב"ם, שו"ע ומדרשים, או שטוב יותר ללמוד ש"ס בעיון?

תלמד הכל להבין.

תלמיד: משה זקן

...

לאל:

הרוצה להיות בקי במדרשים, אלו מדרשים עיקריים יותר, ובמה להתחיל?

כולם בזה אחר זה.

תלמיד: דוד זמר

...

לאל:

כאשר אני לומד מהר, אני לא זוכר אח"כ כ"כ מה שלמדתי, מה יועיל שלא אשכח?

תתפלל.

תלמיד: דניאל

יום ו' י' מנחם אב

חידוד ועיון

א. ברכות הנהנין

מעשה באדם שאכל שניצל על דעת שהוא שניצל בשר, וחשב מפורש לפטור בברכת 'שהכל' את כל המאכלים האחרים שברכתם כן. לאחר שהחל באכילה שת ליבו שהוא 'שניצל דג', ואז נמלך שאם כבר אינו 'בשרי' ישתה כוס חלב. ויש לדון האם צריך לברך שוב ברכת 'שהכל' על החלב, שהרי הסיח לגמרי דעתו מזה. או שסוף סוף, כיון שחשב על כל הדברים שברכתם שהכל, פטר אף את החלב ולא יברך.

ושמא יש להביא ראיה מדברי השער הציון (קס"ח כ"א) שחידש, שאם בירך אדם 'מזונות' ואכל מין מזונות, ולאחר ששהה קצת רוצה לאכול עוד, והכל יחד יצטרף לכדי שיעור קביעות סעודה. אזי, אם מה שיאכל מעכשיו לבד אין בו שיעור קביעות סעודה, צריך לברך שוב מזונות, משום שב'מזונות' הראשון ודאי לא חשב על זה. ואם כן ה"ה הכא.

ויש שרצו להוכיח להיפך, מדברי השערי תשובה (ר"ד) שאם אדם היה סבור שצריך לברך ברכה ראשונה על כל פרי, וכאשר בא לברך על הפרי השני, העיר לו אדם שלא יברך, שוב אכן אין צורך לברך, למרות שהוא בדעתו היה להגביל את הברכה הראשונה לפרי הראשון בלבד. ואם כן לכאורה ה"ה כאן אין צריך לברך.

זמן
היום

ירושלים בני ברק	חיפה	צפת	מודיעין - עילית	נתיבות	
5:50	5:51	5:49	5:46	5:50	הנץ החמה
8:25	8:26	8:23	8:21	8:28	סזק"ש מג"א
9:17	9:18	9:17	9:15	9:20	סזק"ש גר"א
9:51	9:53	9:51	9:49	9:54	סזק"פ מג"א
10:27	10:28	10:27	10:25	10:29	סזק"פ גר"א
7:46	7:43	7:44	7:42	7:43	שקיעה
7:06	7:21	7:14	7:12	7:13	הדלקת נרות

יום ו' י' מנחם אב

פרשת השבוע

כח התפילה

"ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר. ה' אלקים אתה החילות וגו', אעברה נא ואראה את הארץ" וגו', ויתעבר ה' בי למענכם ולא שמע אלי, ויאמר ה' אלי רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה. עלה ראש הפסגה ושא עיניך וגו' (פרק ג' פסוק ג' - כ"ז).

והדברים צריכים תלמוד, למה היה משה צריך לספר להם את כל הדין ודברים שהיה בינו ובין הקב"ה, התפילות והגזירה, איזה תועלת תצא להם מזה, ומה זה שייך לבני ישראל.

וביאר בזה מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל, דכוונת משה רבנו היתה כדי שבני ישראל יתפללו בעבורו שיכנס לארץ, ולכך סיפר להם שהוא כבר התפלל תקט"ו תפילות ולא נענה, אולי תפילתם תועיל לו, והם לא הבינו את בקשתו ולא התפללו בעבורו. ואע"פ שהקב"ה אמר לו אל תוסף דבר אליי עוד בדבר הזה, וא"כ כיצד ביקש מבני ישראל להתפלל בעבורו, מ"מ הקב"ה אמר לו אל תוסף, היינו לך אין רשות להוסיף להתפלל, אבל לבני ישראל מותר להתפלל בעבורו, ואיתא במדרש דאילו היה משה רבנו ע"ה מתפלל עוד תפילה אחת (דהיינו תקט"ז תפילות) היה נענה, ולכך אמר לו הקב"ה רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה.

ולפי דרכנו אנו למדים, דאין להתיימש לעולם מלהתפלל, וכדאיתא בגמרא ברכות (דף ל"ב ע"ב) א"ר חמא ב"ר חנינא אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל שנאמר קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל

פרשת השבוע

ה', ואפילו צדיק גמור כמשה רבנו ע"ה לא נתייash מלהתפלל תקט"ו תפילות, והיה ממשיך מבחינתו לולי שהקב"ה עצר בעדו, כי כך גזרה חכמתו יתברך, ואנו רואים מכאן כמה אין לאדם להתייash מתפילה, שלפעמים חמש מאות וחמש עשרה תפילות אינם מועילים ותפילה אחת נוספת היא היא המשנה את הגזר דין, והדברים נפלאים.

אז יבדיל משה

"אז יבדיל משה שלש ערים בעבר הירדן מזרחה שמש" (פרק ד' פסוק מ"א).

יש לבאר, מה הכוונה 'אז', מתי היה זה שהבדיל משה והכין את שלשת ערי מקלט.

וביאר מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל, דקאי אתחילת הפרשה, ואתחנן אל ה' בעת ההיא וגו', שהתחנן לבטל הגזרה מעליו ולהכניסו לארץ, וכשראה שלא הועילו לו תקט"ו תפילות, והקב"ה נשבע שלא יכנס לארץ, אז הבדיל שלש ערים, להכין להם ערי מקלט, כדי להספיק עוד מצוה, כמו שדרשו חז"ל על הפסוק חכם לב יקח מצוות דקאי על משה רבנו ע"ה.

מפי כתבם

לאלף:

אני בחור הלומד בישיבת ... יש לי 12 שעות פנויות מסדרי הישיבה.
בכמה מהם לישון וכדו' וכמה לנצל ללימוד?

תלמיד: כמה שמוכרחים.

אנחנו צריכים

...

לאלף:

ואיזה ספר מוסר ללמוד?

תלמיד: מה שמונח בישיבה.

אנחנו צריכים

...

לאלף:

והאם יש עלי חובה לעשות כל יום חשבון הנפש?

תלמיד: אם צריך.

אנחנו צריכים

שבת ואתחנן ו"א מנחם אב

חידוד ועיון

ב. עניני חו"מ

א. מעשה באדם שהיה לו עסק להשכרת תכשיטי זהב יוקרתיים, לנשים שרצו זאת לתקופה קצרה כגון כלה וכד'.

יום אחד עלתה בידו אפשרות ליצור תכשיטים אלו מחומר דמוי זהב, אשר הוא זול מאוד ורק במראהו דומה לזהב עד כדי שכמעט שאין הבדל בינו לזהב אמיתי. ובא בשאלתו בפיו האם מותר לו לעשות זאת ולהשכיר במחיר של זהב, שהרי הנאת הנשים היא אותה הנאה ולא נפגמת בכי הוא זה, או שמא אונאה היא.

עי' שו"ע חו"מ סי' רל"ד, ובנתיבות ובש"ך ביו"ד סי' קי"ט ס"ק כ"ז.

ב. מעשה שהיה בדוד שמש שנפל על מכונית והזיקו, וכעת בעל המכונית בא לתבוע את בעל הדוד שישלם לו על הנזק. בעל הדוד מצידו טוען שפטור משום שהרי זה 'אבנו סכינו ומשאו שנפלו ברוח שאינה מצויה' ופטור.

צד א' יש לומר, שכל הפטור הוא דווקא לדבר שאמור להיות בראש הגג זמן מועט. אך בדוד שמש שאדם מניחו בראש גגו לאורך שנים ארוכות, ובמשך שנים אלו מצוי שתבוא הרוח, הרי שוב זה נקרא 'רוח מצויה'.

צד ב', הרי אם אדם זה יבא לרב בבוקר לשאול אותו אם מותר לו להניח דוד שמש זה ליום אחד, יתיר לו, וכן למחרת, יתיר לו, וכן הלאה כל החיים, ואם כן הוא פטור שהרי אין אנו דנים את החיים כחטיבה אחת, אלא כל יום בפני עצמו.

ירושלים בני ברק חיפה צפת מודיעין - עילית נתיבות						
הנץ החמה	5:51	5:52	5:49	5:47	5:51	5:54
סזק"ש מג"א	8:25	8:26	8:24	8:22	8:26	8:28
סזק"ש גר"א	9:18	9:19	9:17	9:15	9:18	9:20
סזת"פ מג"א	9:52	9:53	9:51	9:49	9:52	9:55
סזת"פ גר"א	10:27	10:28	10:27	10:25	10:27	10:30
שקיעה	7:45	7:43	7:43	7:42	7:44	7:42
צאת השבת	8:22	8:24	8:25	8:24	8:23	8:23
לר"ת	8:58	8:55	8:56	8:55	8:57	8:55

הבוטח בזולתו - מניח אותו ה' ביד מי שבטח בו

כתב החובות הלבבות: מפני שאם איננו בוטח באלוקים, בוטח בזולתו, ומי שבוטח בזולת ה', מסיר האלוקים השגחתו מעליו ומניח אותו ביד מי שבטח עליו.

וביאר בזה השפתי חיים, דבוודאי שאין כוונתו כמשמעות הפשוטה שהוא מופקר למקרים המזדמנים בלי שום יד מכוונת ח"ו, אלא שהבוטח בה' ומאמין באמת שהשי"ת לבדו הוא המנהיג, זוכה לראות השגחת ה' גלויה עליו וסייעתא דשמיא מיוחדת, ומבחין במוחש שהשי"ת משגיח עליו ומנהיג אותו. לעומת זאת מי שאינו בוטח בהשי"ת, הנהגת ה' אתו היא בהסתר פנים, ולכן קשה לו להכיר שכל מה שקורה לו מכוון אליו מהשי"ת, אף על פי שכך הוא האמת שהקב"ה משגיח ופועל הכל, מכל מקום לאדם זה נדמה בטעות שכל מה שעובר עליו הם מקרים טבעיים הקורים מאליהם.

בדברי החובה"ל מתבאר שהשפע בא עם הבטחון, ואם יבטח כראוי ישיג פרנסתו ושאר צרכיו בנקל. ומצינו בזה דבר נפלא בספר נועם אלימלך, דהנה בפרשת בהר אמרה התורה "וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו, וציויתי את ברכתי לכם בשנה הששית, ועשת את התבואה לשלש השנים" (ויקרא כה, כ-כא), וצריך ביאור, שמשמעות הכתוב נראה שרק באופן שישאלו - מה נאכל - אז מבטיחה התורה "וציויתי את ברכתי". ותמוה, וכי אם לא ישאלו 'מה נאכל' לא יבוא השפע, וכי צריכים להיענש על כך שלא שאלו מה נאכל, הלא אדרבה כשלא שואלים הינם בדרגה גבוהה יותר? עוד יש להתבונן, מדוע כתבה התורה בלשון שאלה ותשובה, והלא די היה שתכתוב "וציויתי את ברכתי" וממילא לא תהיה סיבה לשאול מה נאכל בשנה השביעית?

מוסר

וכתב הנועם אלימלך בשם אחיו ר"ז זצ"ל ליישב כך: כשברא הקב"ה את העולם העמיד הנהגת עולם שירד תמיד שפע לצרכי בני אדם ללא הפסק כלל, אלא שכשאינן לאדם בטחון בבורא ב"ה הריהו מקלקל בזה את צינורות המושכים שפע, ונפסק חלילה השפע, וצריך השי"ת ב"ה לצוות ציווי מחודש על השפע שירד כמו בתחילת הבריאה.

ולפי זה ביאור הפסוקים כך הוא: אם תבטחו בה' ולא תשאלו 'מה נאכל' - לא יחסר לכם מאומה ותהיה הברכה מצויה מאליה, אך אם תפלו מאמונה ובטחון ותשאלו 'מה נאכל', תגרמו לקלקל את השפע, ואז 'וצויתי את ברכתי' - אצטרך לצוות מחדש שירד השפע כמו בתחילת הבריאה.

מפי כתבם

לאל:

אני אברך כולל, לומד באותו כולל למעלה מעשר שנים, עם אותו חברותא. בשנה האחרונה התחילו קשיים בלימוד עם החברותא, אע"פ שאנו לומדים טוב יחד ושמחים בלימוד, בכ"ז מפריע לי דברים שעושה, כמו תנועות שלו או איך שזז, וזה מאוד מציק לי. גם לעבור כולל אני חושש כי מי יודע אם שם לא יהיו הפרעות. מה הרב יכול ליעץ לי שזה לא יפריע לי?

הלצה: אל תשים לב לשטויות, שב ותלמד.

הרב משה שניידר, ל"ה אהרן

...

לאל:

יש לי בן בגיל ארבע עשרה, שב"ה לומד היטב, הוא למדן גדול ולומד הרבה, ולאחרונה התחיל להבחן על הרבה מסכתות, וגם על חלק משו"ע ורמב"ם, ובאופן כללי לומד יותר מבני גילו. לצד זה הוא אוהב להתווכח הרבה על כל דבר, ובפרט בעיניי אמונה ופילוספיה שיכול להתווכח שעות רבות ברצף. כעת הוא רוצה להתחיל ללמוד כוזרי, אך אנו חוששים מכך. מה דעת מרן בזה? האם להרשות לו או לא?

הלצה: קודם שיהיה בקי בש"ס ובפוסקים.

הרב יצחק אייזיק זקן, ל"ה וסמך

חידוד ועיון

ג. דבר שאינו מתכיון

מעשה באדם, שביליל שבת קודש הסתפק אם העביר את המקרר למצב שבת, ורצה לפתוח את המקרר בשביל להוציא את המאכלים לצורך סעודת השבת. ויל"ע האם מותר לו לכתחילה לפתוח את דלת המקרר אף שיתכן שע"י כן יידלק האור [וזה פשוט שאם פתח ונדלק האור אסור לסגור, רק הנידון אם מותר לפתוח על הספק].

ויש לדון:

א. הנה קיימא לן להלכה (שו"ע סי' של"ז ס"א) "דבר שאינו מתכוון מותר", אם אין זה 'פסיק רישיה', ומותר לכתחילה, ולכן מותר לגרוור ספסל אף שיתכן ויעשה חריץ. ולכאורה גם בנידון דידן זה דבר שאינו מתכיון.

ב. אך מאידך יש לדון דבמקרה זה הספק הוא לא האם יעשה חריץ, אלא האם כבר האור במצב דלוק. והרי זה 'פסיק רישיה לשעבר', ועי' בזה בביאור הלכה סי' שט"ז ס"ג בהרחבה.

ג. עוד יש לדון, דגם אם חשיב 'מתכיון', אמנם במקרה שממילא יש אור חזק בחדר, שמא אין זה 'ניחא ליה', שהרי מצד אחד נוח לו באור באופן כללי, ומאידך כעת לא צריך את זה [וכל הנידון הוא רק לגבי הדלקת האור, מבלי לדון בהשלכות פתיחת הדלת על הפעלת המנוע וכדו'].
ד. עוד יש לדון, שהרי רגיל כל שבוע לכבות את המקרר, ואולי חשיב כ'חזקה' שכיבה האור (עי' ט"ז יו"ד סי' ס"ט ס"ק כ"ד). אמנם מאידך יש 'חזקה דמעיקרא' על המתג שהוא ב'מצב חול'. [ועי' עוד שש"כ פל"א במילואים].

זמן
היום

ירושלים בני ברק	חיפה	צפת	מודיעין - עילית	נתיבות
5:51	5:52	5:50	5:48	5:55
8:26	8:27	8:24	8:22	8:29
9:18	9:19	9:18	9:16	9:21
9:52	9:53	9:52	9:49	9:55
10:27	10:28	10:27	10:25	10:30
7:44	7:42	7:43	7:41	7:41

המסתפק בחלקו לא חש בחיסרון

"כפירים רשו ורעבו, ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב" (תהילים לד יא). יש לדקדק שלא נאמר שלדורשי ה' יש כל טוב, כיון שמתחילת יצירתו של אדם נקבע עבורו מסלול חייו והתמודדותו, אם יהא עני או עשיר (נדה טז, ב). אבל דורשי ה' שמחים הם בחלקם ומאושרים בגורלם, מסתפקים במועט ואינם חשים שחסר להם דבר מה. והם, העשירים באמת!

יעקב אבינו בפגישתו עם עשו אמר "כי חנני אלקים וכי יש לי כל" (בראשית לג, יא). מפרש הכלי יקר: "כי דרך הצדיקים אפילו כשיש מעט בידם, מסתפקים בו ושמחים בחלקם, ונראה כאילו יש להם כל".

מדת ההסתפקות והשמחה בחלקו לא היתה נחלת יעקב אבינו בלבד, ואין היא חידוש שנולד רק בבית מדרשו, אלא "ירושה" היא לו מיצחק אביו ואברהם זקנו, וכמו ששנינו באבות (ה, יט) "עין טובה... מתלמידיו של אברהם אבינו", ופירש הרמב"ם: "עין טובה - היא ההסתפקות". ולכן אמר אברהם למלך סדום: "אם מחוט ועד שרוך נעל ואם אקח מכל אשר לך" וזוהי תכלית ההסתפקות, והוא שיניח אדם ממון גדול ולא יהנה ממנו אפילו בדבר מועט.

הוא שאמר הכתוב על אברהם: "וה' ברך את אברהם בכל" (בראשית כד, א). כלומר: ה' ברך את אברהם באותה מידה ותכונה נפלאה של 'כל' - שמרגיש שיש לו הכל, ולא חסר לו דבר כל-שהוא מחוץ לחלקו אשר שמח בו. בתכונה זו התברך אברהם, והורישה ליצחק בנו, כמו שנאמר: "ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק. ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות" (שם כה, ה-ו). ותמוה: אם אברהם נתן כבר את כל אשר לו ליצחק, מהיכן נותרו

מוסר

לו מתנות ליתן לבני הפילגשים?

אלא יתכן גם כך לפרש את הפסוק: "ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק", כלומר: אברהם הוריש ליצחק את אותה מדת 'כל' אשר לו, מדת ההסתפקות שקנה אותה, ואשר בה כלול כל הטוב האפשרי, אותה הוריש ליצחק, וממילא נותר בידי אברהם מתנות לתתם לבני הפילגשים והוא הרכוש שקיבל אברהם מאחרים [על דבר שרה] מעבר לחלקו.

מפי כתבם

לאלו:

מה הדרך להגיע לשמחה והתמדה בלימוד התורה?

תלמיד: ע"י שמבינים.

וְהָיָה יוֹדְעֵי

...

לאלו:

האם ראוי לתכנן מראש הספק בלימוד, שהרי בגמרא בסנהדרין כ"ו ע"ב אמרו 'מחשבה מועלת אפילו לדברי תורה' ומשמע שזה מזיק ללימוד, ומאידך בעירובין ס"ה ע"א רבי אחא בר יעקב יזיף ופרע משמע שכן הי' לו קביעות ויש ראיות נוספות לזה בש"ס. האם ראוי למעשה לתכנן?

תלמיד: מותר (ובלבד שלא יחשוב שבלי זה לא ילמד).

וְהָיָה יוֹדְעֵי (וְהָיָה יוֹדְעֵי שֶׁלֹא יִחְשַׁב שֶׁבְּלִי זֶה לֹא יִלְמַד)

...

לאלו:

אני בחור ישיבה אמריקאי, שאלתי היא איך אפשר להגיע לידי יראת שמים?

תלמיד: תלמד מוסר.

תלמיד מוסר

חידוד ועיון

ד. עניני חנוכה

מעשה שהיה באדם שהתכבד להדליק נרות חנוכה בבית הכנסת במוצ"ש. לאחר שבירך את שתי הברכות, לפתע עזב את הנר וסירב להדליק את הנר. מתנועות ידיו הבינו הציבור, שכעת נזכר שלא אמר בתפילתו 'אתה חוננתנו', ועדיין אסור במלאכה ואינו יכול להדליק. בית הכנסת געש וסער - מה יעשה כעת, האם יכול לומר 'ברוך המבדיל' ולהדליק, או שמא לא.

א. יש לעיין, האם עליו לומר כעת 'ברוך המבדיל' והוי כמו שמצינו 'גביל לתורא' המבואר בשלחן ערוך (או"ח קס"ז) שמותר אחר ברכת 'המוציא' להורות לאחרים 'תנו מאכל לבהמה' כיון שמעכב את אכילתו, או כמו 'הביאו מלח' שמותר, או שמא יש חילוק בין הדברים.

ב. עוד יש לדון, האם יכול לשמוע כעת מאדם אחר 'ברוך המבדיל' מדין 'שומע כעונה'. ויל"ע אי שומע כעונה הוי כמדבר ממש וחשיב הפסק או לא. ונחלקו בזה רש"י ותוס' סוכה ל"ח ע"ב, ועיי' בחזו"א או"ח סי' כ"ט.

ג. עוד יש לדון, אם אדם אחר מהקהל, ששמע את הברכה, יכול להדליק, והדבר תלוי בגדר הדלקה בבית הכנסת, האם זה דין חיוב על כל אחד מהציבור, ואם כן כל אחד יצא בברכתו, או שזה דין על הבית הכנסת [ולכאורה זה תלוי בטעם המנהג].

ד. עוד יש לדון, שמא ברכתו היתה לבטלה, שהרי בירך בזמן שהיה אסור לו להדליק (עיין משנה ברורה סי' רס"ג ס"ק כ"א).

ועי' עוד בכל זה ברמ"א סי' רע"א ס"ה בענין השוכח ומברך על אוכל הקודם הבדלה, האם יברך או לא. ואפשר שה"ה הכא.

זמני
היום

ירושלים	בני ברק	חיפה	צפת	מודיעין - עילית	נתיבות
5:52	5:53	5:51	5:48	5:52	5:55
8:26	8:27	8:25	8:23	8:26	8:29
9:18	9:19	9:18	9:16	9:19	9:21
9:52	9:54	9:52	9:50	9:53	9:55
10:27	10:29	10:27	10:25	10:28	10:30
7:44	7:41	7:42	7:40	7:43	7:41

על מי מנוחות ינהלני

"בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני" (תהילים כג, ב), יש לעיין, מדוע המשיל דוד המלך את הבטחון האמיתי בהשי"ת לצאן שלכל מחסורם דואג הרועה?

הגר"ח מוואלזין זצ"ל (בספר רוח חיים אבות פרק ב, ד) ביאר: הנה הבטחון האמיתי, המשילו דוד לצאן אשר כל מחסורם הוא על הרועה, כן ישליך האדם יהבו על ה' בבטחונו כי הוא יכלכלהו, וזה שאמר דוד (תהלים כג, א) "ה' רועי", הוא אלי כרועה לצאן, הזן אותם, ואם כן איפוא לא אחסר. ואף מה שנראה לי נגד רצוני, הם באמת אך לטובתי. והמשיל לו מהצאן, אשר לפעמים ירצה לו השה לעלות ממקום שכנו, והרועה לא יניח אותו לנווד אנה ואנה, והשה לא יבין למה, אשר באמת כוונת הרועה לטוב, יען כי אך פה מקום מרעה דשן וטוב.

וזהו שאמר "בנאות דשא ירביצני" מה שהוא מרביץ אותי על מקומי, הוא למען הנאות דשא אשר פה. ולפעמים נהפוך הוא, כי השה רוצה לנוח ולהרגיע ולהישאר במקומה, והרועה לא יניח אותו לנוח, ומנהל אותו הלאה נגד רצונו. ובאמת הוא לטובה, יען כי במקום אחר הוא מי מנוחות, וצריך לשתות אחר אכילה.

וזהו שאמר "על מי מנוחות ינהלני", מה שמנהל אותי ממקומי, הוא למען המי מנוחות אשר שם. כן הקב"ה רועה אותנו, וכשרואה מצבנו לא טוב, מעתיק אותנו על דרך אחר, ואנחנו כאשר לא נדע ולא נבין הטוב הצפון בזה לנו, מצטערים אנחנו. ובאחרית, אז מתבוננים אנחנו כי בחמלת ה' עלינו עשה לנו כזאת.

שכר הבטחון - בטחון

אמר הכתוב "קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'" (תהלים כז, יד). בחידושי מרן רי"ז הלוי על התורה (צ"ג ע"א) פירש את כוונת הכתוב, שהתשלום והשכר שיזכה בעל הבטחון הוא שהקב"ה יחזק ויאמץ לבו ויהיה בטחונו יותר גדול ויותר חזק, וזהו השכר הראוי וההוגן לבעל הבטחון.

והיינו, כפי שכתב בעל "החובות הלבבות" בשער הבטחון, שמדת הבטחון יתירה בערכה על כל מה שיש בעולם הזה, כגון שדות בתים וכרמים וכל מיני עשירות שיש בעולם, וגם מבעל האלימיה שבידו להפוך כל מיני מתכות לזהב, שכל אלו יש להם פחד מבני אדם ומגנבים ולסטים ושופכי דמים וכדו', ואילו בעל הבטחון יש לו תמיד מנוחה שלימה, ואין לו כל דאגה ופחד וכו' עיי"ש. ואם כן הרי הבטחון עצמו עולה בערכו על כל עשירות ממונית שבעולם, ולא יתכן לומר שה' ישלם לבוטח בו בעד מדת הבטחון בדבר שהוא פחות מערך מדת הבטחון עצמו... אלא ודאי שהתשלום הראוי וההוגן לבעל הבטחון, הוא שה' יוסיף ויאמץ עוד לבבו ויזכה לבטחון יותר גדול, ויהיה עוד יותר שליו, רגוע ומאושר.

זה מאמר הכתוב "קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'", שבזכות הבטחון יזכה לבטחון עוד יותר גדול, וזהו שכרו.

מפי כתבם

יש ושיבות, בעיקר בשנים האחרונות, שלומדים בעיון רב ומספיקים מאוד מעט, עד שלומדים בשנה אחת רק כט"ו דפים גמרא ולכאורה זה נגד המקובל והמפורש בש"ס שיש קודם לרכוש ידיעה נרחבת בש"ס וכו'. ומאידך יש ראשי ישיבות חשובים שנוהגים כן. ילמדינו רבינו מה הדרך המובחרת ללמוד תורה, כמה דפים צריך ללמוד בשנה? ומה יעשה בחור הלומד בישיבה כזו, האם עליו לעבור ללמוד בישיבה אחרת?

10/22/2014 11:20 A.D.

...

2/kl

יש אצלינו בישיבה [לצעירים] בחור קצת חלש, שברצונו להתבלט התחיל ללמוד הרבה מסכתות בבין הסדרים, ועושה סיומים ומזמין את ההורים והרמ"ם וכו' ומקבל הרבה כבוד ועידוד, אלא שהוא לא ממש מבין מה שלומד. השאלה היא האם לתת לו להמשיך כך בתקווה שבהמשך יבין יותר, או להראות שלא מבין אבל זה עלול לשבור אותו ויגרום לו להפסיק ללמוד בבין הסדרים?

$\frac{1}{2} \frac{d}{dt} \left(\frac{1}{2} m v^2 \right) = \frac{1}{2} m v \frac{dv}{dt}$

חידוד ועיון

ה. דבר שיש לו מתירין במוקצה

מים היוצאים מהמזגן הינם 'מוקצה' בשבת מדין 'נולד'. והנה ישנם בתי כנסיות שאת צנרת המזגנים מניחים בחור הניאגרה שישפכו לשם, ומשם לאסלה. ויש לדון אם מותר בשבת להוריד את המים אע"פ שבכך מטלטל את המים מהמזגן או לא, ויש לדון בזה מכמה אנפי:

א. יש לדון אם מי המזגן מתבטלים במים, או שאין מתבטלים מכיון שזה 'דבר שיש לו מתירים', שהרי יכול להשתמש ביום ראשון. ומאידך אם לא ישתמש במים אלו הרי כל המים ישפכו לאט לאט במשך השבת וילכו לאבדון, ואם כן שוב אין כאן מתירין.

ב. בשש"כ (י"ג הערה ק"ל) דן שמי המזגן קוראים שם לעצמם 'מים מזוקקים', וא"כ אינם אותו מין לגבי מים הרגילים, ובטלי בהו כדין מין בשאינו מינו שבטל ברוב.

ג. יש לדון שאף אם אין כאן נושא של טלטול, אבל יש כאן 'שימוש' במוקצה האסור, או שמא כאמור לא נקרא שמשתמש.

ד. עוד יש לדון בזה מצד גרף של רעי, דהנה יש לדון אם מותר לטלטל מוקצה עבור גש"ר, והנידון הוא האם גש"ר אינו מוקצה כלל, או שהוי מוקצה אלא שהתירו לטלטלו עבור כבוד הבריות, ואם כן מה לי מוקצה זה מה לי מוקצה אחר, ולפי"ז יהא מותר לטלטל.

ה. יש לעיין האם הוי טלטול מן הצד, או שמא פעולת מסיר מונע בעלמא.

ו. יש לדון בדין כבוד הבריות.

זמני
היום

ירושלים	בני ברק	חיפה	צפת	מודיעין - עילית	נתיבות
5:53	5:53	5:51	5:49	5:53	5:56
8:27	8:28	8:25	8:23	8:27	8:30
9:18	9:20	9:18	9:16	9:19	9:21
9:53	9:54	9:52	9:50	9:53	9:56
10:27	10:29	10:28	10:25	10:28	10:30
7:43	7:41	7:41	7:40	7:42	7:40

מעלת הייסורים

כתב השולחן ערוך (אורח רכ"ב ג'): "כי הרעה לעובדי השם היא שמחתם וטובתם, כיון שמקבל מאהבה מה שגזר עליו השם, נמצא שבקבלת רעה זו הוא עובד את השם, שהיא שמחה לו". ובמשנה ברורה שם (ס"ק ד'): כתב: "כי באמת כל היסורין, בין בגוף ובין בממון, הוא הכל כפרה על העוונות כדי שלא יצטרך להתיישר לעתיד לבוא, ששם העונש הוא הרבה יותר גדול" עכ"ל.

והוא דברי החובות הלבבות בשער הבטחון שכתב "והבוטח בה' בטוח מן המדווים והחוליים אלא על דרך הכפרה או על דרך התמורה", דהיינו הבוטח יודע שלא יבואו עליו צרות אלא אם זה לכפרה או לתועלת טובה גדולה מזה.

וכן כתב רבינו יונה (שע"ת שער ב, ג'): וכאשר יקבל האדם את מוסר ה' ויטיב דרכיו ומעלליו ראוי לו שישמח ביסורין לפי שהועילוהו תועלת נשגבות, ויש לו להודות לה' יתעלה עליהם כמו על שאר ההצלחות עכ"ל.

כתב מרן החפץ חיים זצ"ל (שם עולם ח"א סוף פ"ג בהגהה): "ושמעתי מזקן איש אמונים, ששמע בעצמו מהרה"ג רבי יעקב משה ז"ל, שאמר בשם זקנו הגר"א ז"ל, שאלמלא היסורין לא מצאנו ידינו ורגלינו בזה העולם.

והענין הוא, כי בשעה שנפטר האדם מן העולם והנשמה עולה למעלה, מתראה לפניו כמין כף שהוא כדי לשקול מעשיו אם יתגבר הזכות על החוב או להיפוך ח"ו. והוא שומע בת-קול שיוצאת ומכרזת שיתקבצו זכותיו שעשה כל ימי חייו, והקול נשמע בכל העולמות שמשתרש שם שורש

מוסר

נשמתו, והנה תיכף נקבצו כל המליצים שנבראו מהמצוות, ועומדים כולם לצד ימין של הכף.

ואחר כך, יוצאת בת-קול נוספת, שיתקבצו גם כן כל עוונותיו שעשה בכל ימי חייו, והנה מתקבצים המונים המונים לבושים שחורים ומתעטפים שחורים ונתרבו מאד מאד, והכף חוב מכריע מצד ריבויים, וגם מחמת שמלאכי הזכות אין כוחם יפה כל-כך, שאין נעשה בכוונה וברצון כראוי, מה שאין כן העוונות הוא עושה אותם בתשוקה ובחפץ.

והנה האדם כשרואה אז דבר זה מתמרמר מאד וחושב בנפשו מה יהיה סופו, כי בודאי יכריזו עלי שאני רשע, כיון שכף חוב מכריע. ובתוך כך יוצאת בת-קול שמכרזת ואומרת: איה היסורין שהיו לו בעודו בזה העולם?, מיד נקבצו כל היסורין שהיו לו בכל ימי חייו, והם רצים כולם לצד הימין, והכף מכריע הרבה והרבה, כי על ידי הייסורים נתכפרו לו הרבה מעוונותיו והוא נשאר בחזקת צדיק, והוא שמח ומודה לה' על כל מה שעבר עליו. עד כאן שמעתי".

מפי כתבם

לאל:

ילמדנו רבינו מה הדרך להתכונן לקבלת פני משיח צדקנו שיבוא במהרה
בימינו?

לאל: ללמוד בהתמדה.

ללמוד בהתמדה

...

לאל:

הנני כבן חמישים שנה, וב"ה מלמד תלמידים בישיבה קטנה, כתבתי כמה
ספרים על מועדים ובהלכה שב"ה התקבלו בציבור, אך ליבי עגום עלי
באשר לא למדתי את כל הש"ס, ואף שלמדתי הרבה שו"ע או"ח ויו"ד, אבל
ש"ס לא סיימתי, וזכרוני לקוי ושוכח הרבה. מה תפקידי בעולמי? האם
ללמוד ש"ס על הסדר, או לחזור שו"ע, או לחבר ספרים שבדעתי לחבר,
או לשמוע בחורים ולעזור להם בעבודת השי"ת, ידריכני רבינו מה הדרך
הנכונה?

לאל: כל אשר בכוך עשה, תלמד הרבה כל התורה, וגם תכתוב הרבה
ספרים, ואל תרף מגמ"ח, וה' עמך גבור החיל.

ה' יתן עיניך ללמוד הרבה

וה' יתן עיניך ללמוד הרבה

יום ד' ט"ו מנחם אב

חידוד ועיון

1. מוקצה

א. יש לעיין, מה הדין באדם שלבש בטעות לשבת את החולצה של יום שישי, והנה בליל שבת קודש מצא לפתע שבכיס החולצה מונח כסף.

כעת הסתפק טובא מה עליו לעשות, מצד אחד הרי החולצה היא 'בסיס לדבר האסור', ואין זה בגדר 'שכח' שהרי הניח שם את הכסף בכוונה. ועוד, שהרי 'כיס' של חולצה [בשונה ממכנסיים], הוא חלק מהחולצה. ואם כן, אדם זה יהיה אסור לו לזוז כל השבת. עי' משנ"ב סי' ש"ס"ק ל' ובדרשו שם הערות 39 ו-40.

ב. יש להסתפק, מי שיש לו פטיש בחצר וירא שמא ייגנב, ולשם כך הוא רוצה לסגור את השער, אלא שאת השער אי אפשר לסגור ללא הפטיש, אלא שאם כעת ירים את הפטיש לסגור את השער, כבר יהא בידו בהיתור ואז כבר יכניס לביתו, ואם כך היה אסור לו להרים את הפטיש לסגור השער, וחוזר חלילה.

ואם נאמר שיקח את הפטיש ויסגור את השער לחינם, יש לדון במקרה שעל השער תלוי כלי אחר שמלאכתו לאיסור, והשער נעשה בסיס לו [במקרים מסוימים], וממילא אסור כעת לטלטלו לחינם.

ג. מי שהוציא בשבת את הדגים מהתנור, ורואה שלא התבשלו כראוי ואין ראוי למאכל, ואם כן הדגים הם מוקצה מחמת גופו. אמנם יש לדון זה כגרף של רעי כיון שעתיד להסריח במהרה, ולכן מותר לו לקחת את הדגים ולהשליכם לפח. אך ברגע שהדגים בידו רוצה לקחתם למקרר ולשמור את זה לאחר השבת לבישול חוזר, האם מותר לעשות כן, שהרי אם יעשה כן ויכניסם למקרר יתברר שאין זה גרף של רעי וא"כ אין לו לטלטלם, אלא שאם נאסור עליו להכניס למקרר, שוב יהיה לזה דין גרף של רעי ומותר לקחתם, וחוזר חלילה.

זמני
היום

ירושלים בני ברק	חיפה	צפת	מודיעין - עילית	נתיבות
5:53	5:52	5:50	5:54	5:56
8:27	8:28	8:26	8:27	8:30
9:19	9:20	9:19	9:19	9:22
9:53	9:54	9:53	9:54	9:56
10:28	10:29	10:28	10:28	10:30
7:42	7:40	7:41	7:42	7:39

הבוטחים בשמך באמת

ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו (ירמיה יז, ז). יש להתבונן על כפל הלשון בפסוק "אשר יבטח בה' - והיה ה' מבטחו", מדוע נכפל?

פירש המלבי"ם: דהנה מתחילה לפני הפסוק ברוך הגבר אשר יבטח בה' נאמר "ארור הגבר אשר יבטח באדם ושם בשר זרועו", היינו שהבוטח רק באדם - הוא ארור, אולם הבוטחים בה' אלא שחושבים שה' יושיעם ע"י האמצעיים הטבעיים שמקווה שעל ידם יושיעם ה', אלו האנשים אמנם הם אינם בגדר 'ארור' כיון שבוטחים בה', אבל גם אינם בגדר 'ברוך'. אבל 'ברוך הגבר' הוא האדם הבוטח בה' בלבד שיושיעו בלא שום אמצעי כלל, רק שה' הוא גם המבטח שלו, היינו הדבר שבו יושג בטחונו, וזהו 'והיה ה' מבטחו', שלא לבד 'שבוטח בהשם' - אלא גם 'והיה ה' מבטחו' - שה' הוא גם המבטח שלו, היינו הדבר שבו יושג בטחונו.

[והנה בתפילת שמונה עשרה בברכת על הצדיקים מזכירים "ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת", ויש לעיין, מהו הבוטחים בשמך "באמת"? ומרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל כתב לבאר עפ"י דברי המלבי"ם הנ"ל, דאכן יש בטחון שאינו 'באמת'].

הסבא מנובהרדוק בספרו 'מדרגת האדם' (דרכי הביטחון) ביאר את הפסוק, שאין כאן כפל מילים וייתור לשון, אלא ברכה כפולה יש כאן - אושר ועושר. הברכה השניה "והיה ה' מבטחו" - שיגן בעדו מכל צרה ויגמלהו גם טוב בעושר. אך קודמת לברכה זו ברכה נוספת, שמלבד העושר היא מעניקה לאדם אושר רב לאין שיעור: "ברוך הגבר אשר יבטח בה'" - שהרי מלבד הברכה שבסיפוק כל צרכיו ומלוי כל משאלותיו, אין אושר רב יותר

מוסר

ואין ברכה נעלה יותר מאשר עצם הרגשת הקרבה לה', הדבקות בו והחסיון
בצל כנפיו!

מפי כתבם

לאלו:

אם הרב יכול לתת לי עצה, כיצד להתחזק בראת שמים ויראת חטא,
ולתחזק בהתמדה?

תלמיד מוסר.

מאמר מוסר

...

לאלו:

אני בחור ישיבה, ואבקש מהרב עצה והדרכה, מה מוטל עלי לעשות כדי
לגדול גדול בתורה, אני חושב שאני לא מסוגל ללמוד את כל התורה ולדעת
אותה, אם יש לרב עצה עבורי?

תלמיד: אם תרצה – תוכל.

ענין מציב מנהל

...

לאלו:

קשה לי להתרכז בלימוד, והרב אמר לי 'אם תרצה תוכל' ואני מאוד רוצה
ומנסה אבל לא מצליח. יש להרב עוד עצה בשבילי?

תלמיד: תקח חבר טוב.

הקדמת מלך ז' 2/16

חידוד ועיון

ז. זה נהנה וזה לא חסר

מעשה שהתרחש במציאות:

משפחת ישראל שכרה דירה לשבת ממשפחת כהן בירושלים, מיום שישי עד ראשון בבוקר. נאמר להם שהמפתח נמצא אצל משפחת לוי המתגוררים בבנין. יום שישי אחה"צ אחד מבחורי משפחת לוי נתן להם את המפתח, משפחת ישראל שאלוהו היכן הדירה [לא היה שלט על הדלת], והבחור הראה להם את הדירה ששכנה באותה קומה.

במוצ"ש בשעה 10.00 לפתע נכנסים לדירה בעלי הדירה, וכולם המומים, משפחת ישראל תמהים על כך שהם הקדימו לבא, ובעלי הדירה המומים שזרים פלשו להם. אחרי דקת שיחה התבררה הטעות, משפחה זו אינה משפחת כהן אלא משפחת קורן, הבחור טעה והתבלבל בין השמות, ונתן להם מפתח שאינו נכון והראה להם דירה אחרת.

וכעת 'שנים אוחזים בטלית'. גם המשכירים 'משפחת כהן', וגם דירת המגורים בפועל 'קורן' תובעים את כספם, והשאלה עם מי הצדק, וגם, מה עם משפחת לוי האם חייבים לשלם?

יש לעיין מדין זה נהנה וזה לא חסר (ב"ק כ"א וע"ב), שפטור. אלא שיש כאן 'שחרותא דאשייתא' מצד החשמל והמים וכד', או שמא יש לומר שהחשמל זה חיצוני מהבית. עי' שו"ע סי' שס"ג ובקצות החושן שם סק"ד, מדוע אין טענה של "אתקן את השחרותא דאשייתא", ומדוע מגלגלים את הכל.

ועי' פנ"י ב"ק שם, שכל דין זה נהנה וזה לא חסר פטור הוא משום ש'כופים על מדת סדום', ועי' קהילות יעקב שם, ולפי דבריהם יש לדון כאן.

זמני
היום

ירושלים בני ברק	חיפה	צפת	מודיעין - עילית	נתיבות	
5:55	5:53	5:50	5:54	5:57	הנץ החמה
8:28	8:26	8:24	8:28	8:31	סזק"ש מג"א
9:20	9:19	9:17	9:20	9:22	סזק"ש גר"א
9:55	9:53	9:51	9:54	9:56	סזק"פ מג"א
10:29	10:28	10:26	10:28	10:31	סזק"פ גר"א
7:39	7:40	7:38	7:41	7:39	שקיעה

הבטחון הכנה לתורה

כתב החובות הלבבות: "מתועלות הבטחון באלקים והנאותיו בתורה" וכו'. הבטחון נותן שלוה לאדם, ועל ידי כך יוכל להיות לבו פנוי לעבודת ה' ולתורתו. על פי זה ביאר בספר דרכי חיים (ח"א עמ' ר"פ) את נוסח הברכה באהבה רבה וכו' "בעבור אבותינו שבטחו בך ותלמדם חוקי חיים...", כי כל זמן שחסר את מעלת הבטחון, אין לאדם מנוחת הנפש להשקיע עצמו לגמרי ביגיעת התורה, והאבות הקדושים הרי עברו כמה גלויות וצרות, ולא חשבו מאומה על חיי עולם הזה אלא בטחו בהקב"ה ולכן זכו לתורה.

בספר דרכי מוסר (פרשת במדבר) הרחיב לבאר בשם המשגיח דישיבת לומז'א, שלכן נתנה התורה לאבותינו דוקא במדבר כדי ללמדם לבטוח בהקב"ה שהרי הנמצא במדבר אין לו על מי להשען אלא על השי"ת, והבטחון הוא סיבה להצלחה בתורה. ולכן אנו מבקשים "בעבור אבותינו שבטחו בך ותלמדם חקי חיים, כן תחנונו ותלמדנו".

מרח הגר"ח קניבסקי כתב: "דור המדבר שיצאו למדברות בלי מזון ומחיה ובטחו בהקב"ה - זכו למתן תורה" עכ"ד.

ולפי זה ביאר בדרכי מוסר מה שדרשו חז"ל עה"פ "וידבר ה' אל משה במדבר סיני" (במדבר א, א) - "למה במדבר סיני, מכאן שנו חכמים, בג' דברים התורה ניתנה באש ובמים ובמדבר". וביאור ענין של 'מדבר' הוא: דהנה אדם הנמצא במדבר שממה - בודד, ללא אכילה ושתייה, נתון לשיני החיות, ואין לו ממי לצפות לעזרה, חש הוא היטב שהפתרון היחידי - לבטוח בבורא ית' שרק בכוחו לעזור ולהושיע, בכל מקום, בכל מצב וללא מגבלות.

מוסר

כן הדבר לגבי קניית התורה, צריך שישים עצמו כמי שנמצא במדבר הפקר, ואין לו על מי להישען אלא רק על הקב"ה. רק בתחושה זו יוכל ללמוד את התורה ולקנותה, ולולא הביטחון - אין אפשרות לקנות את התורה.

בספר שירת דוד הביא שמצאנו בחז"ל כי עיקר ההכנה לתורה שאדם יתחזק במידת הביטחון. דהנה בפרשת בשלח, בפרשת המן (שמות טז, לב-לד) כתוב, שנצטוו אהרן לשמור מלא העומר מן לדורות, ומביא רש"י בשם חכמינו ז"ל, שבימי ירמיהו אמרו ישראל לירמיהו, שאין הם יכולים לעסוק בתורה, מפני שהם טרודים בפרנסתם, אמר להם ירמיהו, הביטו בצנצנת המן שנתן הקב"ה לישראל בצאתם ממצרים, שהתפרנסו מאת ה'.

וביאור הדבר, שבחיזוק הביטחון בה', על ידי ההתבוננות בצנצנת המן, יבינו, שאמנם עליהם להשתדל לפרנסתם, אבל אין עליהם להרבות בכך, וימצאו זמן לעסק התורה. ולפי זה פשוט, שעיקר ההכנה לתורה הוא, שהאדם יתחזק במידת הביטחון, שאז ימצא זמן לעסק התורה ולקיום מצוותיה, ויוכל להפריש מכספו למצוות וכו', שכל קיום התורה והמצוות תלוי במידת הביטחון, והוא הבסיס להכנה לתורה.

מפי כתבם

לאל"פ:

אני לומד בכיתה ח', ומאז שאני זוכר את עצמי קשה לי בלימודים. אני מאוד רוצה ומשתדל, אני רוצה לגדול לתלמיד חכם גדול, אבל קשה לי. אני לומד עם רבנים פרטיים, לומד אחרי החיידר, אני מתפלל שאצליח אבל אני מרגיש שזה לא הולך. האם הרב יכול לברך אותי ולתת לי עצה?

תשובה: מה שיותר קשה, יותר מצליחים לבסוף.

אנחנו יודעים קצת יותר מלמדינו, לכן...

...

לאל"פ:

אני בחור בן תשע עשרה, אני בעצב גדול כי אני רואה את חברי בישיבה לומדים בעמקות, ראשונים ואחרונים, ואני מתקשה מאוד בלימוד, ולא מצליח להבין כמעט את דברי המפרשים. אני מבקש מהרב דברי חיזוק ועידוד.

תשובה: במשך הזמן תתרגל ותצליח אי"ה, ומה שקשה יותר מצליחים אח"כ יותר.

במשך הזמן תתרגל ותצליח אי"ה.

אני יודע יותר מלמדינו, לכן...

חידוד ועיון

ח. תפילה

א. יש לעיין באדם שעומד באמצע תפילת שמונה-עשרה, ולאחר ברכת 'סלח לנו' הוא שומע את עצמו אומר תיבת 'ישראל', ואינו יודע האם אמר כעת 'גאל ישראל' או רופא חולי עמו **ישראל**, מה יעשה כעת: האם יחזור שוב מספק על ברכת 'רפאנו' או שמא ימשיך ברכת 'ברך עלינו'.

מצד אחד כיון ש'ספק דרבנן' לקולא' ו'ספק להקל', צריך להמשיך מ'ברך עלינו'.

מאידך, אם לא יחזור על ברכה זו, שוב יש לנו ספק שמא לא בירך ברכה זו, וממילא אינו יכול להמשיך הלאה, שהרי ברכות מעכבות זו את זו, וממילא כל הברכות מכאן ואילך הן ברכות לבטלה, וא"כ מדין ספק ברכות אסור לו להמשיך להתפלל.

ע' קהילות יעקב ברכות סי' י"ז, וקובץ דברי סופרים סוף ח"א בגדר ספק דרבנן לקולא.

וכן יש לעיין אם 'ספק ברכות לקולא' הוי מדין 'ספק דרבנן לקולא'.

ב. הנה קיימא לן דמי שנאנס ולא התפלל, יש לו תשלומין, אבל בפשע ולא התפלל אין תשלומין. ויש לעיין במי שקם בבוקר והתעכב בדברים של מה-בכך עד התפילה, ולבסוף כשהגיע סוף זמן תפילה שכח או נאנס, האם הוי כאנוס ויכול להשלים את תפילתו, או כפשיעה ולא יכול להשלים. ע' שו"ע ק"ח ח' ובמג"א שם.

זמני
היום

ירושלים בני ברק	חיפה	צפת	מודיעין - עילית	נתיבות		
5:55	5:53	5:51	5:55	5:58	הנץ החמה	
8:29	8:27	8:25	8:28	8:31	סזק"ש מג"א	
9:21	9:19	9:17	9:20	9:22	סזק"ש גר"א	
9:55	9:53	9:51	9:54	9:57	סזת"פ מג"א	
10:29	10:28	10:26	10:29	10:31	סזת"פ גר"א	
7:41	7:38	7:37	7:40	7:38	שקיעה	
7:01	7:16	7:07	7:10	7:08	הדלקת נרות	

יום ו' י"ז מנחם אב

פרשת השבוע

סולת וזרקה עינוי המן

"ויענך וירעבך ויאכלך את המן אשר לא ידעת ולא ידעון אבתך למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה

האדם" (פרק ח' פסוק ג').

מקשים, דאיתא בגמרא (יומא דף ע"ד ע"ב) "המאכילך מן במדבר למען ענותך, רבי אמי ורבי אסי חד אמר אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו, וחד אמר אינו דומה מי שרואה ואוכל למי שאינו רואה ואוכל" וכו'. וכתב רש"י ז"ל "קרא קמפרש, המאכילך למען ענותך, אוכל ומעונה". ולפי המבואר שאכילת המן הייתה עינוי, והכתוב קוראו עינוי, א"כ לכאורה מותר לאכול מן ביום הכיפורים שנאמר בו ועיניתם את נפשותיכם, וזה לא יתכן שהרי נצטוו במדבר על המועדים וביניהם על יום הכיפורים וכל מצוותיו.

ואמר מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל, דבאמת אין הכי נמי אכילת המן נקראת עינוי, אך כפי המבואר בגמרא ביומא הנ"ל, הטעם שהמן היה עינוי הוא כי לא היה להם פת בסלם כי לא יכלו להותיר למחר, או כי לא ראו את הטעמים שטעמו בו כי הכל היה נראה שווה, וא"כ כל העינוי היה קודם האכילה אבל לאחר האכילה נאמר במן ואכלת ושבעת וברכת, והתורה מעידה וטעמו כטעם לשד השמן, ולכך ביום הכיפורים נאסר לאכול אותו, כי הוא אכילה גמורה המשביעה ומהנה.

ברכה לפי הזכויות

"ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש, ואספת דגנך ותירושך ויצהרך.

ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת" (פרק י"א פסוק י"ד - ט"ו).

הנה פרשת והיה אם שמוע נאמרה בלשון רבים (דלא כפרשת שמע שנאמרה

פרשת השבוע

בלשון יחיד), וכל הפרשה באמת בלשון רבים, והיה אם שמוע תשמעו וגו', בכל לבבכם ובכל נפשכם וגו', ונתתי מטר ארצכם וגו', ובהמשך הפרשה כולה.

אמנם צ"ב מדוע רק תיבות ואספת דגנך ותירושך ויצהרך, ונתתי עשב בשדך לבהמתך, נאמרו בלשון יחיד [ובסוף הפרשה שנאמר וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך בלשון יחיד, כבר עמד בזה מרן זצ"ל בספרו טעמא דקרא, וביאר דמזוזה היא חובת כל יחיד ויחיד בפתחו, לכך נאמר לשון יחיד דהיינו כל אחד ואחד, משא"כ בתפלין דאחד יכול לעשות תפילין ולהשאלו לאחרים, וכל ישראל יכולים לצאת בתפילין אחד, ולכך נאמר בלשון רבים, וקשרתם לאות על ידכם והיו לטטפות בין עיניכם. עיי"ש].

וביאר מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל, דאמנם הפרשה נאמרה בלשון רבים, אך בברכות הפרנסה, כל אחד מקבל כפי זכיותיו וצרכיו, המטר באמת יורד על כולם ולכן נאמר ונתתי מטר ארצכם בעיתו, בלשון רבים, אבל הברכה שרויה אצל כל אחד לפי זכיותיו, ולכך נאמרו בלשון יחיד, ואספת דגנך ותירושך ויצהרך, כל יחיד כפי ברכתו, ונתתי עשב בשדך לבהמתך, ואכלת ושבעת, כל יחיד כפי זכיותיו.

מפי כתבם

לאל:

אני אברך הלומד בכלל כל היום. סיימתי ללמוד מחוץ לסדרי הכולל בבקיות ש"ס בבלי וירושלמי ועוד. לאחרונה אני חש שלא זוכר מספיק, אז התחלתי ללמוד דפי גמרא רש"י בע"פ ולחזור עליהם ולשנן עד שאדע בעל פה וכך אני יוכל ללמוד בדרך ובנסיעות. אבל אח"כ ראיתי שאני לא מספיק לחזור על כל הדפים האלו, אז חשבתי ללמוד ולסכם בכתב, וכך בדרכים אחזור מהכתוב. ברצוני לדעת מה הדרך היותר טובה ונכונה?

תלמיד: אין אדם לומד תורה אלא במקום שהוא רוצה ואיך שהוא רוצה.

אין אדם לומד תורה אלא במקום שהוא רוצה ואיך שהוא רוצה

...

לאל:

בישיבת... לומדים הרבה בחורים בוגרי תיכונים שהתקרב לעולם הישיבות, ובקשתם מכיון שרגילים לערוך קבלת שבת עם ניגונים בסגנון מסויים, ובנוסף ללכה דוד' מזמרים גם בשאר מזמורי התהילים שבקבלת שבת, אשר לטענתם מרגישים באופן זה יותר קדושה ורגש והתעלות רוחנית, האם יש לאפשר דבר זה?

תלמיד: בחדר צדדי.

בחדר צדדי

חידוד ועיון

ט. זרק כלי מראש הגג

בב"ק כ"ז ע"ב נאמרו שני דינים: א. הזורק כלי מראש הגג, ובא אחר ושברו במקל באויר, השני פטור משום ש'מנא תבירא תבר' - כלי שבור שבר. ב. הזורק כלי מראש הגג כשהיו תחתיו כרים וכסתות, ולאחר שזרק בא אחר ולקחן, או אפילו הוא עצמו קדם ולקחן, שניהם פטורים.

נקדים, שכבר באחרונים דנו [אגלי טל ומשמרת חיים], מדוע 'מגיס' בשבת חייב והלא 'אוכל מבושל בישל'. הרי שהשוו דין או"ח לחו"מ, וא"כ נדון לפי"ז בכמה אופנים:

א. לחידודא שאלו בבית המדרש: הכלי הנמצא באויר הרי הוא 'כלי שבור'. מה יהא הדין אם כלי זה הוא ספל מלא מים, ואדם הושיט ידיו ונטל ממנו ידיו. האם נאמר שהנטילה לא עלתה לו משום שהוא 'כלי שבור' הפסול לנטילה, או שהנטילה כשרה. וכן יש לעיין האם הנוטל ידיו בספל של אשירה שדינו לשריפה, האם הוא פסול לנטילה מדין 'כתותי מיכתת שיעוריה'.

ב. יש לדון באדם שבשוגג פתח מקרר בשבת ונדלקה הנורה, וכעת אסור לו לסגור את הדלת. ומאחר וחושש על שלום המקרר ותכולתו, על פי סוגיית 'זרק כלי' מצא פתרון: קודם שייסגור את הדלת יניח מגבת בקצה, באופן שהסגירה עצמה לא תכבה את הנורה, לאחר מכן, תוך כדי שהדלת נסגרת מכוחו, יטול את המגבת והדלת תסגר, האמנם מותר לעשות כן?

ירושלים בני ברק חיפה צפת מודיעין - עילית נתיבות						
הנץ החמה	5:55	5:56	5:54	5:52	5:56	5:58
סזק"ש מג"א	6:28	6:29	6:27	6:25	6:29	6:32
סזק"ש גר"א	9:20	9:21	9:20	9:17	9:20	9:23
סזת"פ מג"א	9:54	9:55	9:54	9:51	9:55	9:57
סזת"פ גר"א	10:28	10:29	10:28	10:26	10:29	10:31
שקיעה	7:40	7:38	7:38	7:37	7:39	7:37
צאת השבת	16:16	16:18	16:19	16:18	16:17	16:18
לר"ת	5:53	5:50	5:51	5:49	5:52	5:50

שבת עקב י"ח מנחם אב

מהות הביטחון

כתב החובות הלבבות: "אך מהות הביטחון היא מנוחת נפש הבוטח, ושיהיה לבו סמוך על מי שבטח עליו שיעשה הטוב והנכון לו בענין אשר יבטח עליו, כפי יכלתו ודעתו במה שמפיק טובתו". מלשון זו משמע שמהות הביטחון היא לבטוח שיהיה טוב בעניין שהוא בוטח בו. אולם כתב החזון איש (אמונה וביטחון פ"ב, וכבר קדמו בספר פלא יועץ אות ה'), שביטחון אין פירושו לבטוח שיהיה טוב כפי הבנת האדם הבוטח, אלא להאמין שאין שום השפעה למקרים, ותמיד תיתכן אפשרות ההצלה. וזה לשונו: "טעות נושנת נתאזרח בלב רבים במושג ביטחון. שם ביטחון המשמש למידה מהוללה ועיקרית בפי החסידים, נסתובבה במושג חובה להאמין - בכל מקרה שפוגש האדם והעמידתו לקראת עתיד בלתי מוכרע ושני דרכים בעתיד, אחת טובה ולא שנייה - כי בטח יהיה הטוב, ואם מסתפק וחושש על היפוך הטוב הוא מחוסר ביטחון. ואין הוראה זו בביטחון נכונה, שכל שלא נתברר בנבואה גורל העתיד, אין העתיד מוכרע, כי מי יודע משפטי ה' וגמולותיו יתברך. אבל ענין הביטחון הוא האמון שאין מקרה בעולם, וכל הנעשה תחת השמש הכל בהכרזה מאיתו יתברך וכו'. וכאשר האדם נפגש במקרה אשר לפי הנוהג שבעולם צפויה אליו סכנה מדרכי הטבע לפחוד מטבעת העולם, וקשת רוחו ירפהו מלזכור שאין המקרה אדוניה לנו, ושאין מעצור לה' מלהושיעו ולהכן מסבבים שיחליפו את כל המסובבים, וההבלגה בשעה הקשה הלזו, ולהשרות בקרבו את האמת הידועה כי אין כאן לפניו שום פגע רע מיד המקרה, רק הכל מאתו יתברך בין לטוב בין למוטב, ואשר שורש אמונתו מפיגה פחדתו, ונותנת לו אומץ להאמין באפשרות ההצלה, ושאין לפניו נטייה לרעה יותר מנטייה לטובה, עניין זה יקראוהו מידת הביטחון. וממדת הביטחון להעמיד עצמו על נקודת האמונה אף בהעלותו על מחשבתו צד היסורים, ושיהיה לבו ער כי לא המקרה פגעתו, שאין מקרה

בעולם כלל, רק הכל מאתו יתברך" עכ"ל.

בספר 'לעבדך באמת' כתב, שגם החזון איש סובר כי אדם המחזק עצמו באמונה שהכל תלוי ביד ה' - הרוצה רק בטובתו ואין בידו מעצור מלהושיע - זה עצמו תוספת זכות שעשויה להשפיע שהקב"ה יסובב סיבות להצלתו, אלא שעל כל פנים אי אפשר להיות בטוח בכך.

אולם בספר 'עיני ישראל' (להגרי"א וינטרוב זצ"ל, עמוד קסה-קסו) כתב שאין מחלוקת בזה, ומה שכתבו הקדמונים, שכאשר אדם בוטח בהש"ת ומכיר שאין עוד מלבדו אז הכל יתהפך אצלו לטובה, גם החזון איש לא שלל דברים אלו, ואין זה קשור לדבריו כלל, כי החזון איש דיבר על דרגת הביטחון ההכרחית והפחותה, שאין למטה הימנה, ואם האדם נמצא למטה מהשגה זו, לא הגיע כלל לנקודת הביטחון. אמנם הקדמונים דיברו על דרגה הגבוהה יותר במצוות הביטחון, וכמו שמצינו במצוות מעשיות שיש שיעור בקיומן, ואם עשה פחות משיעור זה לא נחשב שקיים את המצווה, וכנגד זה יש תוספת בשיעור המצווה או תוספת חשיבות על ידי הידור במצווה באופנים שונים. כן הדבר גם באיכות מצוות הביטחון: ככל שהאדם מגיע לדרגה כזו שמכיר וברור לו שהוא נמצא כל הזמן ביד ה', וה' לו לצור ומעוז להחזיק ולחסות בצילו, אזי כפי גודל בהירותו בהכרה זו, כך יגדלו אצלו שיעור מצוות הביטחון ואיכותה, וכדברי הנפש החיים בשער ג' פרק י"ב, ומפורסם הוא בפי כל, דכפי השיעור שיאמין האדם ויחיה כך באופן חושי כפשוטו, דאין עוד מלבדו, דכל הכוחות שבבריאה הם אפס, כך יזכה שיעשה הקב"ה את רצונו. אמנם החזון איש דיבר על השיעור המינימלי המתבקש כדי לצאת ידי חובת מצוות הביטחון. ואנו - הלוואי שנהיה שייכים אף לשיעור זה, ולוואי ולוואי שנזכה ונגיע לרוממות בקיום מצווה זו דביטחון, וכמו שכתב הנפש החיים בשיא דרגת קיום מצווה זו.

מפי כתבם

ל"א:

אצלינו בשיבה לא תמיד יש מספיק אוכל לכל הבחורים ולכן נהוג שהמגיע הראשון תופס ראשון, והנה יש בחורים אשר יודעים שיאחרו, ומבקשים מחבריהם שישמרו להם אוכל, האם מותר לנהוג כן או שיש לחשוש לתופס לבעל חוב במקום שחב לאחרני, כיון שיהיו כאלו שלא ישאר להם?

ת"א: כבר נהגו כן הרבה והגבאים יודעים מזה.

גוי נשען בן גימל ונגזל מן חרצית שנה

...

ל"א:

אברך הלומד בכולל ומקבל מלגה על הלימוד בכולל, האם הלימוד בכולל עולה לו לענין קביעות עיתים בתורה, או שצריך להוסיף זמן נוסף?

ת"א: אם יוסיף תע"ב.

א"א יוסיף ת"ק

...

ל"א:

ללמוד לרפואת מישוה או לעילוי נשמת מישוה, האם יורד לו מהשכר על הלימוד שלמד?

ת"א: מאי נ"מ, העיקר אם זה רצון ה'.

א"א נ"מ ה"ק ש"ז זב גזון ה'

חידוד ועיון

1. עוד בענין 'זרק כלי מראש הגג'

א. מעשה בשני בחורים, ראובן ושמעון, שהתנדבו ב'קמחא דפסחא' וזרקו אחד לשני בקבוקי שמן להניח בקרטונים. והנה לפתע שמת שמעון את ידו מתוך עייפות ולא תפס, והבקבוק נפל לארץ והתנפץ. וכעת השאלה האם הם חייבים ומי הוא החייב:

ולכאורה הוא המקרה של זרק כלי מראש הגג והיה תחתיו כרים וכסתות, ויש לחלק בכמה סברות.

ב. מעשה בחתן שרכש סט מחזורים יקרים לכלתו, ונתן לַחֲרַט שיחרוט את שמה "שרה כהן" על כל מחזור. כשבא לקחת חשכו עיניו לראות שבטעות חָרַט "שרה לוי", ודורש ממנו שישלם לו על כל הפסד המחזורים.

החרט שואל אותו איזו נוסח אתה? וענה לו "אשכנז". החרט קופץ, 'הרי מחזורים אלו הם נוסח עדות המזרח, ולכן גם אם הייתי כותב את שמה האמיתי לא היית משתמש איתם', וממילא אין כאן היזק במאומה. החתן טוען, אין זה עניינך כלל מה שאני מתפלל, ולמעשה הזקת אותי.

ויש מי שכתב שהנה כתבו תוספות (ב"ק יז) שאם זרק אבן על כלי וקדם אחר ושבר את הכלי, פשיטא שהשני חייב "וסברא פשוטה היא לחלק בין זורק אבן לזורק כלי עצמו". וברא"ש פליג [קצוה"ח].

ואם כן גם בנידון הנ"ל יש לדון, שבזה ששלח הבעלים את החרט לחרוט, הרי הוא שלחו להזיק את מחזוריו, והרי זה כזורק אבן על הכלי, ואם היה אחר מזיקם היה חייב לשלם. ואף כאן כששינה האומן, הרי זה כאחר שהזיק קודם שפגע האבן, וממילא הוא חייב, ויש לחלק.

**זמני
היום**

ירושלים בני ברק	חיפה	צפת	מודיעין - עילית	נתיבות
5:56	5:57	5:55	5:52	5:59
8:29	8:30	8:28	8:26	8:32
9:20	9:21	9:20	9:18	9:23
9:54	9:55	9:54	9:52	9:57
10:28	10:30	10:29	10:26	10:31
7:39	7:37	7:37	7:36	7:36

היפלא מהשם דבר

בפרשת וירא נאמר: "ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלותי היתה לי עדנה ואדוני זקן, ויאמר ה' אל אברהם למה זה צחקה שרה... היפלא מה' דבר" וגו' (בראשית יח, יב-יד). כתב בספר אור יחזקאל (אמונה עמ' ס'): תבע הקב"ה משרה אמנו ע"ה, מדוע לא האמינה לברכת המלאכים שעתידה לילד בן, ונחשב לה כחסרון באמונה.

וצריך ביאור, מה הייתה התביעה משרה אמנו, הרי לא ידעה שמלאכים הם וסבורה הייתה שאורחים בעלמא - ערביים הם המברכים אותה ברכת הדיוט, ומצד הטבע אין אפשרות שתלד, ומדוע תאמין לברכותיהם. נצייר לעצמנו כאשר יבוא עני לאשה בת תשעים ויבקש ממנה נדבה ובעת שתתן לו יברכנה שתזכה לבנים, הלא לחסר דעה יחשב בעיני כל, ומה היתה תביעת ה' משרה אמנו?

אלא, מכאן נלמד גודל התביעה שתובעים מאתנו, עד כמה צריכה להיות אמונתנו מגעת, כיון שהכל נתון בידי הבורא יתברך, וביד הקב"ה אין שום מניעה מלעשות כל אשר יחפוץ, לכן מחובתינו להאמין בכל דבר שהוא יכול להיות אם ירצה הבורא. ומעתה כאשר נאחל לזקן בן מאה שנים שעתידי לחזור לימי נערונו, חייב להאמין ולומר אכן כן יהי רצון שהרי לא יפלא מה' דבר, ובעת שאדם מגחך ומזלזל בזה נמצא כאילו אומר שאין זאת במציאות שהדבר יכול להתקיים ונמצא בזה חסרון באמונה.

וכן כתב הרמב"ן: "הקב"ה האשים אותה לאברהם למה היה הדבר נמנע בעיניה, וראוי לה שתאמין, או שתאמר 'אמן כן יעשה השם'". כי חובת המאמין השלם, להאמין שאין דבר נבצר מפי הקב"ה לעשות, וחייב לידע

מוסר

ולהכיר שאין חק וטבע בבריאה, והכל נעשה על פי רצון ה', ואין שום מציאות לסיבות בעולם וכנאמר "היפלא מה' דבר", שכשם שברא את העולם כן יכול לשנות כל סדרי בראשית כי מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, נמצא שכל רגע ורגע הרי זה בריאה חדשה.

והדברים מפורשים שם במדרש על הפסוק היפלא מה' דבר: "משל לאחד שהיו בידו שתי קפליות (טבעות), הולیکن אצל נפח, אמר לו: יכול אתה לתקנם לי, אמר לו: לבראן בתחילה אני יכול, לתקנן איני יכול? כן הכא לבראתן כבתחילה אני יכול, להחזירם לימי נעורתם איני יכול?".

מפי כתבם

לאלף:

יש לי בעיה בזיכרון, אני מתקשה מאוד לזכור את הגמרא ומה שאני לומד. אחד הרמ"ם בשיבה המליץ לי ללמוד בקונטרס הזכרון שמרן כתב. שאלתי היא האם צריך לקיים את כל הכ"ח דברים שכתובים שם שטובים לזכרון?

תשובה: מה שתקיים יותר יהי יותר טוב.

מה לעשות ולגדל ג' יאמ"ק

...

לאלף:

מה אפשר לעשות עם ילדה שלא נרדמת בלילה כבר תקופה ארוכה, איזו סגולה ניתן לעשות לזה?

תשובה: ללמוד תורה ולנדנד ברגלים.

לאמ"ק חנה ולמ"ק חנה

...

לאלף:

בחור ישיבה בגיל י"ט שנים, מה הדרך עבורו לקנות יראת שמים?

תשובה: ילמד מוסר.

ולמ"ק חנה

חידוד ועיון

יא. ברכת האילנות

א. הנה כתב הגרע"א (בהגהות על השו"ע סימן רכ"ו) שאין מברכים ברכת האילנות על עץ של ערלה.

ויש לדון באופן שאין לנו ידיעה על העץ אם כבר הוא בן שלש שנים או שאינו אלא בן שנתיים, האם יש להתירו מצד רוב האילנות שהמה מותרים, או שיש לדון בו תורת 'חזקה דמעיקרא' שהעץ לא הגיע לגיל שלש שני, ואם כן אי אפשר לסמוך על הרוב מבלי לבררו.

ויש לעיין:

א. האם חזקת האם [העץ] מהני לבת [לפירות].

ב. מצד חזקה העשויה להשתנות.

ג. האם רוב אילנות הוא רובא דאיתא קמן או ליתא קמן.

[עי' שב שמעתא א' פ"ד].

עוד יש לעיין, הנה הגרע"א שם כותב שאם העץ הוא בחוצה לארץ, וספק אם הוא ערלה או לא, מותר לברך עליו, כיון שספק ערלה בחוצה לארץ מותר באכילה.

וצ"ע, הרי הדין הוא (עיין קדושין דף ל"ט ע"א) שמותר לאדם לתת לחברו פירות ערלת חוצה לארץ [אף בוודאי ערלה] אם חברו אינו יודע שהוא ערלה, ואף שהנחתן יודע שהפרי אסור בהנאה, מותר לו להביא לשני מבלי שידע שהם ערלה, ואף מותר לו לערב בידיים את פרי הערלה בפרי אחר, וממילא הוא 'ספק ערלה בחוצה לארץ' ומותר. וא"כ נמצא שאף ודאי ערלת חו"ל ניתנת היא ליהנות ולאכילה, ומדוע לא יברכו עליו ברכת האילנות, וצ"ע.

זמני
היום

ירושלים בני ברק	חיפה	צפת	מודיעין - עילית	נתיבות	
5:56	5:57	5:55	5:53	5:57	הנץ החמה
8:29	8:30	8:28	8:26	8:30	סזק"ש מג"א
9:20	9:22	9:20	9:18	9:21	סזק"ש גר"א
9:55	9:56	9:54	9:52	9:55	סזת"פ מג"א
10:28	10:30	10:29	10:27	10:29	סזת"פ גר"א
7:38	7:36	7:37	7:35	7:38	שקיעה

ביטחון ללא זכויות

בחובות הלבבות מבואר, שאף אדם שאינו הגון ומצד מעשיו לא מגיע לו שיתנהגו עמו בנדיבות לב וחסד, מכל מקום אם הוא בוטח בה' יתברך יזכה לחסד ולהגנה מאתו יתברך.

הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל כתב (קובץ הערות, בסוף הספר דוגמאות לביאור אגדות ע"ד הפשט סי' ה'): כתיב "רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' חסד יסובבנו" (תהלים לב, י), ודרשו חז"ל במדרש (איכה רבה ד, כג) 'סמוכין' לומר שאפילו רשע הבוטח בה' - חסד יסובבנו. ומבאר ה'קובץ הערות' דאם לא כן לא משכחת כלל למידת הבטחון, כי הלא "אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" (קהלת ז, כ), ואם כן בוודאי שכל בר ישראל, יהיה מי שיהיה, יש לו לבטוח בה' וכך יזכה שחסד יסובבנו.

וזה לשון החפץ חיים (שם עולם קף נפוצות ישראל פ"ח): ודע עוד, דמידת הביטחון אינו תלוי בזכויות - שאפילו הוא אדם שאינו הגון, אלא שחיצוק בטחונו בה' - כח הביטחון מגן עליו, ומתחסד עמו השי"ת. ובזה מבואר הכתוב (תהלים לג, יח) 'הנה עין ה' אל יראיו למיחלים לחסדו', דלכאורה צריך ביאור, שהיה לו לומר הנה עין ה' אל יראיו 'המייחלים לחסדו' ולא 'למייחלים לחסדו'. אלא, שאכן כוונת הכתוב לחלקם לשניים, א' יראיו. ב' מייחלים לחסדו. ואם היה אומר המייחלים לחסדו, היה מקום לומר, הנה עין ה' אל יראיו דווקא שהם המייחלים לחסדו, אך מי שאינו בכלל 'יראיו', אף אם מאמין בבוראו ומייחל אליו לא יזכה שיהיה עין ה' עליו, על כן אמר 'למייחלים', לומר שכמו שעין ה' אל יראיו, באותה מידה ממש עין ה' למייחלים לחסדו, בכל מצב שהם אף אם עדיין אינם נכללים בכלל 'יראיו', שכל המאמין בה' אלוקיו באמונה פשוטה, זוכה שתהיה 'עין ה' פקוחה עליו לשמרו מכל משמר לטוב לו בזה ובבא, ובזה תסור כל דאגה מלבו, וישמח לבו בה' בכל זמן ועידן.

כתיב "בטח בה" ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה" (תהלים לז, ג), מדוע הקדים להזכיר בטחון למעשים טובים? ביאר הרמב"ן (האמונה והבטחון פרק א') שהכתוב בא ללמד, שאעפ"י שאין בידך מעשים טובים ותדע בעצמך שאתה רשע, עם כל זה בטח בה' כי הוא בעל הרחמים וירחם עליך, כמו שנאמר "ורחמי על כל מעשיו", רוצה לומר על צדיקים ועל רשעים, על כן אמר בתחילה בטח בה', כלומר בין שתהיה צדיק בין שתהיה רשע - בטח בה', ואח"כ אמר ועשה טוב. ע"כ.

המקובל מוהר"ש אלישיב בספרו (לשם שבו ואחלמה, דרושי עולם התהו ח"ב דרוש ה' ענף ד' ס"ג) כתב בענין חטאי דור המדבר שנאמר בהם "ולא האמינו בנפלאותיו" (תהלים עח, לב) שלא היה זה מחמת רוע לבבם ח"ו אלא מחמת שלא מצאו את עצמם כדאיים לזה [וכסברת בעל חובת הלבבות (שער הבטחון פ"ג הקדמה ד')] כי אין להשתמש במדת הבטחון אלא רק מי שעושה רצונו יתברך בכל התורה והמצוה והוא עבד נאמן לה', ולכן הם כאשר באו למדבר ומצאו את עצמם שהם עומדים תמיד בפיתויי הס"מ ותחבולותיו לא הרהיבו את עצמם לבטוח בה' שיתנהג עמהם למעלה מן המידה ובנסים תמיד, כי אמרו שאינם כדאי לזה, ולכן היו באים בתלונה תמיד "למה זה העליטנו ממצרים" (שמות יז, א, ב) מאחר שאי אפשר להתקיים באמונתו יתברך כהראוי על ידי היצר הרע שמתגבר ומתחדש בכל יום. אמנם שגו בזה הרבה, כי האמת הוא שאין דבר עומד נגד הבטחון וכמ"ש במדרש תהלים עה"פ "והבוטח בה' חסד יסובבנו" - אפילו רשע הבוטח בה' חסד יסובבנהו, כי זהו שנאמר "בטח בה' ועשה טוב" ולא אמר עשה טוב ובטח בה' כי הבטחון אינו תלוי במעשים טובים כלל, אלא בטח בה' בין שתהיה צדיק בין שתהיה רשע בטח בה', אלא שאחר כך אמר 'ועשה טוב' כי אם לא כן הרי יפרע ממך על-כל-פנים כי הקב"ה מאריך אף וגבי דיליה וימצא עת וזמן לפרוע ממך על-כל-פנים, אבל הבטחון עצמו, במה שהוא בוטח, אין דבר עומד לנגדו.

מפי כתבם

ל"א:

מִרְנָן כּוֹתֵב בְּאַרְחוֹת יוֹשֵׁר שֶׁהַלּוֹמֵד תּוֹרָה וְאִין בּוֹ יֵרָאֵת שָׁמַיִם מוֹטֵב שְׁלֵא
הִיָּה לוֹמֵד. אִ"כּ יְהוּדִי פְּשׁוּט אִו אֲבֵרֶךְ שֶׁנִּכְשֵׁל בְּחֻטְאִים מִפְּעַם לִפְעַם, הָאֵם
מוֹטֵב שְׁלֵא יִלְמַד תּוֹרָה?

ת"ל: אִין בּוֹ יֵרָ"שׁ הֵיִינוּ אֲפִיקוֹרוֹס.

זֵין כּוֹ יֵרָ"שׁ גֵּיִינוּ אֲפִיקוֹרוֹס

...

ל"א:

אִנִּי מִתְקַשֶּׁה לְהַכְרִיעַ בְּעִנִּין עֲקֻרוֹנִי הַנוֹגַע לְמַצּוֹת תַּלְמוּד תּוֹרָה, וְאֲבַקֵּשׁ
אֶת הַכְרַעַת מִרְנָן. מִבֵּין שְׁנֵי הַדְּרָכִים בְּלִימוּד אִיזּוֹ דֶּרֶךְ עֵיקְרִית יוֹתֵר מִכִּין
שֶׁקֶשָׁה לְהַשְׁקִיעַ בְּשִׁנְיָהֶם כְּפִי הָרְאוּי - דֶּרֶךְ הָעֵינָן, לְלַמּוֹד סוּגִיּוֹת כְּרָאוּי
בְּעוֹמֵק וּבִהְבֵּנָה כְּנוּהוּג בִּישִׁיבוֹת אִו דֶּרֶךְ הַבְּקִיאוֹת לְרִכּוּשׁ יִדְעוֹת בְּמִרְחָבִי
הַש"ס?

ת"ל: הֵיִינוּ הֵךְ, וְאִ' מְשֻׁלָּם אֶת הַשְׁנִי.

כֵּינֵן כֶּךְ לְמִשְׁלָם מְשֻׁלָּם זֶה טַעַם

...

ל"א:

בְּחוֹר שֶׁנִּכְנַס לְמִשְׁבֵּר בְּלִימוּדוֹ, בְּמָה יֵשׁ לְעוֹדוֹדוֹ?

ת"ל: יִלְמַד מוֹסֵר.

אִלִּיז אִסֵּר

חידוד ועיון

יב. בענין כזית מצה

מפורסם מעשה שהיה במחנה בשנות הזעם ששכנו בו כעשרים איש, ובס"ד מרובה הצליחו להבריח לשם בערב חג הפסח ג' מצות, אשר בהם קצת יותר מעשרה 'כזיתים', וכמובן שכל אחד ואחד רוצה לזכות במצוה, ושאלתם בפיהם, בדין תורה כיצד יחלקו את המצות:

ויש לדון בזה מכמה צדדים (עי' שערי תשובה סי' תפ"ב סק"א):

א. שכל אחד יאכל מצה, אפילו פחות מכזית. ויש לדון בזה האם אמרינן חצי שיעור במצוות, ונחלקו בזה המשנה למלך חמץ א' ז' והחיד"א במחזיק ברכה סי' תעה, [ויל"ע מדוע לסוברים שיש ענין בזה אינו עובר על 'בל תגרע'].

ב. שיטילו גורל.

ג. 'כל דאליס גבר'.

ד. אם מפציר מאוד בחבירו, אם עובר על 'לא תחמוד', וממילא הוי מצוה הבאה בעבירה, או שמא אין בזה לא תחמוד דמצוות לאו ליהנות ניתנו.

ה. לדעת הסוברים ש'ביטול ברוב' מחיל דינים ולא רק מוריד דינים [עי' עונג יום טוב סי' ד' שדן אם חוט שנטווה שלא לשמה והתערב בחוטים שנטוו לשמה בטל ברוב והרי הוא כנטווה לשמו, ועי' רעק"א על השו"ע או"ח סי' י"א שנראה מדבריו שמועיל], יש לעיין אם מותר בער"פ לערב במצה פירווי חמץ, ויהא עיי"כ כזית לכל אחד.

זמני
היום

ירושלים בני ברק	חיפה	צפת	מודיעין - עילית	נתיבות	
5:57	5:58	5:56	5:54	5:58	הנץ החמה
8:30	8:31	8:29	8:27	8:33	סזק"ש מג"א
9:21	9:22	9:21	9:18	9:23	סזק"ש גר"א
9:55	9:56	9:55	9:52	9:58	סזת"פ מג"א
10:29	10:30	10:29	10:27	10:31	סזת"פ גר"א
7:38	7:35	7:36	7:34	7:35	שקיעה

לא ינום ולא יישן שומר ישראל

כתב המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל (אור יחזקאל, מכתבים עמ' ו'): "הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל" (תהילים קכא, ד) כמדומני, כי הפסוק הזה מורה כי כן הוא הנהגתו יתברך עם כלל ישראל, שמראה השגחתו כאילו הוא עוזב את האדם ח"ו ומניח אותו למקרים ח"ו, ומתוך הצרה ממציא לו הישועה, ואז ניכר לעיני הכל כי הוא שומר ישראל, והטעות היה מעיקרו, כי לא ינום ולא יישן. עכ"ל.

כתב החפץ חיים (דבר בעתו שער ההתחזקות פ"ד): הנה לרוב האנשים בא להם הייאוש הזה מצד קוצר ידיעתם והתבוננותם בהשגחת העליון ב"ה והנהגתו עם ישראל עם סגולתו, ובעת צר להם חושבים בנפשם כי עזב אותם ה' והסתיר עין השגחתו בהם. אבל הדבר לא כן הוא, כי עיני ה' משוטטות בכל הארץ כדכתיב בקרא, ונאמר עוד "למה תאמר יעקב ותדבר ישראל נסתרה דרכי מה" וגו', ונאמר עוד "ותאמר ציון עזבני ה' וה' שכחני, התשכח אשה עולה מרחם בן בטנה, גם אלה תשכחנה ואנכי לא אשכחך" וגו', כי באמת אילו הסתיר הקב"ה את פניו מעמו ישראל אפילו שעה אחת, לא היה לעם ישראל שום קיום ח"ו, וכמו דאיתא במדרש ששאל אנדריינוס קיסר לרבי יהושע בן חנניה, גדולה היא הכבשה שעומדת בין שבעים אריות, אמר ליה: גדול הוא הרועה שמצילה. וזה היה בדור הראשון תיכף אחר החורבן, היה אז גם כן מינכר השגחת ה' על ישראל שמתקיימים בין אויביהם הרבים וטורפים כאריות, ובפרט במשך הרב ההוא שהוא קרוב לאלפיים שנה שקמו עלינו אריות כאלה לאין מספר, וב"ה אנחנו חיים וקיימים בתורתנו ואמונתנו, ואנדריינוס וחביריו וכל האומות הקדמונים שהציקו לנו כבר נשכח זכרם מן הארץ, האין זו השגחה גלויה לעיני הכל?! והוא כפי הבטחתו שהבטיח לנו בתורתנו הקדושה כדכתיב "ואף גם זאת בהיותם בארץ

מוסר

אויביהם לא מאסתי ולא געלתי לכלותם להפר בריתי אתם כי אני ה' אלוקיהם", ואמרו חז"ל 'לא מאסתי' - בימי היוונים. 'ולא געלתי' - בימי נבוכדנצר. 'לכלותם' - בימי המן. 'להפר בריתי אתם' - בימי פרסיים עכ"ל.

מפי כתבם

לאל:

אני אברך שלומד בכולל, אני בינוני מאוד, ומללמוד סדר אחד בעיון וסדר אחד בבקיות אני מרגיש שזה לא מספיק בשביל להעמיק בעיון, ומאידך גם הבקיות לא מספיק, וצריך גם ללמוד הלכה ותנ"ך וכו', יורנו רבינו הדרך הנכונה.

תשובה: קודם תלמד את כל התורה עם רש"י ותוס', ואח"כ כבר תדע איך ללמוד.

קודם תלמד את כל התורה עם רש"י ותוס', ואח"כ כבר תדע איך ללמוד.

...

לאל:

אני בחור בשיעור ג' ישיבה קטנה ואני מבולבל מאוד, בכל פעם שאני לומד בבקיות אין לי סיפוק כי אני חושב שצריך ללמוד בעיון, וכשאני לומד עיון אני לא זוכר את כל המפרשים, ואני יודע שככה לא אדע ש"ס אז אין לי סיפוק מהעיון, וכל היום המחשבות האלו מבלבלות אותי, בבקשה שהרב יגיד לי מה לעשות?

תשובה: אין לך אלא לשבת וללמוד, והשאר בידי שמים.

היה לך חסד רבתי ונאמר לי כי אני

...

לאל:

איזה ספר מוסר הרב ממליץ ללמוד?

תשובה: ראשית חכמה.

ראשית חכמה

חידוד ועיון

יג. עניני סוכה

א. מה הדין באדם היושב בסוכה, ובין הברכה לאכילה החליפו לו את הסכך [באופן שהסוכה לא נפסלה, וכגון שתוך כדי הורדת הסכך הניחו את השני], האם צריך לברך שוב, כמו בשופר שאם החליף ולא היה דעתו על השופר השני חייב לברך שוב, או שמא יש לומר שהסכך הרי הוא כנר בדיקת חמץ, שאינו כלל חלק מהמצווה.

ואם תמצא לומר שאכן צריך לברך שוב, יש לדון אם החליפו לו את הדפנות בין הברכה לאכילה, האם צריך לברך שוב [ושמא יש לפשוט זאת ממה שהקשו תוספות בראש השנה (כ"ח ע"ב), מדוע הבונה סוכה עם ארבע דפנות לא עובר על 'בל תוסיף', שהרי בתורה נאמר לעשות שתי דפנות ושלישית טפה, ע"כ. ואם נאמר שדפנות הסוכה אינן כלל מהמצווה מה שייך בזה 'בל תוסיף']?

ב. אדם שיש לפניו לבילי סוכות שתי סוכות, האחת ודאי כשירה והשניה ודאי פסולה, ואינו יודע איזו כשרה ואיזו פסולה. מה עדיף, האם טוב יותר שיאכל כזית בשתייהם, ואז ודאי שאוכל חוץ לסוכה אך גם ודאי שקיים את המצווה, או שמא דינו שלא יאכל כלל, ואז ודאי לא קיים המצווה אך גם לא אכל מחוצה לה. [מרן הגר"ד לנדו שליט"א].

והנה לכאורה ספק זה תלוי במחלוקת הפני יהושע ורעק"א [סוכה כ"ה ע"ב] האם יש איסור לאכול חוץ לסוכה, או שאין איסור לאכול מחוץ לסוכה אלא שיש מצוה לאכול, וכשאוכלים - מצווה להיכנס לסוכה, ואם לא נכנס עובר בשב ואל תעשה על מצוות סוכה.

זמני
היום

ירושלים בני ברק	חיפה	צפת	מודיעין - עילית	נתיבות	
5:58	5:57	5:55	5:58	6:01	הנץ החמה
8:30	8:31	8:27	8:31	8:33	סזק"ש מג"א
9:21	9:22	9:19	9:21	9:24	סזק"ש גר"א
9:55	9:56	9:53	9:56	9:58	סזת"פ מג"א
10:29	10:30	10:27	10:29	10:32	סזת"פ גר"א
7:37	7:34	7:33	7:36	7:34	שקיעה

ומשביע לכל חי רצון

פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון (תהילים קמה, טז). כתב הצל"ח (ברכות ד, ב): יש לנו בו דקדוק, דהיה לו לומר ומשביע לכל חי 'מזון' או 'שובע', ומהו לשון משביע 'רצון'? ואומר אני, שדבר זה אמרו דוד כלפי מי שמזונותיו מצומצמים בדוחק ובעוני, שהקב"ה נותן וחונן לו דעה לשמוח בחלקו, ואיזהו עשיר השמח בחלקו, ואין לך מדה טובה כמידת ההסתפקות, ולקמן סוף פרק ב' (ממסכת ברכות) אמרו "כל העולם ניזון בשביל חנינא בני, וחנינא בני די לו בקב חרובין" וכו', דוק בדבריהם שלא אמרו וחנינא אין לו אלא קב חרובין, אלא אמרו די לו בקב חרובין, שהיה לו בזה די והותר, וקיבל זה ברצון כאדם שיש לו די צרכו, וזהו שרמז בפסוק בזה, "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון", שישביעו במה שנתן לו בדעת שישמח בחלקו, ויהיה זה כאלו נתמלא כל רצונו עכ"ל.

מבואר בדבריו שמשביע לכל חי רצון פירושו, שיהיה שבע-רצון ממצבו וישמח בחלקו, הרי שיש בפסוק זה שני שבחים: א. פותח את ידך - להשפיע ברכה על הברואים. ב. מלבד זה גם משביע לכל חי את רצונו ממצבו, כלומר שיהיה האדם שבע רצון ממצבו ושמח בחלקו.

וצריך ביאור, הרי אנו רואים הרבה שאינם מרוצים? ביאר מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל (טעמא דקרא תהילים קמ"ה), על פי האמור במסכת ערכין (טז, ב): איזהו ייסורים] - מה הוא השיעור הפחות ביותר של הצער שניתן להחשיבו כ'ייסורים', כל שהכניס ידו לכיסו ליטול שלוש מטבעות ועלו בידו שתיים, ונחשב לייסורים מאחר ויש לו בכך טירחא לחזור וליטול את המטבע השלישית. ומבואר, שכל מי שלא נעשה רצונו, הרי זה ייסורים ומכפר עוון.

מוסר

לפי זה י"ל שבאמת כל אחד מקבל רצונו אלא שגובים אותו בחובו. משל למלך שהכריז ביום שמחתו שכל אחד מבני המדינה מקבל עשרה זהובים, והיה שם אחד שהיה חייב למלך עשרה זהובים ואמר לו המלך שמנכה לו מחובו, האם זה נקרא שהוא לא קיבל, הוא קיבל, רק פרעו בחובו ונפטרו על ידי זה מהחוב, וכך גם כאן.

מפי כתבם

ל"ב:

אני בוש להודות כי במשך כמה שנים הזנחתי מצוות קריאת שנים מקרא ואחד תרגום ולא קראתי, וגם השנה לא התחלתי לקרוא, ועכשיו [חודש סיוון] אני רוצה להתחזק ולהתחיל לקרוא שנים מקרא, אבל אם אתחיל מבראשית אני יודע בעצמי שלאחר זמן אכשל ואפסיק, האם יש לרבינו עצה עבורי?

תשובה: לאט לאט, קצת כל יום ובעזה"י תצליח.

זי"ט חשוון, ק"ל לא ר"ר ושלמה מלאך

...

ל"ב:

אני אברך כולל שמשתדל להקפיד על עיניי ממונות וגזל וכיו"ב, והתעורר אצלי חשש כיון שהרבה פעמים יוצא שאני מדבר בכולל שלא לצורך, ונגרר מתוך דיבור לצורך, אינני יודע האם הכסף שאני מקבל מהכולל הוא בחשש גזל, ושנא גזל הרבים כיון שראש הכולל אוסף מנדיבים, או שמא מועיל מחילת ראש הכולל?

תשובה: אדעתא דהכי נותנים כפי עיני ראש הכולל.

והנני דני למה
כפי צרכי שיש בעד

יום ה' כ"ג מנחם אב

חידוד ועיון

יד. עניני ממונות

א. מעשה בקבוצת בחורים שבטילול בין הזמנים שכרו סירת שיט. אחד הבחורים עשה תנועה מסוימת ומחמתה נפלו משקפי חברו לנהר, ואחראי המקום רוצים כסף רב להוציאן.

יש לדון כאן משלש סוגיות שונות:

א'. המזיק משמחה. עי' רמ"א חו"מ סי' שע"ח ס"ט, ואו"ח סי' תרצ"ה ס"ב.
ב. מהו המחיר של משקפים, האם כפי שעולים בחנות משקפיים חדשים, או כפי שכעת יכול למוכרו בתור יד שניה'.

ג. ב"ק (צ"ט ע"א): הזורק מטבע חברו לים, פטור, משום שאומר לו 'הרי שלך לפניך', ופסק זאת הרמ"א (חו"מ סי' שפ"ו ס"ג), ועי' קצות החושן (סק"י), ואגרות משה (יו"ד ח"א סוף סי' ע"ו, וח"ב סי' קי"ד).

ב. מעשה שהיה באשה שבאה לקנות [בימים עברו] סוכר, והמוכר הביא לה מלח במקום סוכר. האשה לקחה ובישלה עם זה תבשילים לשבת, והכל הלך לטמיון. ובמנחת שלמה (ב"ק ו' ע"ב) כתב, שהמוכר חייב מדין אש ובור המתגלגל, כפי שכתבו תוס' (ו' ע"א), שאם המגלגל העיף את התקלה, והזיקה תוך כדי שעפה באויר, מניח התקלה, חייב מדין אש, וה"ה הכא.

וכן כתב החזון איש (ב"ק ח', ט'), שהנותן סם המות לפני בהמת חברו, פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ד'היה לה שלא תאכל' (מ"ז ע"ב), שלולא סברא זו ש'היה לה שלא תאכל', היה חייב מדין אש [אלא שעדיין יש לעיין מדוע גם במקרה הראשון של קניית המלח, לא נאמר ש'היה לה שלא תניח באוכל']. אמנם בנתיבות המשפט (ביאורים סי' רל"ד סק"א) מבואר לא כך [שכתב שהמוכר טריפה והלוקח עירבו עם כשירות ונטרף מחמת זה שאר הבשר, הרי הוא דיני דגרמי].

זמני
היום

ירושלים בני ברק	חיפה	צפת	מודיעין - עילית	נתיבות	
5:58	5:58	5:55	5:59	6:02	הנץ החמה
8:31	8:32	8:30	8:31	8:34	סזק"ש מג"א
9:21	9:22	9:21	9:22	9:24	סזק"ש גר"א
9:55	9:57	9:53	9:56	9:58	סזק"פ מג"א
10:29	10:30	10:27	10:30	10:32	סזק"פ גר"א
7:36	7:33	7:32	7:35	7:33	שקיעה

הטוב כי לא כלו רחמיך

בתפילת נשמת כל חי וכו' אומרים: "עד הנה עזרונו רחמיך, ולא עזבונו חסדיך, ואל תטשנו ה' אלקינו לנצח". ביאר הגר"א (בפירושו למשלי כה, טו): כלומר, מה שעד הנה עזרונו, הוא מחמת 'רחמיך', ולא למעננו. ומה שלא עזבונו, הוא משום 'חסדיך'. וכיון שהסיבה לעזרתך ולכן שלא עזבתנו אינה משום זכויותינו, לכן אנו בטוחים "אל תטשנו ה' אלקינו לנצח", כי אם היה בזכויותינו, היינו מתייראים שמא יגרום החטא ואז ימנע ממנו עזרתך, אבל כאשר הוא 'למען רחמיך וחסדיך', אין אנו מתייראים כלל, כי חסדיך המה קיימים תמיד.

בספר מרגליות התורה (לתלמיד הגר"א, רבי צבי הירש מ"מ בסעמאיטיץ' על נ"ך ומגילות, ליקוטי דרוש, דניאל ט, י) ביאר על פי זה את המקרא בדניאל (ט, יח): "כי לא על צדקותינו אנחנו מפילים תחנונינו לפניך כי על רחמיך הרבים", ובפשטות נראה שאומרים להקב"ה שמפילים תחנונים לפניך לא מחמת צדקותינו. ויש להקשות, וכי צדקות יש עמנו, והלא נאמר שם בפסוקים "חטאנו ועוינו והרשענו ומרדנו וסרנו ממצותיך וממשפטיך". אולם עפ"י דברי הגר"א הנ"ל אפשר לומר בכוונת הפסוק שכיון שגם בזמן שהיה לנו צדקות אין אנו מפילים תחנונים בזכות צדקותינו אלא בזכות רחמיך וחסדיך, ועל כן גם בזמן זה שאין עמנו צדקות אנו יכולים להפיל תחנונים לפניך.

עוד יש מבארים עפ"י דברי הגר"א מה שאנו אומרים בתפילת שמונה עשרה בברכת מודים "הטוב, כי לא כלו רחמיך, והמרחם, כי לא תמו חסדיך, כי מעולם קוינו לך", והלא מן הראוי היה לומר "הטוב כי לא כלו טובותיך, והמרחם כי לא תמו רחמיך", עוד יש להבין, מה שייכות ההמשך שאומרים לאחר מכן "כי מעולם קוינו לך", ולדברי הגר"א יש לפרש: "הטוב כי לא

מוסר

כלו" - הוא מחמת "רחמיך", לא למעננו, ומה ש"המרחם כי לא תמו", הוא בזכות "חסדיך", ומסיימים "כי מעולם קוינו לך", כלומר, שאנו בטוחים בה' שלא יעזבנו לעולם, כי אם היה בשבילנו, היינו מתיירים שמא יגרום החטא, אבל כאשר טובותיך ורחמיך הוא מחמת רחמיך וחסדיך, אין אנו מתיירים כלל, כי רחמיך וחסדיך המה קיימים תמיד.

מפי כתבם

לאלה:

כמה שעות ביום צריך ללמוד בבין הזמנים?

הלצה: כמו כל יום.

כמו כל יום

לאלה:

מה בידינו לעשות כדי לקרב את הגאולה?

הלצה: ללמוד בהתמדה.

לאלה: מה עושה

...

לאלה:

אני לומד בישיבת... ואני רוצה לקיים ההלכה ולהתחתן, אמנם יש שאומרים לי שאלמד יותר טוב כבחור בישיבה מאשר אחרי החתונה, האם להתחשב בזה?

הלצה: לאחר החתונה גם תוכל לבוא לשיעורים.

לאלה: מה עושה גם תלמיד אחר

חידוד ועיון

טו. פקוח נפש

א. אדם שחייב משום פקוח נפש לאכול דבר האיסור, כגון חלב גמל, ואינו רוצה בשופ"א. ולכן הגישו לו חלב ואמרו לו שזה חלב פרה, והוא אינו מאמין להם ולכן אומר להם איני שותה עד שאחד ממכם ישתה זאת קודם. האם מותר לאחר לשתות?

ב. אדם שעובד בבית חולים ומגיע כל שבת למשמרת בשעה 10 בבוקר, ולשם כך נוסע ברכבו ממקום מגוריו הרחוק, וכך מנהגו כבר תקופה ארוכה ללא שינוי. בשבת אחת היה לו 'שבת חתן' בבית הכנסת של בית החולים לאחד מקרובי משפחתו, ורוצה להקדים לבא לתפילה בשעה 8.00 וכמובן לא יגרם מכך שום חילול שבת אפילו קל שבקלים בנוסף לכל שבת, האם מותר לו.

ג. כעין זה עובדא באיש הצלה שהיתה לו קריאה בליל שבת למקום קצת מרוחק, ובעודו מתחבט אם ייסע לשם, נזכר שיש שם 'שלום זכר' בסביבת המקום, ולכן נסע לשם, ואכן הציל בחסד ה' את האדם, ולאחר מכן עלה ל'שלום זכר'. האם נהג כשורה?

[עיי' שו"ע סי' שכ"ח סעיף י"ג: כל הזריז לחלל שבת בדבר שיש בו סכנה, הרי זה משובח אפילו אם מתקן עמו דבר אחר כגון שפירש מצודה להעלות תינוק שנפל לנהר וצד עמו דגים, וכן כל כיוצא בזה. ושמא יש לחלק].

זמני
היום

ירושלים בני ברק	חיפה	צפת	מודיעין - עילית	נתיבות
5:59	5:58	5:56	6:00	6:02
8:31	8:30	8:28	8:32	8:34
9:21	9:21	9:19	9:22	9:24
9:56	9:57	9:53	9:56	9:59
10:29	10:30	10:27	10:30	10:32
7:35	7:32	7:31	7:34	7:32
הדלקת נרות	6:55	7:10	7:03	7:01
			7:04	7:02

יום ו' כ"ד מנחם אב

סולת ראב

דין שמחה בהבאת הקרבנות

"והבאתם שמה עלתיכם וזבחיכם ואת מעשרתיכם ואת תרומת ידכם ונדריכם ונדבתיכם ובכרת בקרכם וצאנכם, ואכלתם שם לפני ה' אלקיכם ושמחתם בכל משלח ידכם ואתם ובתיכם אשר ברכך ה' אלקיך". ובהמשך הפרשה נאמר, שמה תביאו את כל אשר אנכי מצוה אתכם עולתיכם וזבחיכם וגו'. ושמחתם לפני ה' אלקיכם אתם ובניכם ובנותיכם ועבדיכם ואמהותיכם והלוי אשר בשעריכם כי אין לו חלק ונחלה אתכם. לא תוכל לאכל בשעריך מעשר דגנך ותיירשך ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך וכל נדריך אשר תדר וגו'. כי אם לפני ה' אלקיך תאכלנו במקום אשר יבחר ה' אלקיך בו אתה ובנך וגו' ושמחת לפני ה' אלקיך בכל משלח ידך" (פרק י"ב פסוקים 1

ז' י"א י"ב י"ז י"ח).

וצ"ע, איזו מצוות שמחה איכא בהבאת הקרבנות, הרי כאן מיירי בתרומות ומעשרות, נדרים ונדבות, עולות ושלמים, ולא מצינו חובת שמחה בהבאת או אכילת הקרבנות, רק ביו"ט איכא מצות שמחה, דכתיב ושמחת בחגיך, וכמבואר ברמב"ם, ומתקיימת באכילת שלמי חגיגה ושאר קרבנות [ועיין בספר אבי עזרי בסוף חלק קרבנות, שהביא מכתב ממרן בעל החזו"א זצ"ל בענין זה].

ומרו הגר"ח קניבסקי זצ"ל אמר, דבאמת זה נכון, דעיקר חיוב שמחה הוא רק ביו"ט, אך מאחר שבדרך כלל ישראל מביאין את נדריהם ונדבותם, עולותיהם ושלמיהם, מעשרותיהם ובכורותיהם כשעולים לרגל, כדמוכח בגמ' [עיין חגיגה דף ז' ע"ב ברש"י ד"ה בנדרים ונדבות וכו' ובעוד כמה מקומות בש"ס], לכך כתבה התורה באכילתן, לשון שמחה, דאין שמחה אלא בבשר ויין, ומצוות שמחה ביו"ט, ומדויק

לפי"ז דהפסוק לא מדבר מחטאות ואשמות ושאר חובות, שאותם מחויבים להביא מיד ואין ממתנים ליו"ט, לכך לא שייך בהם שמחה.

מקצה שלש שנים

"מקצה שלש שנים תוציא את כל מעשר תבואתך בשנה ההיא והנחת בשעריך" (פרק י"ד פסוק כ"ח). ולקמן (פרק ט"ו פסוק א') מקץ שבע שנים תעשה שמיטה.

ויש לדקדק, למה שינה הכתוב לכתוב 'מקצה' שלש שנים, ולא כתב 'מקץ' כמו שכתוב בהמשך לגבי שמיטה.

ודקדק מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל, דהכא מיירי במי שלא גמר לתת את מעשרותיו, ונשאר לו בביתו והגיע זמן הביעור, והתורה מצווה עליו להוציא מבייתו ולהניחו בשעריך, דהיינו להקצות אותו ולחלקו למי שצריך, לכך כתבה התורה לשון 'מקצה' שהוא לשון 'קצה' דהיינו להקצותו ולהניחו בקצה ביתו, משא"כ בפסוק לקמן לגבי שמיטה אין שייך לשון זה ולכך כתבה התורה מקץ שבע שנים, ודפח"ח.

מפי כתבם

∴ K_l

האם יש חיוב השתדלות על מה שלא נוגע לזמן קרוב רק לעוד כמה שנים, וכגון שיש בידו ממון ויכול להשקיעו כדי שירוויח ביתניים, האם מחוייב לעסוק בזה להשתדלות?

מלצה: דיה לצרה בשעתה.

225 13

...

∴ SKL

יש מנהג בישיבות שבליל הכנסם לגיל כ' אין ישנים בלילה ונשארים נעורים לעסוק בתורה. האם יש ענין בזה וא"כ מה הענין?

מלצה: מובא בקדמונים, כדי להתחזק בתורה.

מחבר: ד"ר יצחק שניידר

...

:-)skl

למה בתפילה שאחר ברכת המעביר שינה, מבקשים והרחיקנו מחבר רע,
ולא מבקשים ודבקנו בחבר טוב?

מלמד: ממילא ע"כ חבר טוב (כי חרב אל הבדים) [תענית ז.].

(א-770 (ה' תש"ז) 216 770 27 1/2)

חידוד ועיון

טו. עניני מועדים

א. מעשה בבן חו"ל במוצאי יו"ט ראשון של סוכות, ששכח שהוא יו"ט שני עבורו וסבר שהוא בן א"י, ונטל ידיו לשם מלוה מלכה של יום טוב ואכל כזית בסוכה, ורק לאחר האכילה נזכר שחייב מדין ליל יום טוב לאכול כזית בסוכה. ושאלתו בפיו האם יצא ידי חובה, או שמא כיון שכיוון לשם מלוה מלכה לא יצא אף שכיון לשם מצות ישיבה בסוכה. ולכאורה הוא תלוי בגדר מצוות אכילת כזית ראשון.

ב. מעשה באשה שבילל הסדר לאחר אכילת הכזית הראשון, אמרה בסיפוק 'ב"ה זכיתי לקיים מצות אכילת מצה, אף שאיני מחוייבת מהתורה'. ואמרו לה שבוודאי שחייבת מדאורייתא, והשאלה האם יצאה ידי חובה.

ויש לעיין דשמא אף למ"ד מצוות א"צ כוונה, כאן זו כוונה הפכית שמעכבת גם למ"ד מצוות אין צריכות כוונה. ויש לעיין בגדר אשה במצוות עשה שהזמ"ג, עי' קה"י ברכות סי' כ"ד.

ג. מי שיש לו שני אתרוגים, אחד ערלה והשני לא, האם יכול ליטול את שניהם יחד, וייצא ממ"נ. ויש לדון כאן הן מצד 'בל תוסיף', והן מצד שאין בזה היתר אכילה.

ד. מעשה שהיה במשפחה שקנו כמה לולבים, ואחד מהם היה מיועד לילד הקטן וניתן לו. לאחר מכן הילד עירב את הלולב שלו בשאר הלולבים, ונשאלה השאלה האם יש לחשוש מצד 'לכם' ביום הראשון. ויש לדון האם יש בזה ביטול ברוב ועוד. ועי' בזה בביכורי יעקב תרנ"ח על הדס גזול שהתערב בהדסים.

ירושלים בני ברק	חיפה	צפת	מודיעין - עילית	נתיבות	
6:01	5:59	5:57	6:00	6:03	הנץ החמה
8:33	8:31	8:28	8:32	8:35	סוק"ש מג"א
9:23	9:22	9:20	9:22	9:24	סוק"ש גר"א
9:56	9:56	9:53	9:56	9:59	סוק"פ מג"א
10:31	10:30	10:27	10:30	10:32	סוק"פ גר"א
7:31	7:32	7:30	7:33	7:31	שקיעה
8:11	8:12	8:11	8:10	8:11	צאת השבת
8:44	8:45	8:43	8:46	8:44	לר"ת

שבת ראה כ"ה מנחם אב

תשלם לאיש כמעשהו

“הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם כעיני שפחה אל יד גבירתה כן עינינו אל ה' אלוקינו עד שיחננו, חננו ה' חננו כי רב שבענו בוז” (תהלים קכג). מדוע השווה הכתוב את ישראל כ'עבדים אל יד אדוניהם'? ועוד, מהו לשון 'חננו' שהכתוב שב ומזכירו פעם אחר פעם?

ביאר ה'בית הלוי' (שמות לד, ו) על פי מה שכתבו התוספות (ר"ה יז, ב) שיסוד מדת 'חנוך' הוא מתנת חנם, כמו שנאמר 'וחנותי את אשר אחוך' ודרשו חז"ל (ברכות ז, א) אף על פי שאינו הגון. והנה הקשר שבין העבד לאדונו מיוחד במינו, רק עבד, יכול אדונו לומר לו 'עשה עמי ואיני זנך'. נמצא איפוא, שכל מה שיבקש ויקבל העבד מאדונו, לעולם תהיה זו 'מתנת חנם', שהרי אף אם עשה העבד מלאכה למענו אינו יכול לבוא אליו בתביעה כלשהי.

זהו שאמר הכתוב "הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם וגו'" כן עינינו אל ה' אלוקינו עד שיחננו", שכל בקשתנו היא כבקשת עבד לאדונו, היודע שכל מה שאדונו ייטיב עמו זוהי 'מתנת חנם'.

מכאן שגם אדם מישראל העובד את ה', אדון העולם, אין לו לבקש שכר על עמלו, וכל מה שנותן הקב"ה בטובו ובחסדו הגדול, אינו אלא מתנת חנם. ולכן גם נקרא השכר שנותן הקב"ה 'מתן שכר', שהרי השכר ניתן במתנה ולא כגמול ותמורה על המצוות והמעשים הטובים של האדם.

ובזה יבואר הפסוק 'ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו' (תהלים סב, ג). כלומר, השכר והתשלום עבור המעשה שאדם עושה את מצוות הבורא הם בתורת חסד ומתנה גרידא, שהרי להשי"ת אין צורך במעשיו של האדם.

עיקר הביטחון - בלב

כתב החובות הלבבות: "אין ראוי לו [לבטוח] לטעון, שהוא בוטח באלוקים יתעלה בדבורו, מבלי שיבטח עליו בלבו ובמצפון, ויהיה במעלת מי שנאמר עליהם (ישעיה כט, יג): בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחק ממני".

החזון איש (אמונה ובטחון פ"ב אות ב') הרחיב בזה וכתב: "נקל לשגר בפיו ובשפתיו את הבטחון, שהוא הלכה ולא למעשה, רק כמתענג על דמיונות מזהירים ומשמחים, ומרוב הימים הוא מטעה את עצמו ומטעה את אחרים כי אמנם עלה על בני גילו במדת הבטחון, ולאמיתת הדבר משמש במדה זו להטבת חלומות נעימים על העתיד הכמוס".

"ואמנם בזאת יבחן אם פיו ולבו שווין, האם בוטח הוא באמת או אך לימד לשונו לצפצף 'בטחון' 'בטחון', ובלבו לא קוננה, כאשר נפגש במקרה הדורש בטחון, ואשר בשעה זו תפקידו של הבטחון לנהלו, להחלימו ולרפאותו, האם בשעה הקשה הלזו פנה אל הבטחון ויבטח בו, או דווקא בשעה זו לא פנה אליו, ופנה אל רהבים ושטי כזב, אל אמצעים מגונים ותחבולות שווא". עכ"ד.

וז"ל ה'בית הלוי': "מגדר הבוטח המעולה, שיהיה לו הבטחון לא רק בידים במיעוט המלאכה ולבו מלא רצונות, דזה אינו בוטח בלב, ועיקר הבטחון תלוי בלב, כמאמר הכתוב (תהלים כח, ז) 'בו בטח לבי', ועל כן צריך שגם לבו ורצונו יהיו שקטים ושלוים ולא יהיה לו שום רצון בבלבו".

מפי כתבם

ל"א:

בחור בישיבה גדולה, שלמרות שישן בלילה שמונה שעות או יותר בכ"ז הוא עייף ומתקשה ללמוד, מה יעשה כאשר העייפות גוברת עליו?

ת"א: ילמד דברים קלים.

ל"א: קלילים

...

ל"א:

מהו גדר חבר טוב?

ת"א: שאינו מדבר דברים בטלים.

ל"א: חבר טוב

...

ל"א:

מה עדיף, ללמוד עם חברותא שאני לא כ"כ אוהב ללמוד איתו, או ללמוד לבד?

ת"א: עם חבר.

ל"א: עם חבר

חידוד ועיון

י. עוסק במצווה

קיימא לן "עוסק במצווה פטור מן המצווה", ובסוכה כה. ילפינן לה מקרא עיי"ש. והנה נחלקו הראשונים האם עוסק במצווה פטור מן המצווה גם כאשר אפשר לקיים שניהם, או לא. דעת התוספות (סוכה שם ד"ה ובלכתך) שעוסק במצווה פטור מן המצווה רק בדברים שלא יכול לעשותם באותו זמן, אבל אם אפשר לקיים שניהם - חייב. ואילו שיטת הר"ן שם שכל זמן שאדם עוסק במצווה הוא פטור מכל המצוות אפילו אם יכול לקיים שניהם, וכך נפסק במשנה ברורה (סי' ל"ח ס"ח) [ועי' ברמ"א שם דאם יכול לקיים שניהם בלי טירחה יקיים שניהם].

והנה יש לעיין:

א. מדוע הישן בשבת בבוקר, ובכך עוסק במצות 'עונג שבת', חייב לקום ולקרות ק"ש, והרי הוא עוסק במצווה (עי' משנ"ב סי' שמ"א ס"ק ב'), והעוסק במצווה פטור מן המצווה.

ב. וכן בסעודת שבת שיש רבים הנוהגים בשמחת 'שבע ברכות' להפסיק בסעודה וללכת לתפילת המנחה, וצריך עיון הלא הם עסוקים במצווה של 'עונג שבת'.

ג. מי שניעור משנתו בחג סוכות, חייב ללכת להתפלל במנין. ומדוע, והרי הוא כרגע עוסק במצות סוכה, ועוסק במצווה פטור מן המצווה.

ד. מעשה שהיה באדם שביקר את אביו החולה, ואביו רצה לצאת ידי חובת מצוות תפילין, אלא שלא יכל לברך ברכה. ולכן רצה שהבן שלו, שמבקרו, יניח תפילין ויברך ויוציא אותו ידי חובה. ולכאורה יש לעיין האם יכול הבן לברך בכלל, שהרי הוא עוסק במצוות ביקור חולים וכיבוד אב ופטור מן המצווה, וא"כ שפטור מהמצווה, אינו יכול לברך על כך ולהוציא את אביו.

זמני
היום

ירושלים בני ברק	חיפה	צפת	מודיעין - עילית	נתיבות	
6:00	6:01	6:00	6:01	6:04	הנץ החמה
8:33	8:31	8:29	8:32	8:35	סזק"ש מג"א
9:23	9:22	9:20	9:22	9:25	סזק"ש גר"א
9:56	9:57	9:54	9:57	9:59	סזק"פ מג"א
10:29	10:31	10:30	10:32	10:32	סזק"פ גר"א
7:33	7:31	7:29	7:32	7:30	שקיעה

המרבה לא העדיף

בפרשת המן נכתב: "ויעשו כן בני ישראל וילקטו המרבה והממעט, וימדו בעמר ולא העדיף המרבה והממעט לא החסיר איש לפי אכלו לקטו" (שמות טז, יז-יח). פירש רש"י: יש שלקטו הרבה ויש שלקטו מעט, וכשבאו לביתם מדדו בעומר איש איש מה שלקטו, ומצאו שהמרבה ללקוט לא העדיף על עומר לגולגולת לאשר באהלו, והממעט ללקוט לא מצא חסר מעומר לגולגולת, וזהו נס גדול שנעשה בו.

כתב השולחן ערוך (אורח סי' א' סעי' ה') טוב לומר פרשת המן [בכל יום]. וטעם אמירתה כתב ה'משנה ברורה' (ס"ק י"ג) כדי שיאמין שכל מזונותיו באין בהשגחה פרטית, וכדכתיב "המרבה לא העדיף והממעט לא החסיר", להורות שאין ריבוי ההשתדלות מועיל מאומה. ואיתא בירושלמי ברכות: כל האומר פרשת המן, מובטח לו שלא יתמעטו מזונותיו. עכ"ד. וכתב על זה היעב"ץ (ס"ד רנ"ו): "ואני ערב על כך".

בימי ירמיהו הנביא כאשר נמנעו בני ישראל לעסוק בתורה מפני העיסוק בפרנסתם, הוכיח להם ירמיהו מפרשת המן שאין לאדם לדאוג כלל על פרנסתו, כפי שמביא רש"י (שמות טז, לב) על הנאמר שם בפסוק "ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' מלא העומר ממנו למשמרת [לגניזה] לדורותיכם", וז"ל: 'לדורותיכם' - בימי ירמיהו, כשהיה ירמיהו מוכיחם: "למה אין אתם עוסקים בתורה?" והם אומרים: [אם] נניח מלאכתנו ונעסוק בתורה, מהיכן נתפרנס? הוציא להם צנצנת המן, אמר להם: "אתם, ראו דבר ה'". 'שמעו' לא נאמר, אלא 'ראו' בעיניכם, בזה נתפרנסו אבותיכם. הרבה שלוחין יש למקום להכין מזון ליראיו.

מוסר

בספר 'אור יחזקאל' ('אמונה' עמוד ר"ד) כתב, כי מטרת נס המן היתה להראות לאדם שכוחו ועוצם ידו אין מוסיפים לו מאומה, וכפי שאמרו חז"ל (ביצה טז.) מזונותיו של אדם קצובים מראש השנה ועד ראש השנה, ולכן בלקיטת המן המרבה לא העדיף והממעיט לא החסיר שכיון שנגזר ע"י הקב"ה שיהיה לאדם עומר לגולגולת לא פחות ולא יותר, לא הועיל כלל למרבה להוסיף על מה שנגזר לו.

"עושה עושר ולא במשפט בחצי ימיו יעזבנו" (ירמיה יז, יא) כאשר עושה עושר שלא כפי שנגזר לו, לא יהנה ממנו אלא יעזבנו בחצי ימיו, כך הם דרכי שמים. ולא רק במדבר היתה כן הנהגת הקב"ה, אלא הנהגת השי"ת תמיד היא באופן הזה רק שעתה הנהגתו יתברך נסתרת ואיננו רואים זאת, אבל מהנהגתו במדבר למדים אנו שדרכי שמים כך הם לעולם, ולא יעזור לאדם כלל אם יחטוף ויקח יתר מאשר נגזר עליו.

מפי כתבם

לאלף:

אני לא מצליח ללמוד אפילו כמה דקות בלי שנכנס לי לראש מחשבות זרות, מה העצה לזה?

הלצה: תפלה.

תפלה

...

לאלף:

קשה לי מאוד לכוון בתפילה, האם עדיף שאני יתפלל מתוך סידור ואז קל יותר לכוון את המילים אבל הכוונה של עומד לפני המלך קשה יותר, או בלי סידור?

הלצה: עם סידור.

עם סידור

...

לאלף:

מצבי הכספי דחוק ויש לי חובות, והרבה פעמים צריך את עזרתי בבית, זה יכול להיות בבוקר או בצהריים שזה סדרי הכולל הרגילים, או בערב על חשבון כולל ערב. האם עדיף שזה יהיה בערב וכך סדרי הכולל ישארו בשלמותם אבל זה יפגע בהכנסה הכספית שלנו, או שאני יעזור על חשבון סדרי הכולל ואלמד בערב ונרוויח יותר?

הלצה: מה שתלמד יותר יותר טוב.

מה שתלמד יותר יותר טוב

חידוד ועיון

יח. ריבית

א. אחד מאיסורי ריבית הוא 'סאה בסאה', דהיינו: אסור ללוות חפץ על מנת להחזיר אותו החפץ. לדוגמא, אסור ללוות משכנים ירקות ולהחזיר לאחר זמן, משום שבשעת ההלוואה הירקות שווים סכום מסוים, ולאחר זמן - בזמן ההחזרה - חושישים שמא התייקרו ונמצא שהחזיר יותר ממה שלוה, והרי זה ריבית [אלא שיש שתי אפשרויות בהן מותר ללוות סאה בסאה: א': 'יש לו'. ב': 'יצא השער'. ואכמ"ל].

והנה דבר המצוי הוא, כששוכרים רכב, התנאי הוא בדרך כלל, שהשוכר מקבל רכב עם מיכל ["טנק"] מלא דלק, וכשהוא מחזיר את הרכב, חייב להחזיר עם מיכל מלא. ומכאן השאלה, אם הדבר מותר.

ונפרט: על הרכב עצמו אין חשש, שהרי זו שכירות, אך על מיכל הדלק, הרי יש כאן הלוואה. והנה בדרך כלל בכל חודש מחיר הדלק עולה או יורד, אלא שמודיעים קודם מה המחיר. אם כך נמצא שבאמצע החודש, אין כאן חשש של "סאה בסאה", שהרי זה 'יצא השער'. אך מי ששוכר בסוף חודש יום קודם העלאת המחיר, לכאורה הדבר אסור.

ב. אופן נוסף שאסרו חכמים, הוא **עיסקא**: אסור לאדם לקנות בחנות חפץ ולשלם מיד את כל הסכום, ולקבל את המוצר אחרי תקופה. שמא המוצר יתייקר בהמשך הזמן, ומכל מקום המשווק ימשיך לתת במחיר הזול של זמן התשלום, וזהו משום שישלם לו בתחילת השנה ו'הלוה לו את הכסף', נמצא אם כן שנותן ריבית. והנה מעשים שבכל יום, שמזמינים אולמות שמחה תקופת זמן רב קודם האירוע, וישנם אולמות הדורשים מראש חלק נכבד מן הכסף. ומכאן השאלה, מדוע הדבר מותר, והלא בעל האולם פוסק עמו על מחיר, והרי אם יתייקרו המחירי האולמות עד זמן החתונה, הוא ייתן לו את המחיר הזול.

**זמני
היום**

ירושלים	בני ברק	חיפה	צפת	מודיעין - עילית	נתיבות
6:01	6:02	6:00	5:58	6:02	6:04
8:32	8:33	8:32	8:29	8:33	8:35
9:22	9:23	9:22	9:20	9:23	9:25
9:56	9:58	9:56	9:54	9:57	9:59
10:29	10:31	10:30	10:28	10:30	10:32
7:32	7:30	7:30	7:28	7:31	7:29

השתדלות לרוחניות

בחובות הלבבות מבואר שלהשגת ענינים רוחניים יש לאדם להרבות בהשתדלות, ורק בענינים הגשמיים אין להרבות בהשתדלות אלא בעיקר יבטח על ה' שיתן לו את מבוקשו. וכן כתב בספר אור ישראל (נתיבות אור ד"ה הנה הבטחון), וז"ל: בהנוגע לדבר ה' לתורה או ליראה צריך לעשות כל השתדלות ואין להשתמש במדת הבטחון עכ"ל.

בגמרא במסכת מגילה (כה, א) מובא כי רבה שיבח את אותו שליח-ציבור שפנה בתפילה לה' ואמר: "אתה חסת על קן ציפור אתה חוס ורחם עלינו". שאל אביי את רבה, כיצד שיבחת אותו על כך, הרי במשנה למדנו שמי שאומר כך משתקין אותו. מתרצת הגמ' שרבה רצה לחדודי לאביי [לחדד אותו בדיעת הלכה זו]. לכאורה קשה, הרי את ההלכה הזאת כל בר בר רב יודע ומה שייך בזה לחדודי לאביי?

ה'חתם סופר' מבאר זאת, ומקדים לכך: שקן ציפור הוא כינוי לגוף האדם שהוא הקן והמשכן לנשמה שמכונה ציפור, וזה על פי מה שנאמר בקרבנו של המצורע שצריך להביא ציפורים, ומדוע ציפורים? אומר רש"י לפי שהוא פטפט, לכן יביא ציפורים שהן מפטפטות, ומכאן שהנשמה שממנה כח הדיבור מכונה ציפור. ומבאר ה'חתם סופר': הדין הוא שהבטחון בהקב"ה הוא חשוב ומחוייב, אך כל זאת בכל ענין מעניני העולם הזה, אבל לענין השגות האדם בענייני רוחניות אין לנהוג בבטחון, אלא כל ההשגות הם בכח השתדלותו של האדם. באותו מעשה המובא בגמ' השליח ציבור שירד לפני התיבה התכוון באמירתו כך: "אתה מרחם על קן ציפור [היינו הגוף], שהרי אתה אומר שצריכים לבטוח בך בענייני העולם הזה, אם כך חוס ורחם גם עלינו, שנבטח בך בענייני העולם הבא!" [אמר רבה שהוא

מוסר

יודע יפה לדבר, ואב"י אמר הלא משתקין אותו] רבה רצה לחדד אצל אב"י את הנקודה שבענייני העולם הבא לא סומכים על סייעתא דשמיא אלא הכל תלוי בהשתדלות של האדם!

כשרבי שמעון בר יוחאי הלך עם בנו למערה, הוא לא לקח איתו כלל אוכל מגודל בטחונו בהקב"ה, כי אוכל זה רק צורך גשמי, ובטח על הקב"ה שיתן לו צרכיו, אבל כשהוא למד שם תורה פשט את בגדיו שלא יתבלו ונכנס בתוך האדמה ולמד ולא סמך בזה על הנס (כמבואר בשבת לג. ב.), וצריך עיון, מדוע לענין צרכי מזונותיו הוא בטח בה' יתברך שיזמין לו את מאכלו, ואילו לענין הבגדים הוא עשה ההשתדלות שבגדיו לא יבלו ומדוע לא בטח על השי"ת שיספק לו בגדים כפי צרכו? והביאור בזה, כי לבישת הבגדים יש בהם צורך לתפילה, ומאחר וזה כבר לא לצורך גשמי, אלא לצורך ענין רוחני, כאן צריך לעשות את שיא ההשתדלות [כי מאחר ולא ידע כמה זמן נגזר עליו ועל בנו לשהות במערה, חשש פן הבגדים ישחקו או יפרמו במשך התקופה, וממילא לפתע ימצאו את עצמם ללא בגדים להתפלל בהם] (חובת הסיני לתפילה), לכן פשטו בגדיהם, נכנסו ללמוד בתוך האדמה, מבוקר ועד ערב. ולתפילה, יצאו מן האדמה, ולבשו את הבגדים].

כלומר: בענייני העולם הזה צריך לבטוח בהקב"ה ולא להרבות בהשתדלות יתירה [ואכן בזכות בטחונו בה' נעשה להם נס בתוך נס - עץ חורבים עם פירות גדל בן רגע] (ועל פי דרך הטבע עץ חורבים טוען פירות לראשונה, רק לאחר שבעים שנה, כמבואר בתענית דף כ"ג) וגם נבע שם מעיין מים וכו', ואילו בענייני העולם הבא, מה שנוגע לקיום תורה ומצוות צריך לעשות את מירב ההשתדלות [ורק לאחר שעשה האדם את כל ההשתדלויות והרבה בזה, אז יפנה למדת הבטחון].

מפי כתבם

לאלו:

הרבה פעמים אני מאריך בתפילה, וכשהש"צ מגיע לקדושה אני באמצע שמונה עשרה. האם צריך לקצר בתפילה כדי להספיק ולענות קדושה?

הש"צ: לא, רק תשתוק ותקשיב.

אז נקטתם נמקטים

...

לאלו:

יש שמועות שהרב... צ"ל אמר שהשנה בראש חודש אב יבוא המשיח, האם להאמין לזה?

הש"צ: א"א לדעת, לכשיבוא יתברר אם זה נכון.

... י"ז אדר, אדר, י"ז אדר, י"ז אדר, י"ז אדר

לאלו:

בבין הזמנים, מה עדיף יותר לבחור ישיבה, ללכת לטייל ולהשתחרר, או ללמוד עזרה ראשונה כדי שאם יקרה ח"ו אירוע רפואי יוכל לעזור?

הש"צ: לשבת ללמוד בהתמדה.

אז נקטתם אדר, אדר, אדר, אדר, אדר

יום ג' כ"ח מנחם אב

חידוד ועיון

יט. ברכת כהנים

ברכת כהנים ברכה חשובה היא עד מאוד ונדון בה בכמה נידונים:
א. כהן אשר לפניו שני מניינים לתפילת שחרית, וחפץ לשאת את כפיו ולקיים מצוות
ברכת כהנים בשניהם [לבקשת המתפללים], ומברך במנין הראשון ותכף הולך לברך
בשני. האם יברך ברכת המצוות גם במנין השני?

והנה נחלקו הש"ך (י"ד סי' י"ט סק"י) והגאון רבי שלמה איגר (גליון מהרש"א שם) אם
אפשר לברך על כיסוי הדם לפני השחיטה. דעת הש"ך שאפשר, ואילו דעת גליון
מהרש"א שאי אפשר כיון שעדיין לא התחייב במצווה. ואם כן לכאורה ה"ה הכא,
הלא הציבור השני לא הגיעו ל'רצה' וגם לא קראו לו לכהן ועדיין לא התחייב וא"כ
הברכה הראשונה לא יכולה לפטור את המצווה השנייה.

ב. מפורסמים דברי ה'חרדים', שהובאו בביאור הלכה ריש חלק ב', וז"ל: מצוות
עשה לברך כהן את ישראל, שנאמר כה תברכו את בני ישראל, וישראל העומדים
פנים כנגד פני הכהנים בשתיקה ומכוונים לבם לקבל ברכתם כדבר ה', הם נמי בכלל
המצוה, עכ"ל.

ויש לעיין, לדבריו, האם מותר לישראל שמגיע באמצע ברכת כהנים להיכנס
ולהתברך, או שמא עובר הוא על 'בל תגרע' [וכן לצאת לפני סיום ברכת כהנים],
שהרי לכאורה אם הכהן יברך רק שני פסוקים, יעבור על 'בל תגרע', ומש הכהן
מישראל.

וכן יש לעיין האם יכול לכיוון שלא לצאת ידי המצוה, כלומר, שהוא רוצה לקבל את
הברכה אך לא לקיים מצוה.

ג. יש שנמענו לומר 'ישר כח' לכהנים, בכדי שהכהן לא יענה 'ברוך תהיה' ויעבור על
'בל תוסיף', ויש לעיין מדוע לא חששו לזה המתירים (עיי' שו"ת הר צבי ס' סב).

**זמני
היום**

ירושלים בני ברק	חיפה	צפת	מודיעין - עילית	נתיבות
6:02	6:03	6:01	5:59	6:05
8:33	8:34	8:32	8:30	8:36
9:22	9:24	9:22	9:20	9:25
9:57	9:58	9:56	9:54	9:59
10:30	10:31	10:30	10:28	10:32
7:31	7:29	7:29	7:27	7:29

רשע הבוטח

כתב החובות הלבבות: "כל שכן מי שעבר על חקי האלוקים ומצותיו, אשר יעד והעיד עליהם, שתהיה תוחלת הבוטח עליו נכזבה כשימרהו, ולא יהיה ראוי להקרא בשם בוטח באלוקים" וכו', ומוכיח כן מפסוקים שהרשע העובר על חוקי התורה אין יכול לבטוח עיי"ש.

כתב בספר 'משנת רבי אהרן' (ח"א עמ' יח וח"ד עמ' עב): וצ"ע, שהרי אמרו חז"ל (ילקוט תהלים פרק לב) על הפסוק "והבוטח בה' חסד יסובבנו" - "אפילו רשע ובוטח בה' חסד יסובבנו", וכן מובא במדרש תהלים (כה): "משל לאחד שהיה לסטים תפסוהו והלקוהו, אמר: 'קרוב למלך אני', הביאוהו להמלך, א"ל המלך: 'וכי אתה קרוב שלי?! א"ל: 'בטחתי בך'. אמר המלך: 'הואיל ובטחת בי עלי להצילך'". מבואר בזה שענין בטחון שייך אפילו לרשע, שע"י הבטחון מפיק רצון מה' אע"פ שאינו ראוי לפי מעשיו, וצ"ע.

ואפשר, שמה שמוכח מהפסוקים שברשע לא שייך בטחון, זה רק כשחוטא בדבר שהוא נגד הבטחון עצמו, שבוטח רק במחשבתו ואילו מעשיו נוגדים את בטחונו, שבזה מוכח שאין בטחונו אמיתי, וכגון, הגזל ממון חבירו, שאינו ראוי להיקרא בשם בוטח כלל, ומחשבתו ניכרת מתוך מעשיו שאין האמונה בהשגחה פרטית נר לרגליו, שכן ממה נפשך אם בוטח הוא למה יגזול, הרי אין אדם נוגע במוכן לחבירו אפילו כמלא נימא (יזמא לה, ב), ומה שמוכן לו יקבלנו בהיתר, נמצא שמעשיו מוכיחים על בטחונו שמזויף הוא, ואין לו לצפות שה' ישמע תפלתו, וכמו כן החוטא בענין משא ומתן באמונה, ועושה באופנים האסורים עפ"י התורה, וסיבת חטאו היא שנחפז להשיג הון, ובוטח בה' שבדרך זו ישיג את מבוקשו, הנה בזה האופן אין בטחונו אמיתי, דאם היה בטחונו כראוי הרי אין מעצור לה' להושיע באופנים

מוסר

המותרים. אבל אם הבטחון הוא אמיתי, בזה אמרו 'חסד יסובבנו', ואפילו הוא רשע בעינינים אחרים.

ועוד נראה, והוא העיקר, דהנה אמרו במסכת פסחים (ק"ח, א) שהקב"ה גובה חובתו של אדם בטובתו. כלומר, אדם המחוייב בעונש על חטאו, הקב"ה עושה עמו חסד וגובה ממנו את חובתו מן הטוב שהוא עצמו השפיע עליו, כגון את חובו של העשיר גובה בשורו, ואת חובו של העני גובה בשיו, ועל ידי הפגיעה והחיסרון בטובה שיש לו אזי החוב משתלם ומתכפר חטאו. וכן הוא גם בזה הבוטח שאינו מקיים מצוותיו של הקב"ה, שאמנם מידת הבטחון פועלת גם אצלו שיונהג במידת החסד, אלא שכיון שיש לו חובות, אינו מקבל שפע זה אלא משמש הוא לפרעון חובותיו.

וכך מצינו אצל יעקב אבינו, שבטחנונו בה' היה גדול מאד, כמו שנאמר "האלקים הרועה אותי מעודי עד היום הזה" (בראשית מ"ח, טו), ואעפ"כ כאשר בא עשיו לקראתו, כתוב "ויירא יעקב מאד ויצר לו" (שם לב, ז), ופירשו חז"ל (ברכות ד, א) שמא יגרום החטא. הרי שגם יעקב בעוצם בטחנונו, ועל אף הבטחה מיוחדת שניתנה לו ביציאתו מבית אביו, "ושמרתיו בכל אשר תלך", וא"כ הלא אין לו סיבה לפחד כלל. אלא שכאמור אמנם הבטחון האמיתי הוא סיבה לשפע והרווחה, אך כאשר גורם החטא קיים וצריך להיענש בסיבתו, גובים חוב זה מאותה טובה העתידה לבא בגין הבטחון שהיה לו, ומניעת אותה טובה זהו העונש.

מפי כתבם

לאל:

בענין לימוד בחברותא, האם יותר טוב שבחור מצוין ילמד עם מצוין כמותו או שיותר טוב שילמד עם בחור חלש ממנו וכך ישפיע עליו מכשרונותיו?

תלמיד: לזה יש מעלה ולזה יש מעלה.

לעז יא מילא ואלע יא מילא

...

לאל:

מאיזה גיל ללמוד עם בני שיח' מוסר?

תלמיד: משמבין.

אל יא קין

...

לאל:

מה הדרך להרגיש בחוש את חורבן בית המקדש בימי בין המצרים?

תלמיד: תלמד בגיטין דף נו.

תלמיד: תלמוד בבלי

חידוד ועיון

כא. בעיני ברכות

הנה קיי"ל שמברכים על טבילת כלים, ובנוסח הברכה מצינו בשו"ע (יו"ד סי' ק"ב סעי' ג') חילוק בין הטובל כלי אחד לטובל שני כלים או יותר, שהטובל כלי אחד לבדו הרי זה מברך 'אקב"ו על טבילת כלי' בלשון יחיד ולא על טבילת כלים בלשון רבים, ואילו הטובל שני כלים או יותר מברך 'על טבילת כלים'. ויש להבין מה ההבדל בין זה לבין מה שכתבו הפוסקים שמי שיש לו גבס באחת מידי וכדומה, ואינו יכול ליטול ב' ידיו, שנוטל ידו האחת בלבד לסעודה, או בבוקר כשקם משנתו, שמברך על נטילת ידים בלשון רבים ולא על נטילת יד בלשון יחיד, ומאי שנא?

עוד יש לעיין, בנוסח הברכות מצינו שפירטו את המצווה, כגון בהדלקת הנר, שבשבת מברכים להדליק נר של שבת, וביו"ט מברכים להדליק נר של יו"ט, וביו"כ מברכים להדליק נר של יו"כ, ומאידך בברכה על עירוב לא מצינו חילוק, אלא בין בעירוב חצירות בין בעירוב תבשילין ובין בעירוב תחומין מברכים 'על מצוות עירוב' בלי לפרט. ובמצוות פדיון כן מפרטים, על פדיון הבן, על פדיון פט"ח, על פדיון מע"ש, על פדיון נטע רבעי, ומאידך בטבילה אין מפרטין על טבילת נדה או על טבילת גר אלא מברכים על הטבילה סתם, אמנם בטבילת כלים כן מפרטים על טבילת כלי, ויש להבין ולדקדק בזה.

**זמני
היום**

ירושלים בני ברק	חיפה	צפת	מודיעין - עילית	נתיבות		
6:02	6:03	6:02	6:03	6:05	הנץ החמה	
8:34	8:33	8:30	8:34	8:36	סזק"ש מג"א	
9:24	9:23	9:21	9:23	9:25	סזק"ש גר"א	
9:58	9:57	9:54	9:57	10:00	סזק"פ מג"א	
10:30	10:31	10:28	10:30	10:32	סזק"פ גר"א	
7:30	7:28	7:26	7:29	7:28	שקיעה	

הסיבה והמסובב

כתב ה'בית הלוי' (ליקוטי מאמרים, מכת"י): "גם כשעסק באיזה עסק והצליח, יבין, כי לא הסיבה [העסק] גרמה לו הריווח, רק להיפוך הריווח ההוא שנגזר עליו גרם לכך שיזדמן לו הסיבה [העסק] שממנו יצאה המסובב הנרצה לו יתברך". ביאור דבריו, כי הנה בכל דבר בעולם יש סיבה ומסובב, פירוש, יש את הסיבה הגורמת את המסובב [התוצאה] הנולדת מן הסיבה. באבחנה המדויקת מהי הסיבה ומהו המסובב שוררת מבוכה רבה ורבים הם הטועים בזה. למשל, אדם השקיע כספו בעסק והרוויח מכך רווח גדול, בשכל האנושי נראה, כי ההשקעה היא הסיבה שממנה נוצר הרווח הגדול. אבל באמת זוהי טעות גדולה, שלא העסק גרם את הרווח, אלא מן השמים נגזר עליו שירוויח ומשום כן סובבו את מהלך העניינים שישקיע את כספו בעסק מוצלח וירוויח, נמצא א"כ כי לא העסק הוא הסיבה לרווח, אלא גזירת שמים שירוויח היא הסיבה והגורם שיזדמן לו עסק מוצלח וירוויח.

ה'חפץ חיים' היה אומר: מה שאנו רואים שהפיקח מצליח בעסקיו ולהיפך הטיפש אינו מצליח ונשאר עני, וחושבים אנו שהודות לכשרונותיו מצליח, ומסכן זה האיש שאין לו כשרונות. זו הסתכלות לא נכונה, אלא, קודם ביאת האדם לעולם מכריזים למעלה פלוני יהיה עשיר ואלמוני יהיה עני (נדה טז, ב), ואותו שנגזר עליו להיות עני חונן אותו הקב"ה במעט כשרונות. היינו שלא בגלל שהוא טיפש הוא לא מצליח, אלא להיפך, בגלל שנגזר עליו לא להצליח - הרי הוא טיפש, והרבה דרכים למקום.

ממשיך ה'בית הלוי' לבאר על פי זה את הנאמר במדרש (בראשית פרשה פט) על הפסוק (בראשית מא, א) "ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חולם" - "הדא הוא דכתיב (איוב כח, ג) "קץ שם לחושך", זמן נתן ליוסף כמה שנים יהיה בבית

מוסר

האסורים, כיון שהגיע הקץ - חלם פרעה חלום". רצו בזה לשלול שלא נחשוב כי חלומו של פרעה גרם לכך שיוסף יצא מבית האסורים, אלא ההיפך הוא הנכון, שכיון שהגיע זמנו של יוסף לצאת מבית האסורים זה היה הסיבה לחלום פרעה. וכן בענין כתונת הפסים שלא נאמר כי הכתונת פסים שעשה יעקב אבינו ליוסף יתר על אחיו גרמה הגלות לאבותינו, אלא שכיון שהיתה גזירה קדומה לזה בברית בין הבתרים, ובאמת גזירת הגלות היא שסיבבה את הסיבה הלזו של הכתונת שעל ידה נתגלגל הגלות, ואם לא היה עושה לו הכתונת פסים היתה גזירת הגלות מתגלגלת על ידי סיבה אחרת, וכן בכל דבר המסובב, הנרצה לו יתברך, הוא הגורם שיזדמן להאדם הסיבה. עכת"ד.

מפי כתבם

לאלה:

מה הדרך לקבל גישמעק בלימוד?

הלצה: התמדה.

כי תמצא

...

לאלה:

האם מותר לבחור צעיר ללמוד בספר העיקרים ובספר מורה נבוכים?

הלצה: ביטול תורה (אם לא לצורך).

כיום מליך ב (חיים זאצניק)

...

לאלה:

בילדותי בחו"ל היה לי חבר שהיה חלש באמונה, וכשהגעתי לגיל בר מצווה התרחקתי ממנו, לאחר מכן הוא עזב הישיבה באמצע השנה ויצא קול שסר מהדרך וכו', ושמא אני אשם בזה שריחקתי אותו ולא נשאר לו חברים ולכן ירד מהדרך?

הלצה: תחזור ספר שערי תשובה לרבינו יונה.

למצא ספר שמי תלמידים אהבתי

יום ה' ל' מנחם אב

חידוד ועיון

כב. תפילין

בגמרא במנחות ל"ו ע"א ילפינן דצריך לחלוץ קודם תפילין של ראש, מדכתיב והיו לטוטפות בין עיניך - כל זמן שבין עיניך יהיו שתיים.

ולעומת זאת משנה מפורשת היא בריש התכלת דף ל"ח ע"א "תפלה של יד אינה מעכבת את של ראש, ושל ראש אינה מעכבת את של יד", וכן נפסק להלכה בסי' כ"ו דאם אין לו אלא של ראש מניח רק של ראש. וכתבו הראשונים (עי' רא"ש) ועוד דלא חישינן לדינא דכל זמן שבין עיניך יהיו שתיים. וכן כתב שם הביאור הלכה דלא חישינן. ולא מבארים אמאי לא חישינן, אלא רק כין שב' מצוות הם, מניח של ראש לבד ולא חישינן לדינא דהיו שתיים.

ויש להבין כיצד נדחה דין זה, וביותר דכתבו התוס' במנחות ל"ח ד"ה ואם, דלא בעינן שנה הכתוב לעכב אלא רק בקדשים, אבל בשאר מילי אף פסוק אחד הוא לעיכובא.

והשו"ע בסי' כ"ה סעי' ו' כתב דהיכא דפגע קודם בשל ראש, דינו דמעביר על המצוות ומניח קודם של יד, וביארו הפוסקים דטעמא משום דילפינן מקרא דשל יד קודם, מקרא דוהיו לטוטפות בין עיניך כל זמן שבין עיניך יהיו שתיים, הא קמן דקרא זה אינו בגדר 'ענין' או אסמכתא, אלא דינא לדחות דין אין מעבירין על המצוות דיתכן והוא דינא דאורייתא, וא"כ אמאי מניח של ראש לבד כאשר יש לו רק של ראש.

זמן
היום

ירושלים בני ברק	חיפה	צפת	מודיעין - עילית	נתיבות		
6:04	6:02	6:00	6:03	6:06	הנץ החמה	
8:35	8:33	8:31	8:34	8:37	סזק"ש מג"א	
9:24	9:23	9:21	9:23	9:26	סזק"ש גר"א	
9:58	9:57	9:55	9:58	10:00	סזת"פ מג"א	
10:31	10:30	10:28	10:30	10:32	סזת"פ גר"א	
7:27	7:27	7:25	7:28	7:27	שקיעה	

תפילות

תפילת מנחה וערבית לימות החול
ברכת המזון | ברכת מעין שלש ובורא נפשות

נוסח אשכנז

ברכתנו נתונה להר"ד יעקב חלופסקי שליט"א על רשותו להעתיק את התפילות מתוך הסידור
שבהוצאתו "שיח תפילה".

תפלת מנחה וערבית לימות החול

תפילת מנחה

**אֲשֶׁרִי יוֹשְׁבֵי בֵיתְךָ. עוֹד יִחְלְלוּךָ סֶלָה: אֲשֶׁרִי הָעַם שֶׁכָּבַח
לוֹ. אֲשֶׁרִי הָעַם שִׁיְהוּהָ אֱלֹהָיו: תִּהְלַח לְדוֹדוֹ.
אֲרוֹמְמֶךָ אֱלֹהֵי הַמֶּלֶךְ. וְאֶבְרַכְּךָ שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד:**

תפילת ערבית

וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עֵוֹן וְלֹא יִשְׁחִית. וְהִרְבֵּה לְהָשִׁיב אָפּוֹ וְלֹא יַעִיר כָּל חַמְתּוֹ: יְהוָה
הוֹשִׁיעָה. הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנִי כִּיּוֹם קִרְאָנִי:

חזן: בָּרְכוּ אֶת יְהוָה הַמְבָרֵךְ:

קהל וחזן: בְּרוּךְ יְהוָה הַמְבָרֵךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר בִּדְרָכּוֹ מַעֲרִיב
עֲרֵבִים. בְּחִקְמָה פּוֹתַח שְׁעָרִים. וּבִתְבוּנָה מַשְׁנֶה עֵתִים
וּמַחְלִיף אֶת הַיָּמִים. וּמַסְדֵּר אֶת הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בְּרָקִיעַ
בְּרָצוֹנוֹ. בּוֹרֵא יוֹם וְלַיְלָה. גּוֹלֵל אוֹר מִסְּפֵי חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִסְּפֵי אוֹר.
וּמַעֲבִיר יוֹם וּמַבְיֵא לַיְלָה. וּמַבְדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לַיְלָה. יְהוָה צְבָאוֹת
שְׁמוֹ: אֵל חַי וְקַיִם תָּמִיד יִמְלֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה
הַמַּעֲרִיב עֲרֵבִים:

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עִמָּךְ אֶהְבֵּת. תִּזְרָה וּמַצּוֹת חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ
לְמִדָּתְךָ. עַל כֵּן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ שֶׁכָּבְדְּנוּ וּבִקְוֵנוּ נְשִׁיחַ בְּחֻסְךָ. וְנִשְׁמַח בְּרִבְרֵי
תוֹרָתְךָ וּבְמַצּוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד: כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאַרְךָ יָמֵינוּ וּבָהֶם נִהְגֶּה יוֹמָם וְלַיְלָה:
וְאֶהְבֵּתְךָ אֵל תָּסִיר מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים: בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אוֹהֵב עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

יחיד אומר: אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. יְהוָה אֶחָד:

בלחש: בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

תפלת מנחה וערבית לימות החול

תפילת מנחה

בְּכֹל יוֹם אֲבָרְכְּךָ. וְאַחֲלִלָה שְׁמֶךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גְּדוֹל
יְהוָה וּמַהֲלֵל מְאֹד. וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֶקֶר: דוֹר לְדוֹר יִשְׁבַּח
מַעֲשֶׂיךָ. וּגְבוּרָתֶיךָ יִגְדִּי: הָדָר כְּבוֹד הוֹדֶךָ. וְדַבְּרִי

תפילת ערבית

וְאַחֲבֵת אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל לְבָבְךָ וּבְכֹל נַפְשְׁךָ וּבְכֹל מְאֹדְךָ:
וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מִצְוָה הַיּוֹם עַל לְבָבְךָ:
וְשִׁנְנָתָם לִבְנֶיךָ וּדְבַרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ
וּבְקוּמְךָ: וְקִשְׁרָתָם לְאוֹת עַל יָדְךָ וְהָיוּ לְטֹטְפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם
עַל מְזוֹזוֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ:

וְהָיָה אִם שָׁמַעַתְּ שְׁמִעֵנוּ אֵל מִצְוֹתֵי אֲשֶׁר אָנֹכִי מִצְוָה אִתְּכֶם הַיּוֹם לֹאֲהַבָה אֶת יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם וּלְעַבְדּוֹ בְּכֹל לְבַבְכֶם וּבְכֹל נַפְשְׁכֶם: וְנִתְּתִי מִטֵּר אֶרְצְכֶם כַּעֲתוֹ יוֹרֶה
וּמִלְקוֹשׁ וְאִסְפָּת דָּגָךְ וְתִירֹשֶׁךָ וְיִצְהָרְךָ: וְנִתְּתִי עֵשֶׂב בְּשָׂדֶךָ לְבִהֵמָתְךָ וְאִכְלֹת
וְשִׁבְעֵת: הַשְּׁמֵרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתָּח לְבַבְכֶם וְסָרְתֶם וּשְׁכַרְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם
לָהֶם: וְחָרָה אַף יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מִטֵּר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת
יְבוּלָהּ וְאִבְדֶּתֶם מִתְרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטְּבָחָה אֲשֶׁר יְהוָה נָתַן לָכֶם: וְשָׁמַתֶם אֶת דְּבָרֵי
אֱלֹהֵי עַל לְבַבְכֶם וְעַל נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אִתְּכֶם לְאוֹת עַל יָדְכֶם: וְהָיוּ לְטֹטְפֹת בֵּין
עֵינֵיכֶם: וְלִמְדֶתֶם אִתְּכֶם אֶת גְּבוּרַת דְּבָרֶיךָ בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ
וּבְקוּמְךָ: וּכְתַבְתָּם עַל מְזוֹזוֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ:

לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם וְיָמֵי גְבוּרַתְכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָשָׁבַע יְהוָה לְאַבְרָהָם לֵאמֹר
כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵל מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם
וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל כַּנְּפֵי בְגָדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנִתְּנוּ עַל צִיצִית
הַכַּנָּף פֶּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל
מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אִתְּכֶם וְלֹא תִתְּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם

תפלת מנחה וערבית לימות החול

תפילת מנחה

נִפְלְאֲתִיךָ אֱשִׁיחָה: וְעֲזֹזוּ נִזְרָאֲתִיךָ יֹאמְרוּ. וְגִדְלָתְךָ
אֶסְפְּרֶנָּה: זָכַר רַב טוֹבָךָ יִבְיָעוּ. וְצִדְקָתְךָ יִרְנְנוּ: חֲנוּן
וְרוּחוֹם יִהְיֶה. אֲרֹךְ אַפִּים וְגִדְלֵ חֶסֶד: טוֹב יִהְיֶה לְכָל.

תפילת ערבית

אֲשֶׁר אַתָּם זֵנִים אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וְעֲשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתֵי
וְהִייתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: אָמֵן.

החזן חוזר ואומר: יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אָמֵן:

וְאִמּוֹנָה כָּל זֹאת וְקָנָם עָלֵינוּ. כִּי הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֵין וּזְלָתוֹ. וְאַנְחֵנוּ יִשְׂרָאֵל
עֲמוֹ: הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד מַלְכִּים. מִלְכֵנוּ הַגּוֹאֲלֵנוּ מִכַּף כָּל הָעָרִיצִים. הָאֵל
הַנִּפְרָע לָנוּ מִצְרַיִם. וְהַמְשַׁלֵּם גְּמוּלָ לְכָל אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ: הַעוֹשֶׂה גְדוּלוֹת עַד אֵין חֶקֶר.
וְנִפְלְאוֹת עַד אֵין מִסְפָּר: הַשֵּׁם נַפְשֵׁנוּ בְּחַיִּים. וְלֹא נָתַן לְמוֹט רַגְלֵנוּ: הַמְדְּרִיכֵנוּ עַל
בְּמֹת אוֹיְבֵינוּ. וְיָרֵם קִרְנֵנוּ עַל כָּל שׁוֹנְאֵינוּ: הַעוֹשֶׂה לָנוּ נִסִּים וְנִקְמָה בַּפָּרַעַה.
אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם. הַמַּעֲבִיר בְּנֵי בִין גִּזְרֵי יָם סוּף. אֶת רוּדְפֵיהֶם וְאֶת
שׁוֹנְאֵיהֶם בְּתַחוּמוֹת טַבַּע. וְרָאוּ בְנֵי גְבוּרָתוֹ. שִׁבְחוּ וְהוֹדוּ לְשִׁמּוֹ. וּמִלְכוּתוֹ בְּרָצוֹן
קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם. מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹךְ עֲנֵנוּ שִׁירָה בְּשִׁמְחָה רַבָּה. וְאָמְרוּ בָלֵם:

מִי כְמוֹכָה בָּאֱלִים יְהוָה. מִי כְמוֹכָה גֹּאֲדֵר בְּקִדְשׁוֹ. נִזְרָא
תַּחֲלוֹת עֲשֵׂה פֶלֶא:

מִלְכוּתְךָ רָאוּ בְנֵיךָ בּוֹקֵעַ יָם לִפְנֵי מֹשֶׁה זֶה אֱלֹהֵי עַנּוּ. וְאָמְרוּ:

יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:

וְנֹאמַר. כִּי פָדָה יְהוָה אֶת יַעֲקֹב. וְגֵאֻלּוֹ מִיַּד חֹזֵק מִמּוֹנוֹ: בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה גֹּאֲלֵ יִשְׂרָאֵל:

תפלת מנחה וערבית לימות החול

תפילת מנחה

וּרְחַמֵּיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְהוָה כָּל מַעֲשֶׂיךָ. וְחֲסִידֶיךָ
יְבָרְכּוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתֶךָ יֹאמְרוּ. וּגְבוּרַתֶךָ יְדַבְּרוּ:
לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרָתִי. וּכְבוֹד הָדָר מַלְכוּתוֹ:
מַלְכוּתֶךָ מַלְכוּת כָּל עֲלָמִים. וּמִמְשַׁלְתֶּךָ בְּכָל דּוֹר וָדָר:
סוֹמֵךְ יְהוָה לְכָל הַנִּפְלִים. וְזוֹקֵף לְכָל הַכַּפּוּפִים: עֵינֵי כָל
אֱלֹהִים יִשְׁבְּרוּ. וְאַתָּה נּוֹתֵן לָהֶם אֶת אֲכָלָם בַּעֲתוֹ: פּוֹתֵחַ
אֶת יָדֶךָ. וּמַשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רֵצוֹן: צְדִיק יְהוָה בְּכָל דְּרָכָיו.
וְחֲסִיד כְּכָל מַעֲשָׂיו: קְרוֹב יְהוָה לְכָל קָרְאִיו. לְכָל אֲשֶׁר
יִקְרָאָהוּ בְּאֵמֶת: רֵצוֹן יִרְאִיו יַעֲשֶׂה. וְאֶת שְׁוַעֲתָם יִשְׁמַע
וְיוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת כָּל אֲהָבָיו. וְאֶת כָּל הַרְשָׁעִים
יִשְׁמִיד: תַּהֲלֵת יְהוָה יִדְבֵּר פִּי. וַיְבָרֶךְ כָּל בִּשְׁרָ שֵׁם
קִדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: וְאַנְחָנוּ גְּבָרָךְ יְהִי מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם.
הַלְלוּיָהּ:

תפילת ערבית

הַשְׁכִּיבֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְשָׁלוֹם. וְהַעֲמִידֵנוּ מַלְכֵנוּ לְחַיִּים. וּפְרוּשׁ
עֲלֵינוּ סֶכֶת שְׁלוֹמֶךָ. וְתַקַּנְנוּ בַּעֲצָה טוֹבָה מִלִּפְנֶיךָ.
וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ. וְהִגֵּן בַּעֲדֵנוּ. וְהַסֵּר מֵעֲלֵינוּ אוֹיֵב דָּבָר וְחֶרֶב
וְרָעָב וְיָגוֹן. וְהַסֵּר שָׁטָן מִלִּפְנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵינוּ. וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ תִּסְתָּרֵנוּ.
כִּי אֵל שׁוֹמְרָנוּ וּמַצִּילָנוּ אַתָּה. כִּי אֵל מִלֶּךָ חֲנוּן וְרַחוּם אַתָּה. וְשִׁמּוֹר
צִאתָנוּ וּבִיאָנוּ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם: בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה
שׁוֹמֵר עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לְעַד:

תפלת מנחה וערבית לימות החול

הש"ץ אומר חצי קדיש:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעֶלְמָא דִּי בְּרָא כְּרַעוּתָהּ וְיִמְלִיךְ
מַלְכוּתָהּ בְּחַיִּיכוּן וּבְיוֹמֵיכוּן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל
בְּעֶזְרָא וּבְזֶמַן קָרִיב. וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם
וּלְעָלְמֵי עָלְמֵיָא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמֵם וְיִתְנַשֵּׂא
וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְחַלֵּל שְׁמֵהּ דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְעָלַם מִן כָּל
בְּרַכְתָּא וְשִׁירָתָא תְּשַׁבַּחְתָּא וְנִחְמַתָּא דְּאִמְרִין בְּעֶלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן:

במנחה אומר: כי שם יהוה אקרא, קבו גדל לאלהינו:

אדני שפתי תפתח ופי גיד תהלתך:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי אֲבֹתָהֶם. אֱלֹהֵי
יִצְחָק. וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב. הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֲלִיּוֹן.
גּוֹמֵל חֲסִדִּים טוֹבִים. וְקוֹנֵה הַכֹּל. וְזוֹכֵר חֲסִדֵי אֲבוֹת. וּמְבִיא גּוֹאֵל
לְבָנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה: מְלַךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמְגַן: בְּרוּךְ
אַתָּה יְהוָה מֶגֶן אֲבֹתָהֶם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנֵי מַחֲיָה מְתִים אַתָּה רַב לְחַיִּיעַ: מוֹדִיר חַטָּל: מַכְלִיף חַיִּים
בְּחֶסֶד. מַחֲיָה מְתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים. סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר
אֲסוּרִים. וּמְקִים אֲמוּנָתוֹ לִישְׁנֵי עָפָר. מִי כְמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָךְ. מְלַךְ
מַמְיֹת וּמַחֲיָה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה: וְנִאֲמָן אַתָּה לְהַחְיֹת מְתִים: בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מַחֲיָה
הַמְתִּים:

בחזרת הש"ץ אומרים כאן קדושה:

בְּקִדְשֵׁךְ אֵת שְׁמֶךָ בְּעוֹלָם. כְּשֵׁם שְׁמִקְדִּישִׁים אוֹתוֹ בְּשְׁמֵי מְרוֹם. כְּכַתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ. וְקָרָא זֶה
אֵל זֶה וְאָמַר: קו"ח: קדוש קדוש קדוש יְהוָה צְבָאוֹת. מִלֵּא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹד: חוּן:
לְעִמָּתָם בְּרוּךְ יֹאמְרוּ: קו"ח: בְּרוּךְ כְּבוֹד יְהוָה מִקְדָּמוֹ: חוּן: וּבְדַבְּרֵי קִדְשֶׁךָ כְּתוּב לֵאמֹר: קו"ח:
מְלַךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהֵינוּ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר. הַלְלִיָּהּ:

לחן: לְדוֹר וָדוֹר נְגִיד מְלַךְ וְלַנְּצַח נִצְחִים קִדְשָׁתְךָ נְקִדְשֵׁךְ. וְשִׁבְחָתְךָ אֱלֹהֵינוּ מְפִינֵנו לֹא יִמוּשׁ
לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי אֵל מְלַךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אַתָּה: בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הָאֵל הַקְדוֹשׁ:

**אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוּשִׁים בְּכָל יוֹם יִהְיֶה לָּךְ סֵלָה: בְּרוּךְ
אַתָּה יְהוָה הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:**

אַתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַּעַת. וּמַלְמֵד לְאִנוּשׁ בִּינָה: חֲנֻנוּ מֵאַתָּה דַּעַת בִּינָה וְחֻשְׁבָּל: בְּרוּךְ
אַתָּה יְהוָה חוֹנֵן הַדַּעַת:

הַשִּׁיבֵנוּ אֲבוֹנֵינוּ לְתוֹרָתְךָ. וְקַרְבֵּנוּ מַלְכֵנוּ לַעֲבוֹדָתְךָ וְהַחְזִירֵנוּ בְּתַשׁוּבָה שְׁלָמָה
לְפָנֶיךָ: בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַרוֹצֵה בְּתַשׁוּבָה:

סֵלָח לָנוּ אֲבוֹנֵינוּ כִּי חָטֵאנוּ. מִחַל לָנוּ מַלְכֵנוּ כִּי פָשַׁעְנוּ. כִּי מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ אַתָּה: בְּרוּךְ
אַתָּה יְהוָה חוֹנֵן הַמַּרְבֵּה לְסִלַּח:

יְרַחֵם כַּעֲבִינוּ. וְיַרְבֵּה רִיבֵנוּ. וְיִגְאָלֵנוּ מִתַּרְחָה לְמַעַן שְׁמוֹךְ. כִּי גּוֹאֵל חוֹק אַתָּה: בְּרוּךְ
אַתָּה יְהוָה גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל:

רַפְּאֵנוּ יְהוָה וְנִרְפָּא. הוֹשִׁיעֵנוּ וְנִשְׁעָה כִּי תַחֲלֹתֵנוּ אַתָּה. וְהַעֲלֵה רַפּוּאָה שְׁלָמָה
לְכָל מַכּוֹתֵינוּ. כִּי אֵל מֶלֶךְ רוֹפֵא נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אַתָּה: בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה
רוֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

בָּרַךְ עָלֵינוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת הַשְּׂגָנָה הַזֹּאת וְאֶת כָּל מִינֵי תְבוּאָתָה לְטוֹבָה. וְתֵן
בְּרָכָה עַל פְּנֵי הָאָדָמָה וְשִׁבְעֵנוּ מִטוֹבָךְ. וּבָרַךְ שְׁנֵתֵנוּ בְּשָׁנִים טוֹבוֹת: בְּרוּךְ
אַתָּה יְהוָה מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:

**תִּקַּע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ. וְשֵׂא נֶס לְקַבֵּץ גְּלִיזְתֵּינוּ. וְקַבְּצֵנוּ יחד
מֵאֲרֻבַּע כְּנָפּוֹת הָאָרֶץ: בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְקַבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ
יִשְׂרָאֵל:**

הַשִּׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ כְּבָרָאשׁוֹנָה. וְיִוָּעֲצִינוּ בְּבִתְחִלָּה. וְהִסֵּר מִמֶּנּוּ
יָגוֹן וְאִנְחָה. וּמַלְךְ עָלֵינוּ אַתָּה יְהוָה לְבָרֶךְ בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים.

וְצַדִּיקֵנוּ בְּמִשְׁפָּט: בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדִיקָה וּמִשְׁפָּט:

וּלְמַלְשִׁינִים אֵל תַּחִי תִקְוָה. וְכָל הַרְשָׁעָה כָּרַגַּע תֵּאָכֵר. וְכָל
אוֹיְבֶיךָ מִתַּרְחָה יִכְרֹתוּ. וְהַזֵּדִים מִתַּרְחָה תַּעֲקֹר וְתַשְׁבֵּר

וְתַמְגֵּר וְתַכְנִיעַ בְּמִתְרָה כִּימִינוּ: בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה שׁוֹבֵר אוֹיְבִים
וּמַכְנִיעַ יְדִים:

תפלת מנחה וערבית לימות החול

על הצדיקים ועל החסידים. ועל זקני עמך בית ישראל. ועל פליטת סופריהם.
ועל גרי הצדק. ועלינו. והמו רחמיה יהוה אלהינו. ותן שכר טוב לכל
הבטחים בשמך באמת. ושים חלקנו עמם לעולם. ולא נבוש כי כך בטחנו: ברוך
אתה יהוה מושען ומבטח לצדיקים:

וְלִירוּשָׁלַם עִירךָ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב. וְתִשְׁכַּן בְּתוֹכָהּ כְּאִשֶּׁר דְּבַרְתָּ.
וּבִנְנָה אוֹתָהּ בְּקֶרֶב בְּיָמֵינוּ בְּנֵן עוֹלָם. וְכִסָּא דְּוִד
מְהֵרָה לְתוֹכָהּ תִּכְבֵּן: בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם:

אֵת צִמְח דָּוִד עֲבָדְךָ מְהֵרָה תַצְמִיחַ. וְקִרְנֵנוּ תִרְוֵם בִּישׁוּעָתְךָ. כִּי לִישׁוּעָתְךָ קָוִינוּ כָּל
יָמֵינוּ: בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מַצְמִיחַ קֶרֶן יִשְׁוּעָה:

שִׁמְעֵ קוֹלֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ חוּם וְרַחֵם עָלֵינוּ. וְקַבֵּל
בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תַּפְלָתֵנוּ. כִּי אֵל שׁוֹמֵעַ
תַּפְלוֹת וְתַחֲנוּנִים אַתָּה. וּמִלְפָּנֶיךָ מִלְּפָנֵינוּ רִיקָם אֵל
תִּשְׁיָבֵנוּ: כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תַּפְלַת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים.
בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה שׁוֹמֵעַ תַּפְלָה:

רַצֵּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבְתַפְלָתָם. וְהִשָּׁב אֶת הָעֲבוּדָה
לְדַבֵּיר בֵּיתְךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתַפְלָתָם בְּאַהֲבָה תִקַּבֵּל בְּרָצוֹן.
וְתַהֵי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוּדַת יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ:

בראש חודש אומרים כאן יעלה ויבוא:

אֱלֹהֵינוּ וְאַלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיִרְאֶה וְיִרְצֶה וְיִשְׁמַע וְיַשְׁכַּח וְיִזְכֵּר וְיִכְרֹז וְיַפְקֹדֵנוּ
וְיִזְכְּרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְיִזְכְּרוֹן מִשִּׁיחַ בֶּן דָּוִד עֲבָדְךָ וְיִזְכְּרוֹן יְרוּשָׁלַם עִיר קִדְשְׁךָ וְיִזְכְּרוֹן כָּל
עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לִפְנֵיךָ לִפְלִיטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם רִאשׁ
הַחֹדֶשׁ הַזֶּה: וְקִרְנֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה. וּפִקְדָנוּ בּוֹ לְכַרְכָּה. וְהוֹשִׁיעֵנוּ בּוֹ לְחַיִּים. וּבְדַבֵּר
יִשְׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּם וְחֶנֶן וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ כִּי אֵלֶיךָ עֲיָנֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ חֲנוּן וְרַחוּם אַתָּה:

וְתַחֲזִינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבָךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים: בְּרוּךְ אַתָּה
יְהוָה הַמַּחְזִיר שְׂכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

תפלת מנחה וערבית לימות החול

מודים דרבנן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ, שְׂאתָהּ הוּא יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ.
אֱלֹהֵי כָל בְּשָׁר, יוֹצֵרנוּ יוֹצֵר בְּרָאשִׁית.
בְּרִכּוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל
וְהַקָּדוֹשׁ, עַל שֶׁחַיֵּיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ, בֵּן
תַּחֲנוּנוֹ וְתַקְוָמָנוּ, וְתַאֲסוּף גְּלוּתֵינוּ
לְחַצְרוֹת קִדְשֶׁךָ, לְשִׁמּוֹר חֲסִדֶּךָ,
וְלַעֲשׂוֹת רַצוֹנֶךָ, וְלַעֲבֹדְךָ בְּלֶב שָׁלֵם.
עַל שְׂאֻמָּהּנוּ מוֹדִים לָךְ, בְּרוּךְ אַתָּה
הַהוֹדָאוֹת:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ, שְׂאתָהּ הוּא יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ
לְעוֹלָם וָעֶד, צוּר חַיֵּינוּ, מִנֵּן יִשְׁעֵנוּ
אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר, נוֹדֶה לָךְ וְנִסְפָּר
תְּהִלָּתְךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדְךָ,
וְעַל נְשִׁמוֹתֵינוּ הַמְּקוּדוֹת לָךְ, וְעַל
נְפִיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עֲמָנוּ, וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ
וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת, עֶרֶב וּבֹקֶר
וְצַהֲרָיִם, הַטוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ.

וְהַמְּרַחֵם כִּי לֹא תִמוּ חֲסִדֶּיךָ, מְעוֹלָם קוִיֵּנוּ לָךְ; וְעַל בָּלָם יִתְבַּרְךָ
וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מִלִּבְנוּ תְּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד; וְכָל חַיִּים יוֹדוּךָ סֶלָה.
וַיְהִלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בְּאַמְתָּה, הָאֵל יִשׁוּעָתָנוּ וְעֲזָרָתָנוּ סֶלָה; בְּרוּךְ אַתָּה
יְהוָה הַטוֹב שִׁמְךָ וְלֶךְ נֶאֱמָה לְהוֹדוֹת:

שְׁלֹום רַב עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תְּשִׁים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אֲדוֹן
לְכָל הַשְּׁלֹום, וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֶךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל עֵת
וּבְכָל שָׁעָה בְּשְׁלוֹמֶךָ; בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, הַמְּבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל
בְּשְׁלֹום:

יְהִי לְרַצוֹן אֹמְרֵי סִי וְהַגִּיזוֹן לִבִּי לְסֻנְיָהּ, יְהוָה צוּרִי וְנוֹאֲלִי:

וְאֱלֹהֵי, נִצַּר לְשׁוֹנֵי מִרְעָ וּשְׂפִיתֵי מוֹדֵב מִרְמָה, וְלִמְקַלְלֵי נַפְשֵׁי תִרְם, וְנַפְשֵׁי כַּעֲפָר לְכָל תַּהְרָה.
פֶּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתְךָ, וּבִמְצוֹתֶיךָ תִּרְדֶּךָ נַפְשִׁי, וְכָל חוֹשֵׁשִׁים עָלֵי רַעְיָה, מִהֲרָה הִסֵּר עֲצָתָם
וְקִלְקַל מַחֲשַׁבְתָּם; עֲשֵׂה לִמְעַן שִׁמְךָ, עֲשֵׂה לִמְעַן וּמִיָּנֶךָ, עֲשֵׂה לִמְעַן קִדְשָׁתְךָ, עֲשֵׂה לִמְעַן תִּתְרַחֵף.
לִמְעַן יִתְלַצֵּן וְיִדְרִיךְ חוֹשֵׁיעָה וּמִיָּנֶךָ וְעֲנֵנִי: יְהִי לְרַצוֹן אֹמְרֵי סִי וְהַגִּיזוֹן לִבִּי לְסֻנְיָהּ, יְהוָה צוּרִי
וְנוֹאֲלִי: עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו, הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאֹמְרֵי אָמֵן:

יְהִי רַצוֹן מִלִּפְנֵיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שִׁיְבִינָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָשׁ בְּיָמֵינוּ, וְנֵן
תְּלַקְנָה בְּתוֹרָתְךָ; וְשֵׁם נִשְׁבַּחְךָ בְּרָאָה כִּימֵי עוֹלָם וּבִשְׁנֵים קַדְמוֹנִיּוֹת; וְעֲרָבָה לִיהוָה מִנַּחֲתָה
הַיְּהוּדָה וִירושָׁלָיִם, כִּימֵי עוֹלָם וּבִשְׁנֵים קַדְמוֹנִיּוֹת:

תפלת מנחה וערבית לימות החול

במנחה ביום שאין בו תחנון ובערבית אומרים כאן קדיש תתקבל.

סדר תחנון:

וַיֹּאמֶר דְּוָד אֵל גֹּד צַר לִי מְאֹד, נִפְלָא נָא כִּיד יְהוָה כִּי רַבִּים רַחֲמָיו, וּכְיֵד אָדָם אֵל אֶפְלָה:

רַחוּם וְחַנוּן חֲטָאתִי לִפְנֶיךָ. יְהוָה מָלֵא רַחֲמִים רַחֵם עָלַי וְקַבֵּל
תַּחֲנוּנִי: יְהוָה אֵל בְּאִפְךָ תוֹכִיחֵנִי. וְאֵל בְּחַמְתְּךָ תִּסְפְּרֵנִי:
חַנּוּן יְהוָה כִּי אִמְלֹל אֹנִי. רַפְּאֵנִי יְהוָה. כִּי נִבְהָלוּ עֲצָמָי: וּנְפָשִׁי
נִבְהָלָה מְאֹד. וְאַתָּה יְהוָה עַד מָתַי: שׁוּבָה יְהוָה חֲלָצָה נַפְשִׁי.
הוֹשִׁיעֵנִי לְמַעַן חֲסִדְּךָ: כִּי אֵין בְּמוֹת וּכְרָךְ. בְּשֹׂאוֹל מִי יוֹדָה לָךְ:
יַגִּיעִנִי בְּאַנְחָתִי. אֲשַׁחֲה בְּכָל לַיְלָה מִטָּתִי. בְּדַמְעָתִי עֲרָשִׁי אֲמַסֶּה:
עֲשִׂשָׁה מִבְּעַם עֵינַי. עֲתָקָה בְּכָל צוּרָרִי: סוּרוּ מִמֶּנִּי כָל פֹּעֲלֵי אָוֶן.
כִּי שָׁמַע יְהוָה קוֹל בְּכִי: שָׁמַע יְהוָה תַּחֲנוּנִתִּי. יְהוָה תִּפְלְתִּי יִקַּח:
יִבְשׁוּ וַיִּבְהָלוּ מְאֹד כָּל אֵיכָב, יִשְׁבּוּ וַיִּבְשׁוּ רַגְעִי:

שׁוּמֵר יִשְׂרָאֵל. שְׁמֹר שְׂאֲרֵית יִשְׂרָאֵל. וְאֵל יֹאכֵד יִשְׂרָאֵל. הַאֲמֹרִים שָׁמַע יִשְׂרָאֵל:
שׁוּמֵר גּוֹי אֶחָד. שְׁמֹר שְׂאֲרֵית עַם אֶחָד. וְאֵל יֹאכֵד גּוֹי אֶחָד. הַמִּיתִידִים שָׁמַע יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:

שׁוּמֵר גּוֹי קְדוֹשׁ. שְׁמֹר שְׂאֲרֵית עַם קְדוֹשׁ. וְאֵל יֹאכֵד גּוֹי קְדוֹשׁ. הַמְשִׁלִּים בְּשׁוֹלֵשׁ
קְדוּשׁוֹת לְקְדוֹשׁ:

מִתְרַצָּה בְּרַחֲמִים וּמִתְפִּיִּם בְּתַחֲנוּנִים. הַתְרַצָּה וְהַתְפִּיִּם לְדוֹר
עֵנִי. כִּי אֵין עֲזֹר: אָכִינוּ מִלִּבֵּנוּ חַנּוּן וְעֲנֵנוּ כִּי אֵין בָּנוּ
מַעֲשִׂים. עֲשֵׂה עִמָּנוּ צְדָקָה וְחֶסֶד וְהוֹשִׁיעֵנוּ:

וְאַנְחָנוּ לֹא נִדַּע מַה נַּעֲשֶׂה. כִּי עֲלִיד עֵינֵינוּ: זָכַר רַחֲמֶיךָ יְהוָה וְחֲסִידְךָ. כִּי מַעֲלֹם
הַמָּוֶה: יְהִי חֲסִידְךָ יְהוָה עֲלֵינוּ. כֹּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ: אֵל תִּזְכֵּר לָנוּ עֲוֹנוֹת
רַאשׁוֹנִים. מִהֵרָ וְקַדְמוֹנוּ רַחֲמֶיךָ. כִּי דִלּוֹנוּ מְאֹד: חַנּוּן יְהוָה חַנּוּן. כִּי רַב שְׂבָעֵנוּ בּוֹז:
בְּרָגָז רַחֵם תִּזְכֹּר. כִּי הוּא יָדַע יִצְרָנוּ. זָכוֹר כִּי עֲשָׂר אֲנַחְנוּ: עֲזָרְנוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַל
דָּבָר כְּבוֹד שְׁמֶךָ. וְהַצִּילְנוּ וְכַפֵּר עַל חַטָּאתֵינוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ:

תפלת מנחה וערבית לימות החול

קדיש תתקבל:

יְתַקַּבֵּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמוֹהֶם רַבָּא. בְּעֻלְמָא דִּי כְּרָא כְּרַעֲוִיתָהּ וְיִמְלִיךְ מַלְכוּתָהּ בְּתִיבְכּוֹן
וּבְיוֹמִיכּוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּעֻנְיָא וּבְזִמְנָן קָרִיב. וְאָמְרוּ אָמֵן: וְהָא
שְׁמוֹהֶם רַבָּא מְכַרֵּךְ לְעָלְמָא וְלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. וְיִתְבָּרֵךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרַומֵם וְיִתְנַשֵּׂא
וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְחַלֵּל שְׁמוֹהֶם דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְעֻלָּא מִן כָּל בְּרַחְמָא וְשִׁירָתָא
תִּשְׁבַּחְתָּא וְנִחְמָתָא דְאִמְרִין בְּעֻלְמָא. וְאָמְרוּ אָמֵן:

תִּתְקַבֵּל צְלוֹתָהוֹן וּבְעִיתָהוֹן דְּכָל יִשְׂרָאֵל קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בְּשִׁמְיָא, וְאָמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא וְחַיִּים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל. וְאָמְרוּ אָמֵן:

עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרְמֵיז הוּא וְעֹשֶׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל. וְאָמְרוּ אָמֵן:

עָלֵינוּ לְשַׁבַּח לְאֲדוֹן הַכֹּל. לְתַת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרָאשִׁית.
שְׁלֹא עֲשָׂנוּ בְּגוֹיֵי הָאָרֶצוֹת. וְלֹא שָׁמְנוּ בְּמִשְׁפָּחוֹת
הָאֲדָמָה. שְׁלֹא שָׁם חִלְקֵנוּ כְּהֵם וְגוֹרְלָנוּ כָּכָל חֲמוּנָם:
שֶׁהֵם מִשְׁתַּחֲוִים לְהֶכָל וְרִיק וּמִתְפַּלְלִים אֶל אֵל לֹא
יוֹשִׁיעַ: וְאִנְחָנוּ בּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים לִפְנֵי מֶלֶךְ
מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: שֶׁהוּא נוֹטֵה שָׁמַיִם
וְיוֹסֵד אָרֶץ. וּמוֹשֵׁב יָקָרוֹ בְּשָׁמַיִם מְמוּעַל. וְשׁוֹכֵנֵת עִזּוֹ
בְּגִבְהֵי מְרוֹמִים: הוּא אֱלֹהֵינוּ אֵין עוֹד. אֵמֶת מְלֻבָּנוּ.
אָפֶם זוֹלָתוֹ. בְּכַתוּב בְּתוֹרָתוֹ. וְיִדְעָתָּ הַיּוֹם וְהַשָּׁבָת אֵל
לְבַבְךָ. כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם מְמוּעַל וְעַל הָאָרֶץ
מִתְחַת. אֵין עוֹד:

עַל כֵּן נִקְנָה לָךְ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְרֵאוֹת מַהֲרָה בְּתַפְאָרֶת עֲזָךְ.
לְהַעֲבִיר גְּלוּלִים מִן הָאָרֶץ וְהָאֱלִילִים בְּרוֹת וּבְרָתוֹ. לְתַמְנָן
עוֹלָם בְּמַלְכוּת שְׁדֵי. וְכָל בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בְּשִׁמְךָ לְחַפְּנוֹת אֱלִיךָ כָּל
רִשְׁעֵי אָרֶץ. וְיִבְרִיחוּ וְיִדְעוּ כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל. כִּי לָךְ תִּכְרַע כָּל בָּרֶךְ.

תפלת מנחה וערבית לימות החול

תִּשְׁבַּע כָּל לַיְשׁוֹן. לִפְנֵיךְ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וַיִּפְּלוּ. וְלִכְבוֹד שְׁמֶךָ
יִקָּר וַיִּתְּנוּ. וַיִּקְבְּלוּ כָלֶם אֶת עַל מַלְכוּתֶךָ. וְתַמְלִיךְ עֲלֵיהֶם מַהֲרָה
לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הַמַּלְכוּת שְׁלֶכָה הִיא וְלְעוֹלָמִי עַד תַּמְלִיךְ בְּכַבּוֹד.
כַּפְּתוֹב בְּתוֹרָתֶךָ. יְהוָה יִמְלִיךְ לְעוֹלָם וָעֶד: וְנֹאמַר. וְהָיָה יְהוָה לְמִלְךָ
עַל כָּל הָאָרֶץ. בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד:

קדיש יתום

יְתֵנָּה לְ וַיִּתְקַדֵּשׁ שְׁמֶה רַבָּא. בְּעֵלְמָא דִּי בְּרָא כְרַעוּתָהּ וַיְמַלִּיךְ מַלְכוּתָהּ בְּחַיִּיכוֹן
וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּעֵנְלָא וּבִזְמַן קָרִיב. וְאִמְרוּ אָמֵן: וְהָא
שְׁמֵה רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלְמָא וְלְעָלְמִי עָלְמִיָּא. וְתַבְרַךְ וַיִּשְׁתַּבַּח וַיִּתְפָּאֵר וַיִּתְרוֹמֵם וַיִּתְנַשֵּׂא
וַיִּתְהַדָּר וַיִּתְעַלֶּה וַיִּתְהַלָּל שְׁמֵה דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְעֵלָא מִן כָּל בְּרַכְתָּא וְשִׁירָתָא
תְּשַׁבַּחְתָּא וְנַחֲמַתָּא דְאִמְרִין בְּעֵלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמִיָּא וְחַיִּים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל. וְאִמְרוּ אָמֵן:
עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרְמֵיז הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל. וְאִמְרוּ אָמֵן:

בערבית מוסיפים:

חזן: בָּרְכוּ אֶת יְהוָה הַמְּבָרַךְ.

קהל: בְּרוּךְ יְהוָה הַמְּבָרַךְ לְעוֹלָם וָעֶד.

ברכת המזון

בחול קודם ברכת המזון אומרים:

**על נהרות כָּבֵל שֶׁם יִשְׁכְּנוּ גַם-כְּבִינוּ
בְּזָכְרֵנוּ אֶת-צִיּוֹן: עַל-עֲרֻכִּים
בְּתוֹכָהּ תֵּלִינוּ כְּנֻזֵּיתֵינוּ: כִּי שֶׁם שְׁאַלְנוּ
שׁוֹבֵינוּ דְּבַר-יְשׁוּעָה וְתוֹלְלֵנוּ שְׂמִיחָה
שִׁירֵנוּ לָנוּ מִשִּׁיר צִיּוֹן: אִידָּךְ נִשְׁרֵי אֶת-
יְשִׁיר-יְהוָה עַל אֲדָמַת נָכַר: אִם-אֲשַׁכְּחֶךָ
יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמֵינוּ: תִּדְבַּק לְשׁוֹנֵי
לִחְכֵי אִם-לֹא אֲזַכְּרֵכִי אִם-לֹא אֶעֱלֶה
אֶת-יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׂמֹחָתִי: זָכַר
יְהוָה לִבְנֵי אָדָם אֶת יוֹם יְרוּשָׁלַם
הָאֲמָרִים עָרוּ עָרוּ עַד חִסּוֹד כֹּה: בְּתִכְּכֵל הַשְׁדּוּדָה אֲשֶׁרִי שְׁיִשְׁלֵם-לָךְ אֶת-גְּמוּלָךְ
שְׂנֵמֻלָּת לָנוּ: אֲשֶׁרִי שִׂיאֲחֹז וְנִפְּסֵן אֶת-עַלְלָךְ אֶל-הַסֵּלֶעַ:**

ביום שא"א תחנון אומרים:

**יְשִׁיר הַמַּעֲלֹת כְּשׁוֹב יְהוָה אֶת-שִׁיבֹת
צִיּוֹן הֵינּוּ בְּחֻלְמִים: אִזּוּ יִמְלֹא
שְׂחוֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה אִזּוּ יֵאָמְרוּ בְּגוֹיִם
הַגְדִּיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת עִם-אֱלֹהֵי: הַגְדִּיל
יְהוָה לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ הֵינּוּ שְׂמֵחִים: שׁוֹבָה
יְהוָה אֶת-שִׁבּוּתֵנוּ כַּאֲפִיקִים בְּנֶגֶב:
חֹדְעִים בְּדַמְעָה בְּרִנָּה יִקְצְרוּ: הַלּוֹךְ גִּלְךָ
וּבִכָּה נִשָּׂא מִשֶּׁךְ הַזֶּרַע בְּאֵיבָא בְּרִנָּה
נִשָּׂא אֶלְמָתֵינוּ:**

שְׂנֵמֻלָּת לָנוּ: אֲשֶׁרִי שִׂיאֲחֹז וְנִפְּסֵן אֶת-עַלְלָךְ אֶל-הַסֵּלֶעַ:

**אֲבָרְכָה אֶת יְהוָה כָּכֵל עַת תִּמְיד תַּחֲלֹתוּ בְּפִי: סוֹף דְּבָר הַכֵּל נִשְׁמַע אֶת הָאֱלֹהִים
וְרֹא אֶת מִצְוֹתָיו שְׂמוֹר כִּי זֶה כָּל הָאָדָם: תַּחֲלֹת יְהוָה יְדָבֵר פִּי וְיִכְרֹךְ כָּל
בֶּשֶׂר שֶׁם קוֹשֵׁי לְעוֹלָם וָעֶד: וְאִנְחֵנוּ נִכְרָךְ יְהִי מַעֲתָה וָעֶד עוֹלָם הַלְלוּהָ:**

מִים אַחֲרוֹנִים חֻבֵּת קוֹדֵם בְּרַכַּת הַמֶּזֶן, וְלֹא לְהַפְסִיק בֵּין נְטִילַת לִבְרַכַּת הַמֶּזֶן אֶף בְּדַבְרֵי תוֹרָה. וְיִשִּׁים מִגְבַּעְתּוֹ
עַל רֹאשׁוֹ כְּשֶׁמִּבְרַךְ בְּרַכַּת הַמֶּזֶן מִשׁוֹם הַכּוֹן לְקִרְאָת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. כְּשֶׁנוֹטֵל כּוֹס לִבְרַךְ בְּרַחֲמֵי נוֹהֵגִין לֹמֵר:

בּוֹם יִשְׁעוֹת אֲשָׁא וּבִשֵּׁם יְהוָה אֶקְרָא:

כַּת בְּסִדּוֹר בֵּית יַעֲקֹב ז"ל יִכוּן לְקִי"ם מִצּוֹת עֲשֵׂה שֶׁל תוֹרָה בִּבְרֻכּוֹ בְּרַכַּת הַמֶּזֶן, לְכֵן נוֹחֲמִים יִדְּאִי ה' וְחוֹשְׁבֵי שְׂמוֹ
לֹמֵר קוֹדֵם שִׁיתְחִילוּ בְּרַחֲמֵי כּוֹסֵת הַזֶּה.

**הַנְּבִי מוֹכֵן וּמִזְמֵן לְקִי"ם מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁל בְּרַכַּת הַמֶּזֶן שְׁנֵאמַר, וְאֶכְלֶת וְשִׁבַּעְתָּ
וּבְרַכְתָּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, עַל הָאֲרִץ הַטּוֹבָה, אֲשֶׁר נָתַן לָךְ:**

שְׁלוֹשָׁה שֶׁאֵכְלוּ כֹאֲחַד חֵי"ב בְּיוֹמָנוּ, וְכך מִזְמֵנִין:

הַמִּזְמֵן אֹמֵר: **רְבוּתִי. מִיר וְעֵלָן בְּעֵנֵימִשֵּׁן (רְבוּתִי נִכְרָךְ):**

הַמְסוּבִים עֲוִנִים: **יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבָרָךְ מַעֲתָה וָעֶד עוֹלָם:**

הַמִּזְמֵן חוֹזֵר יְהִי שֵׁם וְכו': **בְּרִשׁוֹת מִרְנֵן וְרְבוּתִי נִכְרָךְ (בַּעֲשֵׂרָה אֱלֹהִים) שְׁאֲכַלְנוּ מִשְׁלֹ:**

וְאֹמְרִים הַמְסוּבִים וְאִם הַמְבָרָךְ: **בְּרוּךְ (בַּעֲשֵׂרָה אֱלֹהִים) שְׁאֲכַלְנוּ מִשְׁלֹ וּבְטִיבֵנוּ חֵינֵינוּ:**

מִי שֶׁלֹא אָכַל עֲוֹנָה: **בְּרוּךְ (אֱלֹהִים) וּמְבָרָךְ שְׂמוֹ תִּמְיד לְעוֹלָם וָעֶד:**

ברכת המזון

יחיד אינו אומר: ברוך הוא וברוך שמו.

**ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם. הן את העולם כלו בטובו
בחן בחסד וברחמים. הוא נותן לחם לכל בשר. כי לעולם
חסדו. ובטובו הגדול תמיד לא חסר לנו ואל יחסר לנו מזון לעולם
ועד. בעבור שמו הגדול. כי הוא אל הן ומפרנס לכל ומטיב לכל
ומכין מזון לכל בריותיו אשר ברא: ברוך אתה יהוה הן את הכל:**

גודה לך יהוה אלהינו. על שהנחת לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה. ועל
שהוצאתנו יהוה אלהינו מארץ מצרים ופדיתנו מבית עבדים. ועל בריתך
שהתמת כבשרנו. ועל תורתך שלמדנו. ועל חקיך שהודעתנו. ועל חיים הן וחסד
שהזנתנו. ועל אכילת מזון שאתה הן ומפרנס אותנו תמיד. בכל יום ובכל עת
ובכל שעה:

**ועל הכל יהוה אלהינו אנחנו מודים לך ומברכים אותך. יתברך
שמו בפי כל חי תמיד לעולם ועד: בכתוב. ואכלת ושבעת
וברכת את יהוה אלהיך על הארץ הטובה אשר נתן לך: ברוך אתה
יהוה על הארץ ועל המזון:**

**רחם (נא) יהוה אלהינו על ישראל עמך. ועל ירושלים עירך. ועל ציון משכן
בביתך. ועל מלכות בית דוד משיחך. ועל הבית הגדול והקדוש שנקרא
שמו עליו: אלהינו אבינו רענו וזננו פרנסנו וכלכלנו והרויחנו. והרות לנו יהוה
אלהינו מהרה מכל צרותינו. ונא אל תצריכנו יהוה אלהינו לא לידי מתנת בשר
ודם ולא לידי הלאה. כי אם לידך המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה. שלא
נבוש ולא נקלם לעולם ועד:**

בשבת אומרים:

**רצה ותמליצנו יהוה אלהינו במצותיך ובמצות יום השביעי השבת הגדול והקדוש הזה כי
יום זה גדול וקדוש הוא לפניך לשבת בו ולנוח בו באהבה במצות רצונך וברצונך הנית
לנו יהוה אלהינו שלא תהא צרה ויגון ואנחה ביום מנוחתנו והראנו יהוה אלהינו בנחמת ציון
עירך ובבנין ירושלים עיר קדשך כי אתה הוא בעל תשועות ובעל הנחמות:**

ברכת המזון

בראש חדש אומרים:

אֱלֹהֵינוּ ואלהי אבותינו יעלה ויבא ויגיד ויראה וירצה וישמע וישקד ויזכר ויכוננו ויפקדוננו ויזכרון אבותינו ויזכרון משיח בן דוד עבדך ויזכרון וירושלם עיר קדשך ויזכרון כל עמך בית ישראל לפניך לפניך לטובה לחן ולחסד ולרחמים לחיים ולשלום כיום ראש החדש הזה: זכרנו יהוה אלהינו בו למזבח ופקדנו בו לברכה והושיענו בו לחיים. ובדבר ושוועה ורחמים חוס וחסנו ורחם עלינו והושיענו כי אליך עיינינו כי אל מלך חנון ורחום אתה:

ובינה ירושלים עיר הקדש במהרה בימינו. ברוך אתה יהוה בונה ברחמיו ירושלים. אמן:

מי ששכח לומר רצה בשבת או יעלה ויבא בראש חודש, ונזכר קודם שאמר השם מברכת בונה ירושלים, אומרו שם. אבל אם אמר השם, אם נזכר קודם שהתחיל הטוב והמטיב אומר:

בשבת: ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם אשר נתן שבתות למנוחה לעמו ישראל באהבה לאות ולברית: ברוך אתה יהוה מקדש השבת:

בראש חודש: ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם אשר נתן ראשי חדשים לעמו ישראל ויזכרון:

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם. האל אבינו מלכנו אדיננו בוראנו גואלנו יוצרנו קדושנו קדוש יעקב. רוענו רועה ישראל. המלך הטוב והמטיב לכל. שבכל יום ויום הוא מטיב הוא מטיב הוא ייטיב לנו. הוא גמלנו הוא גומלנו הוא יגמלנו לעד לחן ולחסד ולרחמים ולרוח הצלה והצלחה ברכה וישועה נחמה פרנסה וכלכלה ורחמים וחסים ושלום וכל טוב. ומכל טוב לעולם אל יחסרנו: אמן.

הרחמן הוא ימלך עלינו לעולם ועד: הרחמן הוא יתקדש בשמים ובארץ: הרחמן הוא ישתבח לדור הדורים. ויתפאר בנו לעד ולנצח נצחים. ויתברך בנו לעד ולעולמי עולמים: הרחמן הוא יפרנסנו כבוד: הרחמן הוא ישמר עלנו מעל צוראנו והוא יוליכנו קוממויות לארצנו: הרחמן הוא ישלח לנו ברכה מרבה בפרת חוה ועל שלחן זה שאכלנו עליו: הרחמן הוא ישלח לנו את אלהיו

ברכת המזון

הַנֶּבִיא זְכוֹר לטוֹב וְיִבְשָׁר לָנוּ בַשּׁוֹרֹת טוֹבוֹת יְשׁוּעוֹת וְנִחְמוֹת: הִרְחֵקֵנוּ הוּא יִכְרֹךְ אֶת (אֲבִי מוֹרִי) בַּעַל הַבֵּית הַזֶּה וְאֶת (אֲמִי מוֹרֵתִי) בַּעֲלַת הַבֵּית הַזֶּה. אוֹתָם וְאֶת בֵּיתָם וְאֶת זֶרְעָם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָהֶם. (וְאִם סָמוּךְ עַל שֻׁלְחַן עֲצָמוּ יֹאמַר: הִרְחֵקֵנוּ הוּא יִכְרֹךְ אוֹתִי (וְאֲבִי וְאֲמִי) וְאֶשְׁתִּי וְזֶרְעִי וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לִי.) אוֹתָנִי וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָנוּ. כְּמוֹ שֶׁנִּתְכַּרְכוּ אֲבוֹתֵינוּ אֲבִרָהִם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, בְּכָל. כָּל. כֵּן יִכְרֹךְ אוֹתָנִי כְּלָנוּ יַחַד בַּבִּרְכָּה שְׁלָמָה. וְנֹאמַר אָמֵן:

בְּמִרוֹם יִלְמְדוּ עֲלֵיהֶם וְעֲלֵינוּ זְכוֹת שֶׁתֵּהָא לְמִשְׁמֶרֶת שְׁלוֹם. וְנִשָּׂא בִּרְכָּה מֵאֵת יְהוָה. וְיִצְדָּקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. וְנִמְצָא חֵן וְשָׂכָל טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם:

לשבת: הִרְחֵקֵנוּ הוּא יִנְחִילֵנוּ יוֹם שֶׁכָּל שַׁבָּת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

לראש חודש: הִרְחֵקֵנוּ הוּא יִתְרַשׁ עֲלֵינוּ אֶת הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה:

אם הוא אוכל על שולחן אחרים יברך לבעה"ב:

יְהִי רַצוֹן שְׁלֵא יִבּוֹשׂ בַּעַל הַבֵּית בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא יִכְלֵם לְעוֹלָם הַבָּא. וְיִצְלַח מֵאֵד בְּכָל נִכְסָיו. וְיִהְיֶה נִכְסָיו וְנִכְסֵינִי מוֹצֵלְחִים וְקַרוֹבִים לְעִיר. וְאֵל יִשְׁלֹט שָׁטָן לֹא בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו וְלֹא בְּמַעֲשֵׂה יְדֵינִי. וְאֵל יִדְמַק לֹא לִפְנֵינוּ וְלֹא לִפְנֵינִי שׁוֹם דְּבַר הַחַיִּיט הַטָּא וְעִבְרָה וְעֵין מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם:

הִרְחֵקֵנוּ הוּא יִזְכֵּנוּ לְיָמֹת הַמְּשִׁיחַ וְלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא:
בחול: **מִגְדִּיל** (כִּיּוֹם שִׁישׁ בּו מוֹסֵף אוֹמֵר: מִגְדִּיל) **יְשׁוּעוֹת מְלָכֻּוֹ וְעִשָּׂה חֶסֶד לְמַשִּׁיחֹוּ לְדוֹד וְלִזְרָעֹו עַד עוֹלָם: עִשָּׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:**

יִרְאֵנוּ אֶת יְהוָה קִרְשֵׁיו כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירְאָיו: כַּפִּירִים רָשָׁו וְרַעֲבֹו וְרָשִׁי וְהוֹה לֹא יִחְסְרוּ כָּל טוֹב: חוֹדוֹ לִיהוָה כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֶסֶד: פּוֹתַח אֶת דֶּרֶךְ וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רַצּוֹן: בִּרְכָּה הַגָּבֵר אֲשֶׁר יִכְטַח בִּיהוָה וְהִתָּה יְהוָה מִכְּטָחוֹ: נֶעַר חֵיטִית גַּם וְקִנְיָתִי וְלֹא רֵאִיתִי צָדִיק נֶעְזֵב וְזֶרְעֹו מִכְּבֹּשׁ לָחֵם: וְהוֹה עַז לְעִמּוֹ וְיָן וְהוֹה יִכְרֹךְ אֶת עַמּוֹ בְּשְׁלוֹם:

ברכת מעין שלש

ברכת מעין שלוש:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם

על היין	על פירות מז' מינים	על מזונות	על מזונות ויין ביחד
על הַגֶּפֶן	על הָעֵץ	על הַמִּתְּחָה	על הַמִּתְּחָה וְעַל הַכֶּלֶל
וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן	וְעַל פְּרֵי הָעֵץ	וְעַל הַכֶּלֶל	וְעַל הַגֶּפֶן וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן

וְעַל הַנּוֹבֵת הַשָּׂדֶה וְעַל אֶרֶץ הַמִּדְבָּה טוֹבָה וְרַחֲבָה שְׂרָצִית וְהַנַּחֲלָה לְאַבְוֹתֵינוּ לֶאֱכֹל מִפְּרִיָּהּ וְלִשְׁבּוֹעַ מִטּוֹבָהּ. רַחֵם (נא) יְיָהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמּוֹךְ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירָךְ וְעַל צִיּוֹן מְשֻׁכָּן כְּבוֹדְךָ וְעַל מִזְבְּחֶךָ וְעַל הַיְכָלְךָ, וּבִגְגַת יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ וְהַעֲלֵנוּ לְתוֹכָהּ וְשִׁמְחָנוּ בְּבִנְיָנָהּ וְנֹאכַל מִפְּרִיָּהּ וְנִשְׂבַּע מִטּוֹבָהּ וְנִבְרַכְךָ עָלֶיךָ בְּקִדְשָׁהּ וּבְמַהֲרָה:

בשבת: ירצה והחליצנו ביום השבת הזה: ברא"ח: וזכרנו לטובה ביום ראש החדש הזה:

כִּי אַתָּה יְיָהוָה טוֹב וּמְטִיב לְכָל וְנוֹדֶה לְךָ עַל הָאָרֶץ

על היין	על הפירות	על מזונות	על מזונות ויין ביחד
וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן:	וְעַל הַפְּרוֹת:	וְעַל הַמִּתְּחָה:	וְעַל הַמִּתְּחָה
בְּרוּךְ אַתָּה	בְּרוּךְ אַתָּה	בְּרוּךְ אַתָּה	בְּרוּךְ אַתָּה וְיְיָהוָה
יְיָהוָה	יְיָהוָה	יְיָהוָה	יְיָהוָה
עַל הָאָרֶץ	עַל הָאָרֶץ	עַל הָאָרֶץ	עַל הָאָרֶץ
וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן:	וְעַל הַפְּרוֹת:	וְעַל הַמִּתְּחָה:	וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן:

* (בא"י וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן):

** (בא"י וְעַל פְּרוֹתֶיהָ):

בורא נפשות

ברכת בורא נפשות:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא נַפְשוֹת רַבּוֹת
וְחִסְרוֹנָן עַל כָּל מַה שֶּׁבְּרֵאתָ לְחַיִּיּוֹת בָּהֶם נַפְשׁ
כָּל חַי. בְּרוּךְ חַי הָעוֹלָמִים:

תפילות

תפילת מנחה וערבית לימות החול
ברכת המזון | ברכת מעין שלש ובורא נפשות

נוסח עדות המזרח

תפלת מנחה וערבית לימות החול

תפילת מנחה

לְיֵשׁ יְחִיד קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׂכִינְתָּהּ, בְּרַחֲלֵנוּ וּרְחִימוּ, וּרְחִימוּ וּדְחִילֵנוּ, לְיִתְרָא
שֵׁם יוֹד קָ"י בּוֹא"ו קָ"י בְּיַחְוָדא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. הֵנָּה אֲנַחְנוּ בָּאִים
לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת מִנְחָה, שֶׁתִּשְׁמַע יְיָ אֱבִינוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם, עִם כָּל הַמּוֹצֹת הַקְּלוּלוֹת
בָּהּ, לְתַשְׁן אֶת שְׂרָשָׁהּ בְּמָקוֹם עֲלִיזוֹן, לַעֲשׂוֹת נֶחֱת רֹחַ לְיוֹצְרֵנוּ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹן
בּוֹרְאֵנוּ. וְיֵהי נָעִם אֲדֹנֵי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ. וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ בּוֹנֵנָה עָלֵינוּ. וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ
בּוֹנֵנָהוּ: (שתי פעמים)

תפילת ערבית

(בליל ראש חודש יש הנוהגים לומר מזמור זה קודם ערבית)

בָּרַכְי נַפְשִׁי אֶת יְהוָה יְהוָה אֱלֹהֵי גְדֻלַּת מַאֲד חוֹד וְהָרַר לְבִשְׁתִּי: עֲטָה אוֹר בְּשִׁלְמָה
נֹטָה שָׁמַיִם בְּיַרְיָעָה: הַמְקַרְנָה בָּמִים עֲלִיזוֹתַי הַשֵּׁם עֲבִים רְכוּבוֹ הַמְהַלֵּךְ עַל
כְּנָפֵי רוּחַ: עֲשֵׂה מְלֹאכֵיו וְרוּחוֹת מְשַׁרְתָּיו אֵשׁ לֹחֵט: יִסֹּד אֶרֶץ עַל מְבוֹנָיָה בַּל תִּמּוּט
עוֹלָם וְעַד: תְּהוֹם כְּלוּשׁ כְּפִיתוֹ עַל הָרִים יַעֲמִדוּ מִים: מִן גְּעֻרָתָךְ יִטְסוּן מִן קוֹל
רַעְמָךְ יִתְפַּסּוּן: יַעֲלוּ הָרִים יִרְדּוּ בְּקַעֲוֹת אֵל מָקוֹם זֶה יִסְדֹּת לָהֶם: גְּבוּל שְׁמֹת בַּל
יַעֲבִדוּן בַּל יִשׁוּבוּן לְכַסּוֹת הָאָרֶץ: הַמְשַׁלַּח מַעֲנִינִים בְּנְחָלִים בֵּין הָרִים יִתְלַכּוּן: יִשְׁקוּ
כָּל חֵיתוֹ שָׂדֵי יִשְׁכְּרוּ פְּרָאִים צִמָּאִם: עָלֵיהֶם עוֹף הַשָּׁמַיִם יִשְׁמֹן מִבֵּין עֲפָאִים יִתְנוּ
קוֹל: מִשְׁקָה הָרִים מַעֲלִיזוֹתַי מִפְּרִי מַעֲשֵׂיךְ תִּשְׁבַּע הָאָרֶץ: מִצְמִית חֲצִיר לְבַחְמָה
וְעֵשֶׂב לַעֲבֹרֶת הָאֵדָם לְהוֹצִיא לָהֶם מִן הָאָרֶץ: וַיֵּן יִשְׁמַח לֵב אֲנוּשׁ לְהַצְחִיל פָּנִים
מִשְׁמֹן וְלָהֶם לֵב אֲנוּשׁ יִסְעֵד: יִשְׁבַּעוּ עֲצֵי יְהוָה אֲרָצוֹ לִבְנוֹן אֲשֶׁר נָטַע: אֲשֶׁר שָׁם
צִפְרִים וְקָנְנוּ חֲסִידָה בְּרוּשִׁים בֵּיתָה: הָרִים הַגְּבוּהִים לְיַעֲלִים סִלְעִים מִחֶסֶד לְשִׁפְנִים:
עֲשֵׂה יִרְחַ לְמוֹעֲדִים שִׁמְשׁ יָדַע מְבוֹאוֹ: תִּשְׁתַּח שֶׁחַף וְיֵהי לְיִלָּה בּוֹ תִרְמַשׁ כָּל חֵיתוֹ יַעֲרֵ:
הַכְּפִירִים שֹׁאֲנִים לְמִרְקָר וּלְבִקֵּשׁ מֵאֵל אֶכְלָם: תִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ יֶאֱסֹפּוּן וְאֵל מְעוֹנָתָם
יִרְבְּצוּן: יֵצֵא אֱדָם לִפְעָלוֹ וְלַעֲבֹדָתוֹ עַד עָרֵב: מִה רַבּוֹ מַעֲשֵׂיוֹ יְהוָה כִּלְם בְּחֶכְמָה
עֲשִׂית מְלָאָה הָאָרֶץ מְנִיגָד: זֶה הֵים גְּדוֹל וְרַחֵב יְדָיִם שֵׁם רָמַשׁ וְאֵין מִסְפָּר חֵית
קִטְנוֹת עִם גְּדֻלוֹת: שֵׁם אֲנִיתוֹ יִתְלַכּוּן לְוִיתָן זֶה יִצְרֵת לְשֶׁחַק בּוֹ: כִּלְם אֱלֹהֵי יִשְׁכְּרוּן
לְתַת אֶכְלָם בַּעֲתוֹ: תִתֵּן לָהֶם וְלִקְטָנוֹ תַּתִּיתָ רִדָּף יִשְׁבַּעוּן טוֹב: תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ וּבְחִלּוֹן
תַּסֵּךְ וְיִתֵּן וְאֵל עֲפָרִים יִשׁוּבוּן: תִּשְׁלַח רִיחָךְ יִבְרָאן וּתְחַדֵּשׁ פָּנֶי אֲדָמָה: יְהִי
כְבוֹד יְהוָה לְעוֹלָם יִשְׁמַח יְהוָה בְּמַעֲשָׂיו: הַמְבִיט לְאָרֶץ וּתְרַעַד יַעַב בְּהָרִים וְיַעֲשֵׂנוּ:
אֲשֶׁרָה לִיְהוָה בְּחַיִּי אֲזַמְרָה לֵאלֹהֵי עֲבוּדִי: יַעֲרֵב עָלֵינוּ שִׁיחֵי אֲנָכִי אֲשִׁמַּח בִּיהוָה:
יִתְמוּ חֲטָאִים מִן הָאָרֶץ וְרָשָׁעִים עוֹד אֵינָם בָּרַכְי אֶת יְהוָה הַלְלוּהָ:

תפלת מנחה וערבית לימות החול

תפילת מנחה

לְמַנְצַחַ עַל הַגָּתִית לִבִּי קָרַח מְזֻמּוֹר: מַה יִּדְדוֹת
מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ יְהוָה צְבָאוֹת: נִכְסְפָה וְגַם כָּלְתָה
נַפְשִׁי לְחֻצְרוֹת יְהוָה לִבִּי וּבִשְׂרֵי יִרְגְּנוּ אֶל אֵל חַי: גַּם
צַפּוֹר מִצָּאָה בֵּית וּדְרוֹר קֵן לָהּ אֲשֶׁר שָׁתָה אֶפְרַחֶיהָ אֶת
מִזְבְּחוֹתֶיךָ יְהוָה צְבָאוֹת מִלְכִּי וְאַלְהֵי: אֲשֶׁרִי יוֹשְׁבֵי
בֵּיתְךָ עוֹד יִחַלְלוּךָ סֶלָה: אֲשֶׁרִי אָדָם עוֹז לוֹ כִּךָ מַסְלוֹת
בְּלִבָּכֶם: עֲבָרִי בַעֲמֻק הַכָּכָא מַעֲיֵן יִשִּׁיתוּהוּ גַם בְּרוֹכוֹת
יַעֲטָה מוֹרָה: יִלְכוּ מִחִיל אֶל חִיל יִרְאֶה אֶל אֱלֹהִים
בְּצִיּוֹן: יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת שִׁמְעָה תַּפְלִתִּי הַאֲזִינָה
אֱלֹהִי יַעֲקֹב סֶלָה: מְגַנְנוּ רֹאֵה אֱלֹהִים וְחַבֵּט פָּנַי מִשִּׁיחָךָ:
כִּי טוֹב יוֹם בַּחֲצִירֶיךָ מֵאֶלֶף בַּחֲרָתִי הַסְתוּפָה בְּבֵית אֱלֹהִי
מְדוּר בְּאַהֲלֵי רִשְׁעִי: כִּי שָׁמַשׁ וּמִגֵּן יְהוָה אֱלֹהִים חֵן וְכְבוֹד
יִתֵּן יְהוָה לֹא יִמְנַע טוֹב לַהֲלֻכִים בְּתַמִּים: יְהוָה צְבָאוֹת
אֲשֶׁרִי אָדָם בֵּטַח בְּךָ:

תפילת ערבית

לְשֵׁם יְחִיד קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׂכִינָתָה, בְּדַחֲלוֹ וּבְרַחֲמוֹ, וּבְרַחֲמוֹ וּבְדַחֲלוֹ, לְיִחְדָּא
שֵׁם יוֹד ק"י בּוֹא"ו ק"י בִּיחְדָּא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. הִנֵּה אֲנַחְנוּ בָּאִים
לְהַתְּפִלַּל תַּפְלַת עֶרְבִית, שְׁתַּקֵּן יַעֲקֹב אֲבִינוּ עָלֵינוּ הַשְׁלוֹם, עִם כָּל חַמּוּצוֹת הַקְּלוּלוֹת
כֹּה, לְתַקֵּן אֶת שְׂרָשָׁה כְּמִקּוֹם עֲלִיּוֹן, לַעֲשׂוֹת נֶחֱם רוּחַ לְיוֹצְרֵנוּ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹן
בּוֹרְאֵנוּ. וְיֵהִי נֶעֱם אֲדֵנִי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ. וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ בּוֹנֵה עָלֵינוּ. וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ
בּוֹנֵהוּ: (שְׁתֵּי פַעַמִּים)

יְהוָה צְבָאוֹת עֲמָנוּ מִשְׁנֵב לָנוּ אֱלֹהִי יַעֲקֹב סֶלָה: יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁרִי

תפלת מנחה וערבית לימות החול

תפילת מנחה

וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר: צוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם
אֵת קִרְבְּנִי לְחָמִי לְאִשֵּׁי רֵיחַ נִיחָחִי תִשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי
בְּמוֹעֵדוֹ: וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרְבוּ לַיהוָה כְּבָשִׂים בְּנֵי
שָׁנָה תְּמִימִם שְׁנִים לַיּוֹם עַלֶּה תְּמִיד: אֵת הַכֶּכֶשׁ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַּבֶּקֶר
וְאֵת הַכֶּכֶשׁ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבִים: וְעִשִּׂירִית הָאִיפָה סֹלֶת
לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כֶּתִית רְבִיעֵת הֶחָיִן: עֹלֹת תְּמִיד תַּעֲשֶׂה בַּהֹר
סִינִי לְרֵיחַ נִיחָח אִשָּׁה לַיהוָה: וְנִסְכּוֹ רְבִיעֵת הֶחָיִן לְכֶכֶשׁ הָאֶחָד
בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נִסְךְ שֹׁכֵר לַיהוָה: וְאֵת הַכֶּכֶשׁ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבִים
בְּמִנְחַת הַבֶּקֶר וּבְנִסְכּוֹ תַעֲשֶׂה אִשָּׁה רֵיחַ נִיחָח לַיהוָה:

תפילת ערבית

אָדָם בָּטַח בָּךְ: יְהוָה הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ כִּיּוֹם קָרָאנוּ:

(ואומר החזן חצי קדיש)

וַיִּתְפַּדֵּל וַיִּתְקַדֵּשׁ שְׁמֹה רַבָּא. [אָמֵן] בְּעֶלְמָא דִּי בְּרָא, בְּרַעוּתָהּ, וַיְמַלִּיף מַלְכוּתָהּ,
וַיַּצְמַח פְּרָקְנָהּ, וַיַּקְרֵב מְשִׁיחָהּ. [אָמֵן] בְּתַיִיכוֹן וּבְזוּמִיכוֹן וּבְחַיִּי דְכָל בֵּית
יִשְׂרָאֵל, בְּעֶנְזָא וּבְזוּמִן קָרִיב, וְאִמְרוּ אָמֵן. [אָמֵן - יְהָ שְׁמִיָּה רַבָּה ...] יְהָ שְׁמִיָּה רַבָּא
מְבָרַךְ לְעָלְמָא וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא יְתִבְרַךְ. וַיִּשְׁתַּבַּח. וַיְתַפְּאֵר. וַיִּתְרוֹמֵם. וַיִּתְנַשֵּׂא.
וַיִּתְהַדָּר. וַיִּתְעַלָּה. וַיִּתְחַלֵּל שְׁמֹה דְקֻדְשָׁא, בְּרִיךְ הוּא. [אָמֵן] לְעֵלָא מִן כָּל בְּרַבְתָּא
שִׁדְתָּא, תִּשְׁבַּחְתָּא וְנִתְפָּא, דְאִמְרִין בְּעֶלְמָא, וְאִמְרוּ אָמֵן: [אָמֵן]

וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עֲוֹן וְלֹא יִשְׁחִית, וְהִרְבָּה לְהַשִּׁיב אָפּוֹ,
וְלֹא יַעִיר כָּל חַמָּתוֹ: יְהוָה הוֹשִׁיעָה, הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ
כִּיּוֹם קָרָאנוּ:

בָּרְכוּ אֶת יְהוָה הַמְּבָרָךְ:

(ואומר החזן:

תפלת מנחה וערבית לימות החול

תפילת מנחה

**אֱתָהּ הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ שֶׁהִקְטִירוּ אֲבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ אֶת
קְטֹרֶת הַסַּמִּים בְּזֶמֶן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם, בְּאִשֶּׁר
צִוִּית אוֹתָם עַל יַד מֹשֶׁה נְבִיאָךְ בְּכַתּוּב בְּתוֹרָתְךָ:**

**וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה קַח לָךְ סַמִּים נָטָף וּשְׁחָלֶת וְחִלְבֵּנָה סַמִּים
וְחִלְבֵּנָה זָכָה בַּד כֶּבֶד יִהְיֶה: וַעֲשִׂית אֶתָּה קְטֹרֶת רִקְחַ מַעֲשֶׂה
רוֹקַח מְמַלֵּחַ טָהוֹר קָדֹשׁ: וּשְׁחַקֵּת מִמֶּנּוּ הָרֶק וְנִתְּתָה מִמֶּנּוּ לִפְנֵי
הָעֵדֻת בְּאַהֲל מוֹעֵד אֲשֶׁר אֶנְעֵד לָךְ שְׁמָה קָדֹשׁ קְדָשִׁים יִהְיֶה לָכֶם:
וְנֹאמַר: וְהִקְטִיר עָלֵינוּ אַהֲרֹן קְטֹרֶת סַמִּים בְּבֹקֶר בְּבֹקֶר בְּהִיטִיבוֹ אֶת
הַנֵּזֶר וְהִקְטִירָנָה: וּבִהְעֵלֶת אַהֲרֹן אֶת הַנֵּזֶר בֵּין הָעֲרֵפִים וְהִקְטִירָנָה
קְטֹרֶת תָּמִיד לִפְנֵי יְהוָה לְדֹרֹתֵיכֶם:**

תפילת ערבית

ועונים הקהל: **בְּרוּךְ יְהוָה הַמְּבָרֵךְ לְעוֹלָם וָעַד:**

ואומר החזן: **בְּרוּךְ יְהוָה הַמְּבָרֵךְ לְעוֹלָם וָעַד:**

**בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בְּדָבָר
מַעֲרִיב עֲרֵבִים בְּחֻכְמָה, פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים בְּתוֹכָנָה,
מְשַׁנֶּה עֵתִים וּמַחְלִיף אֶת הַזְּמַנִּים, וּמַסְדֵּר אֶת הַכּוֹכָבִים
בְּמִשְׁמְרוּתֵיהֶם בְּרָקִיעַ בְּרָצוֹנוֹ, בּוֹרֵא יוֹמָם וְלַיְלָה, גּוֹלֵל
אוֹר מִפְּנֵי חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי אוֹר, הַמַּעֲבִיר יוֹם וּמִבֵּיא
לַיְלָה, וּמְבַדֵּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לַיְלָה. יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ.
בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, הַמַּעֲרִיב עֲרֵבִים:**

תפלת מנחה וערבית לימות החול

תפילת מנחה

תנו רבנן, פטום הקטרת ביצר, שלש מאות וששים ושמונה מנים
היו בה, שלש מאות וששים וחמשה קמנן ימות החמה מנה בכל
יום, מחציתו בבקר ומחציתו בערב, ושלשה מנים יתרים שמהם
מכנים כהן גדול ונוטל מהם מלא חפניו ביום הכיפורים, מחזירין
למכתשת בערב יום הכיפורים כדי לקים מצות דקה מן הדקה
ואחר עשר סמנים היו בה ואלו הן: הצרי והצפורן והחלבנה
והלבונה, משקל שבעים שבעים מנה. מור, וקציעה ושבלת נרד
וכרכם, משקל ששה עשר ששה עשר מנה. הקשט שנים עשר,
קלופה שלשה, קנמון תשעה, בורית פרשינה תשעה קבין, וין
קפריסין סאין תלת וקבין תלתא, ואם לא מצא וין קפריסין, מביא
חמר חור עתיק. מלח סדומית רובע, מעלה עשן כל שהוא. רבי
נתן הבבלי אומר: אף כפת הירדן כל שהיא, אם נתן בה דבש
פסלה, ואם חסר אחת מכל סממניה, חייב מיתה:

תפילת ערבית

אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת, תורה ומצות חקים
ומשפטים אותנו למדת. על כן יהוה אלהינו, בשכבנו
ובקומנו נשיח בחרקה, ונשמח ונעלו בדברי תלמוד תורתך,
ומצותיך וחקותיך לעולם ועד, כי הם חיינו וארך ימינו, ובהם
נהנה יומם ולילה. ואהבתך לא תסור ממנו לעולמים, ברוך אתה
יהוה, אוהב את עמו ישראל:

שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה אחד:

(בלחש:) ברוך, שם כבוד מלכותו, לעולם ועד:

תפלת מנחה וערבית לימות החול

תפילת מנחה

רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַצָּרִי אֵינוֹ אֶלָּא שָׂרָף הַנוֹטֵף מֵעֲצֵי הַקֶּטֶף. בּוֹרִית כְּרִשְׁיָנָה לָמָּה הִיא כָּאֵה, כְּדִי לְשַׁפּוֹת בָּהּ אֶת הַצִּפּוֹרִן, כְּדִי שֶׁתֵּהֵא נֶאֱחָה. יֵינן קַפְרִיסִין לָמָּה הוּא כָּא, כְּדִי לְשַׁרֹּת בּוֹ אֶת הַצִּפּוֹרִן, כְּדִי שֶׁתֵּהֵא עֵזָה. וְהֲלֹא מִי רִגְלִים יָפִין לָהּ, אֶלָּא שְׂאִין מִכְנִיסִין מִי רִגְלִים בַּמִּקְדָּשׁ מִפְּנֵי הַכְּבוֹד:

תַּנְיָא, רַבִּי נֹתָן אוֹמֵר: כְּשֶׁהוּא שׁוֹחֵק, אוֹמֵר הִדֵּק הִיטֵב, הִיטֵב הִדֵּק, מִפְּנֵי שֶׁהִקּוּל

תפילת ערבית

וְאַחֲבָתָה אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לֵבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ. וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מְצֻוֶּה חַיִּים עַל לֵבְךָ. וְשִׁנְנָתָם לְבִנְיָן וְדַבָּרָתָם בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִבְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוֹמְךָ. וְקִשְׁרָתָם לְאוֹת עַל יָדְךָ וְהָיוּ לְמִטְפֹּת בֵּין עֵינֶיךָ. וּבְתַבְתָּם עַל מְזוֹזֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ:

וְהָיָה אִם שָׁמַעַתְּ שְׁמָעוּ אֶל מְצוֹתַי אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוָּה אֶתְכֶם חַיִּים לְאַחֲבָה אֶת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעַבְדּוֹ בְּכָל לֵבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם. וְנִתְּתִי מִטֵּר אֶרְצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרֵה וּמִלְקוֹשׁ וְאִסְפֹּת דִּגְנְךָ וּתְיִירְשֶׁךָ וְיִצְחָרְךָ. וְנִתְּתִי עֹשֶׁב בְּשָׂדְךָ לְבַהֲמֹתְךָ וְאִבְלָת וּשְׂבָעְתָּ. הַשְּׁמָרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם וְסָרְתֶם וְעַבַּדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם. וְחָרָה אַף יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מִטֵּר וְהִיאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ וְאִבְרָתָם מִהֲרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נָתַן לָכֶם. וְשִׁמְתֶם אֶת דְּבָרֵי אֱלֹהֵי עַל לֵבְכֶם וְעַל

תפילת מנחה וערבית לימות החול

תפילת מנחה

יפה לבשמים. פטמה לחצאין כשרה: לשליש ולרביע, לא שמענו. אמר רבי יהודה: זה הכלל אם כמדתה כשרה לחצאין, ואם חסר אחת מכל סממניה, חוב מיתה.

תני בר קפרא אחת לשישים או לשבעים שנה היתה פאה של שירים לחצאין. ועוד תני בר קפרא אלו היה נותן בה קרטוב של דבש, אין אדם יכול לעמוד מפני ריחה. ולמה אין מערבין בה דבש, מפני שהתורה אמרה כי כל שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה ליהוה: והנה צבאות עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלה: והנה צבאות אנשי אדם בטח בך: והנה הושיעה המלך יעגנו ביום קראנו: וערכה ליהוה מנחת יהודה וירושלם בימי עולם ובשנים קדמניות:

תפילת ערבית

נפשכם וקשרתם אתם לאות על ידכם והיו לטוטפת בין עיניכם. ולמדתם אתם את פניכם לדבר פס בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך. וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך. למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע יהוה לאבותיכם לתת להם בימי השמים על הארץ:

ויאמר יהוה אל משה לאמר. דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצת על כנפי כגדיהם לדרתם ונתנו על ציצת הכנף פתיל תכלת. והיה לכם לציצת וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות יהוה ועשיתם אתם ולא תתרו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם. למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדשים לאלהיכם. אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי

תפלת מנחה וערבית לימות החול

תפילת מנחה

**אֲשֶׁרִי יוֹשְׁבֵי בֵיתְךָ עוֹד יִהְלִלוּךָ סֶלָה: אֲשֶׁרִי הָעַם
שִׁכְבְּכָה לוֹ אֲשֶׁרִי הָעַם שִׁיְהוּדָה אֱלֹהֵינוּ:**

תפילת ערבית

אַתֶּכֶם מֵאֲרִיץ מִצְרַיִם לַחַיּוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

ועונים הקהל: **אָמֵן:** וחזור החזן: **יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אָמֵן:**

וְאִמּוֹנָה כֹּל זֹאת וְקִיָּם עָלֵינוּ, כִּי הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֵין זֹולָתוֹ,
וְאִנְחֵנוּ יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ, הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד מְלָכִים, הַגָּאֵלְנוּ מִלְּכֵנוּ
מִכַּף כָּל עָרִיצִים, הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצְרֵינוּ, הַמְשַׁלֵּם גְּמוּלָה לְכָל
אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ, הַשֹּׁם נַפְשֵׁנוּ בַּחַיִּים וְלֹא נֵתַן לַמוֹט רִגְלֵנוּ, הַמְדְּרִיכֵנוּ
עַל כְּמוֹת אוֹיְבֵינוּ וְיָרֵם קַרְנֵנוּ עַל כָּל שׁוֹנְאֵינוּ, הָאֵל הַעֲשֵׂה לָנוּ
נִקְמָה בַּפְּרָעָה, בְּאוֹתוֹת וּבְמוֹפְתִים בְּאֶדְמַת בְּנֵי חָם. הַמְבַּקֵּה בַּעֲבָרְתוֹ
כָּל בְּכוֹרֵי מִצְרַיִם, וְיוֹצִיא אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מֵתוֹכָם לְחֵירוֹת עוֹלָם,
הַמְעֲבִיר בְּנָיו בֵּין גִּזְרֵי יָם סוּף, וְאֶת רוּדְפֵיהֶם וְאֶת שׁוֹנְאֵיהֶם
בְּתַחֲמוֹת טַבַּע. רְאוּ בָנִים אֶת גְּבוּרָתוֹ, שִׁבְחוּ וְהוֹדוּ לְשִׁמּוֹ, וּמִלְכוּתוֹ
בְּרָצוֹן קִבְּלוּ עָלֵיהֶם. מוֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׁמְחָה
רַבָּה, וְאָמְרוּ בְלֶם מִי כְמוֹכָה בָּאֵלֶם יְהוָה, מִי כְמוֹכָה נֶאֱדָר בְּקִדְשׁ,
נוֹרָא הַתְּחַלֵּת עֲשֵׂה פֶלְא: מִלְכוּתְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ רְאוּ בְנֵךְ עַל הַיָּם,
יַחַד בְּלֶם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ יְהוָה יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: וְנֹאמַר: כִּי
פָדָה יְהוָה אֶת יַעֲקֹב, וּגְאָלוֹ מִיַּד חֹזֵק מִמֶּנּוּ: בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, גָּאֵל
יִשְׂרָאֵל:

הַשְׁפִּיבֵנוּ אֲכִינוּ לְשָׁלוֹם, וְהַעֲמִידֵנוּ מִלְּכֵנוּ לְחַיִּים טוֹבִים
וּלְשָׁלוֹם, וּפְרֹשׁ עָלֵינוּ סֶכֶת שְׁלוֹמְךָ, וְתַקְּנֵנוּ מִלְּכֵנוּ

תפילת מנחה

תְּהִלָּה לְדֹד אַרְוֹמָךְ אֱלֹהֵי הַמֶּלֶךְ וְאַבְרָכָה שְׁמֶךָ
 לְעוֹלָם וָעֶד: כָּכָל יוֹם אַבְרָכָךְ וְאַהֲלִלָה שְׁמֶךָ
 לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֵלָל מְאֹד וְלִגְדֹלְתוֹ אֵין חֶקֶר:
 דֹּד לְדֹד יִשְׂבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרָתֶיךָ יִגְדֹּד: הָדָר כְּבוֹד
 הוֹדָה וְדַבָּרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אֲשִׁיחָה: וְעִזּוֹ נִזְרָאֲתֶיךָ יֹאמְרוּ
 וּגְדוֹלָתֶךָ אֲסַפְּרָנָה: זָכָר רַב טוֹבָךְ יִבְעִי וְצַדִּיקְתֶּךָ יִרְנְנוּ:
 חֲנוּן וְרַחוּם יְהוָה אֲרָךְ אַפִּים וּגְדֹל חֶסֶד: טוֹב יְהוָה לְכָל
 וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו: יוֹדֶה יְהוָה כָּל מַעֲשֶׂיךָ וְחַסִּדֶיךָ
 יִבְרַכְכֶּכָּה: כְּבוֹד מַלְכוּתֶךָ יֹאמְרוּ וּגְבוּרָתֶךָ יִדְבְּרוּ:
 לְחֹדֶיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרָתוֹ וְכְבוֹד הָדָר מַלְכוּתוֹ:
 מַלְכוּתֶךָ מַלְכוּת כָּל עֲלָמִים וּמִמְשָׁלְתֶךָ בָּכָל דֹּד וְדֹר:
 סוֹמֵךְ יְהוָה לְכָל הַנִּפְלָאִים וְזֹזְקָה לְכָל הַכַּפּוֹפִים: עֵינֵי כָל
 אֱלֹהִים יִשְׁפְּרוּ וְאַתָּה נּוֹתֵן לָהֶם אֶת אֲכָלָם בָּעֵת: פּוֹתֵחַ
 אֶת יַדְּךָ וּמַשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רְצוֹן: צַדִּיק יְהוָה בָּכָל דְּרָכָיו

תפילת ערבית

בַּעֲצָה טוֹבָה מִלִּפְנֶיךָ, וְהוֹשִׁיעֵנו מִחֶרֶד לְמַעַן שְׁמֶךָ, וְהַגֵּן בַּעֲדֵנוּ,
 וְהַסֵּר מֵעֲלֵינוּ מִכַּת אוֹיֵב, דָּבָר, חֶרֶב, חֶלִי, צָרָה, רָעָה, רָעָב, וְיָגוֹן
 וּמִשְׁחִית וּמִגֶּפֶה. שָׁכַר וְהַסֵּר הַשְׁטָן מִלִּפְנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵינוּ, וּבְצֵל
 כְּנָפֶיךָ תִּסְתַּוְּרֵנוּ, וְשִׁמּוֹר צִאתָנוּ וּבּוֹאָנוּ לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם
 מִעַתָּה וְעַד עוֹלָם. כִּי אֵל שׁוֹמְרָנוּ וּמַצִּילָנוּ אַתָּה מִכָּל דָּבָר רָע
 וּמִפֶּתַח לְיָלָה. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, שׁוֹמֵר אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לָעַד. אָמֵן.

תפלת מנחה וערבית לימות החול

תפילת מנחה

וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו: קְרוֹב יְהוָה לְכָל קִרְאָיו לְכָל אִשָּׁר
יִקְרָאֵהוּ בְּאֵמֶת: רְצוֹן יִרְאִיו יַעֲשֶׂה וְאֵת שְׁוַעֲתָם יִשְׁמַע
וְיִזְשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת כָּל אֲחֲכָיו וְאֵת כָּל הַרְשָׁעִים
יִשְׁמִיד: תַּהַלֵּל יְהוָה יְדַבֵּר פִּי וּיְבָרֵךְ כָּל בָּשָׂר שֶׁם קִדְּשׁוֹ
לְעוֹלָם וָעֶד: וְאַנְחֵנוּ נִבְרָךְ יְיָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:
תַּבְּחֵן תַּפְּלִי קִמְּרֵת לִפְנֵיךְ מִשָּׂאת כְּפֵי מִנְחַת עָרֵב: חֲקִשִּׁיכָה לְקוֹל
שׁוֹעֵי מַלְכֵי וְאַלְהֵי כִּי אֱלֹהֶיךָ אֶתְפַּלֵּל:

ואומר החזן חצי קדיש

יִתְגַּדֵּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. [אמן] בְּעֶלְמָא דִּי בְּרָא, כְּרַעוּתָהּ, וְיִמְלִיךְ
מַלְכוּתָהּ, וְיַצְמַח פְּרָקְנָהּ, וְיִקְרַב מְשִׁיחָהּ. [אמן] בְּחַיִּיכוֹן
וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּעֶזְלָא וּבְזֶמֶן קָרִיב, וְאִמְרוּ
אָמֵן. [אמן - יהא שְׁמִיָּה רַבָּא ...] יְיָ שְׁמִיָּה רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלְמָא וְלְעָלְמֵי עָלְמֵיָא
וְיִתְבָּרַךְ. וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרַומֵם וְיִתְנַשָּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלָּה
וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא. [אמן] לְעֶלְמָא מִן כָּל בְּרַבְתָּא שִׁירְתָּא
תְּשַׁבְּחָתָא וְנַחֲמָתָא, דְּאִמְרִין בְּעֶלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן: [אמן]

תפילת ערבית

ואומר החזן חצי קדיש

יִתְגַּדֵּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. [אמן] בְּעֶלְמָא דִּי בְּרָא, כְּרַעוּתָהּ, וְיִמְלִיךְ מַלְכוּתָהּ,
וְיַצְמַח פְּרָקְנָהּ, וְיִקְרַב מְשִׁיחָהּ. [אמן] בְּחַיִּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית
יִשְׂרָאֵל, בְּעֶזְלָא וּבְזֶמֶן קָרִיב, וְאִמְרוּ אָמֵן. [אמן - יהא שְׁמִיָּה רַבָּא ...] יְיָ שְׁמִיָּה רַבָּא
מְבָרַךְ לְעָלְמָא וְלְעָלְמֵי עָלְמֵיָא וְיִתְבָּרַךְ. וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרַומֵם וְיִתְנַשָּׂא וְיִתְהַדָּר
וְיִתְעַלָּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא. [אמן] לְעֶלְמָא מִן כָּל בְּרַבְתָּא שִׁירְתָּא
תְּשַׁבְּחָתָא וְנַחֲמָתָא, דְּאִמְרִין בְּעֶלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן: [אמן]

תפלת מנחה וערבית לימות החול

אֲדֹנָי, שְׁפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתְךָ:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, אֱלֹהֵי
אֲבֹרָהֶם, אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב. הָאֵל הַגָּדוֹל,
הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא, אֵל עֲלִיּוֹן, גּוֹמֵל חֲסָדִים מְזִכִּים, קוֹנֵה
הַכֹּל, וְזוֹכֵר חֲסָדֵי אֲבוֹת, וּמַבִּיא גּוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן
שְׁמוֹ, בְּאַהֲבָה, מְלַךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמַגֵּן, בְּרוּךְ אַתָּה
יְהוָה, מַגֵּן אֲבֹרָהֶם:

אַתָּה גִבּוֹר לְעוֹלָם, אֲדֹנָי. מַחֲיֶה מֵתִים אַתָּה, רַב לְהוֹשִׁיעַ. מוֹרִיד
הַטָּל. מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד, מַחֲיֶה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים,
סוֹמֵךְ נוֹפְלִים, וְרוֹפֵא חוֹלִים, וּמַתִּיר אֲסוּרִים, וּמַקְנֵם אֲמוּנָתוֹ
לְיִשְׁרָאֵל עַד. מִי כְמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת, וּמִי דוֹמֶה לָּךְ, מְלַךְ מֵמִית
וּמַחֲיֶה וּמַצְמִיחַ יִשְׁוּעָה. וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחְיֹת מֵתִים. בְּרוּךְ אַתָּה
יְהוָה, מַחֲיֶה הַמֵּתִים:

בחוורת הש"ץ:

בְּקִדְיָשֶׁךָ וּנְעִירֶיךָ כְּנֻעַם שִׁית סוֹד שְׁרָפֵי קָדֹשׁ, הַמְשַׁלְשִׁים לָךְ קִדְשֶׁךָ. כְּכַתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ:
וְקָרָא זֶה אֵל זֶה וְאָמַר: קְדוֹשׁ, קְדוֹשׁ, קְדוֹשׁ, יְהוָה צְבָאוֹת. מֵלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ.
לְעִמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים: בְּרוּךְ כְּבוֹד יְהוָה מִקְדוּמוֹ. וּבִדְבָרֶיךָ קְדֻשָּׁה כְּתוּב לֵאמֹר: וְיִמְלֹךְ יְהוָה
לְעוֹלָם אֱלֹהֶיךָ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר, תְּלָלוּתָהּ.

אַתָּה קְדוֹשׁ, וְשִׁמּוֹךְ קְדוֹשׁ, וּקְדוּשִׁים בְּכָל יוֹם יִתְלַלְלוּךָ
סֵלָה. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, הָאֵל הַקְדוֹשׁ:

אַתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַּעַת, וּמְלַמֵּד לְאִנּוּשׁ בִּינָה. חַנּוּן מֵאֲתָךְ חֲכָמָה
בִּינָה וְדַעַת. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, חוֹנֵן הַדַּעַת:

הַשִּׁיבֵנוּ אֲבִינוּ לְתוֹרָתְךָ, וְקַרְבֵּנוּ מִלִּבֵּנוּ לַעֲבוֹדָתְךָ, וְהַחְזִירֵנוּ
בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָהוָה, הַרוֹצֶה
בְּתִשׁוּבָה:

סֶלַח לָנוּ אֲבִינוּ כִּי חָטֵאנוּ, מַחֵל לָנוּ מִלִּפְנֵי כִּי פָשַׁעְנוּ, כִּי אֵל טוֹב
וְסֶלַח אַתָּה. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָהוָה, חַנוּן הַמֵּרַבֶּה לְסֶלַח:

רֵאֵה נָא כַּעֲשִׂינוּ, וְרִיבָה רִיבֵנוּ. וּמַהֲרָה לְגַאֲלֵנוּ גְּאֻלָּה שְׁלֵמָה לְמַעַן
שְׁמֶךָ, כִּי אֵל גּוֹאֵל חֹזֵק אַתָּה. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָהוָה, גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל:

רַפְּאֵנוּ יְיָהוָה וְנִרְפָּא, הוֹשִׁיעֵנוּ וְנוֹשְׁעָה, כִּי תַחֲלֹתֵנוּ אַתָּה, וְהַעֲלֵה
אֲרוּכָה וּמִרְפָּא לְכָל תַּחֲלוּאֵינוּ וְלְכָל מַכּוּבֵינוּ וְלְכָל
מַכּוּתֵינוּ, כִּי אֵל רּוֹפֵא רַחֲמָן וְנִצְמָן אַתָּה. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָהוָה, רוֹפֵא
חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

בְּרַבֵּנוּ יְיָהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּכָל מַעֲשֵׂי יְדֵינוּ. וּבְרַךְ שְׁנֵתָנוּ בְּטָלְלֵי רִצּוֹן
בְּרָכָה וּנְדָבָה. וְתִהְיֶה אַחֲרֵיתָהּ חַיִּים וְשָׂכָר וְשְׁלוֹם בְּשָׁנִים
הַטּוֹבוֹת לְבָרְכָה. כִּי אֵל טוֹב וּמְטִיב אַתָּה וּמְבָרֵךְ הַשָּׁנִים. בְּרוּךְ
אַתָּה יְיָהוָה, מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:

תִּתְקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵירוֹתֵנוּ, וְשֵׂא נֶם לְקַבֵּץ גְּלוּתֵינוּ, וְקַבְּצֵנוּ
מִתְּרָה יָחִד מֵאַרְבַּע כְּנָפּוֹת הָאָרֶץ לְאַרְצֵנוּ. בְּרוּךְ אַתָּה
יְיָהוָה, מְקַבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

הַשִּׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ כְּבָרָאשׁוֹנָה, וְיִזְעֲצֵנוּ בְּבַתְחָלָה. וְהַסֵּר מִמֶּנּוּ
יָגוֹן וְאַנְחָה, וּמִלֶּךְ עָלֵינוּ מִתְּרָה אַתָּה יְיָהוָה לְבִדְּךָ, בְּחֶסֶד
וּבְרַחֲמִים, בְּצַדִּיק וּבְמִשְׁפָּט. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָהוָה, מִלֶּךְ אוֹהֵב צְדָקָה
וּמִשְׁפָּט:

לְמִינִים וּלְמַלְשִׁינִים אֵל תְּהִי תַקְנָה, וְכָל חַזְדִּים כִּרְנַע יֹאכְדוּ, וְכָל
אֹיְבֶיךָ וְכָל שׂוֹנְאֶיךָ מִהֲרָה וּבִרְתּוֹ, וּמַלְכוּת הַרְשָׁעָה
מִהֲרָה תַעֲקֹר וּתִשְׁבֵּר וּתְכַלֵּם וּתְכַנִּיעַם בְּמִהֲרָה בְּיָמֵינוּ. בְּרוּךְ אַתָּה
יְיָהּ, שׁוֹבֵר אֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זָרִים:

עַל הַצַּדִּיקִים וְעַל הַחֲסִידִים וְעַל שְׁאֵרֵי עַמּוֹךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל וְעַל
זַקְנֵיהֶם וְעַל פְּלִטַת בֵּית סוֹפְרֵיהֶם וְעַל גְּרֵי הַצָּדֵק וְעַלֵינוּ, יְיָהּמוֹ
נָא רַחֲמֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, וְתֵן שָׂכָר טוֹב לְכָל הַבוֹטְחִים בְּשִׁמְךָ
בְּאַמֶּת, וְשִׁים חֲלֻקְנוּ עִמָּהֶם, וְלַעוֹלָם לֹא נִבּוֹשׁ כִּי כָךְ כְּטַחְנוּ, וְעַל
חֲסִדְךָ הַגָּדוֹל בְּאַמֶּת נִשְׁעַנְנוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָהּוֹוָהוּ, מַשְׁעֵן וּמַבְטָח
לַצַּדִּיקִים:

תִּשְׁכּוֹן בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּאִשֶּׁר דִּבַּרְתָּ, וְכִסֵּא דָוִד
עֲבֹדְךָ, מִהֲרָה כְּתוּבָה תִּכְיֶין, וּבְנָה אוֹתָהּ בְּגִין
עוֹלָם בְּמִהֲרָה בְּיָמֵינוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָהּ, בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם:

אֵת צִמְח דָּוִד עֲבֹדְךָ מִהֲרָה תַצְמִיחַ, וְקִרְנוֹ תְרוּם בִּישׁוּעָתְךָ. כִּי לִישׁוּעָתְךָ קוִינִי
וְצַפִּינוּ כָּל הַיּוֹם. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָהּ, מַצְמִיחַ קֶרֶן יִשׁוּעָה:

שְׁמַע קוֹלֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, אֲב הִרְחַמְנוּ רַחֵם עָלֵינוּ,
וְקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבִרְצוֹן אֶת תַּפְלָתֵנוּ, כִּי אֵל
שׁוֹמֵעַ תַּפְלוֹת וְתַחֲנוּנִים אַתָּה, וּמַלְפָּנֶיךָ מִלִּפְנֵינוּ, רִיקָם
אֵל תִּשְׁכַּחֵנוּ. חֲנֻנוּ וְעֲנֵנוּ וְשִׁמַּע תַּפְלָתֵנוּ. כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ
תַּפְלַת כָּל פֶּה, בְּרוּךְ אַתָּה יְיָהּ, שׁוֹמֵעַ תַּפְלָה.

רַצָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמּוֹךְ יִשְׂרָאֵל, וּלְתַפְלָתָם שְׁעָה, וְהַשֵּׁב הַעֲבוּדָה
לְדָבִיר בֵּיתְךָ, וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתַפְלָתָם מִהֲרָה בְּאַהֲבָה תִקַּבֵּל

תפלת מנחה וערבית לימות החול

ברצון, ותהי לרצון תמיד עבודת ישראל עמך:

בראש חודש ובחול המועד מוסיפים:

אלהינו ואלהי אבותינו, יעלה ויבא, יגיע וראח וירצה, ישמע ופקד ויזכר, וזכרנו וזכרון אבותינו, וזכרון וירושלים עירך, וזכרון משית בן דוד עבדך, וזכרון כל עמך בית ישראל לפניך, לפלטה, למזכה, לחן, לחסד ולרחמים לחיים טובים ולשלום ביום: ראש חדש הזה לרחם בו עלינו ולהושיענו. זכרנו יהוה אלהינו בו לטובה, ופקדנו בו לברכה, והושיענו בו לחיים טובים, בדבר ישועה ורחמים. חוס וחסנו, וחמל ורחם עלינו, והושיענו כי אליך עינינו, כי אל מלך חנוך ורחם אתה:

ואתה, ברחמיך הרבים, תחפץ בנו ותרחםנו. ותחזיקה עינינו בשוכך לציון ברחמים. ברוך אתה יהוה, המחזיר שכינתו לציון:

מודים דרבנן

מודים אנחנו לך, שאתה הוא יהוה אלהינו ואלהי אבותינו, אלהי כל בשר, וזכרנו יוצר בראשית. ברכות והודאות לשמך הגדול והקדוש, על שהחייטנו וקיימתנו. בן תמינו ותחננו ותאסוף גלותינו לחצרות קדשך, לשמור חסדך ולעשות רצונך ולעבדך בלבב שלם, על שאנחנו מודים לך, ברוך אל ההודאות.

מודים אנחנו לך, שאתה הוא יהוה אלהינו ואלהי אבותינו לעולם ועד, צורנו צור חיינו ומגן ישענו אתה הוא לדרך ודר. נודה לך ונספר תהלתך, על חיינו המסורים בידך, ועל נשמותינו הפקודות לך, ועל נסיד שבעל יום עמנו, ועל

נפלאותיך וטובותיך שבעל עת, ערב ובקר וצהריים. הטוב, כי לא כלו רחמיך, המרחם, כי לא תמו חסדיך, כי מעולם קיינו לך:

וְעַל כָּלם יתְבַרַךְ וַיְתַרְוָם וַיַּתְנֶשָּׂא תְמִיד שְׁמֶךָ מִלְּכֵנוּ
לְעוֹלָם וָעַד. וְכָל הַחַיִּים יִירֹדוּךָ סֶלָה:

וַיַּחֲלֵלוּ וַיִּבְרְכוּ אֶת שְׁמֶךָ הַגָּדוֹל בְּאַמֶּת לְעוֹלָם כִּי
טוֹב, הָאֵל יִשְׁוּעַתֵּנוּ וְעֲזָרְתֵּנוּ סֶלָה, הָאֵל
הַטוֹב. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָהוָה, הַטוֹב שְׁמֶךָ וְלֶךְ נָא
לַהֲדוֹת:

שְׁיֵם שְׁלוֹם טוֹבָה וּבִרְכָה, חַיִּים חַן וְחֶסֶד צְדָקָה וְרַחֲמִים
עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ. וּבִרְכֵנוּ אֲבִינוּ כְּלָנוּ
כְּאַחַד בְּאוֹר פְּנִיךָ, כִּי בְאוֹר פְּנִיךָ נִתַּתְּ לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ.
תוֹרָה וְחַיִּים אַהֲבָה וְחֶסֶד, צְדָקָה וְרַחֲמִים בִּרְכָה וְשְׁלוֹם.
וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרְכֵנוּ וּלְבָרַךְ אֶת כָּל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרַב
עֵז וְשְׁלוֹם. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָהוָה, הַמְבָרַךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל
בְּשְׁלוֹם. אָמֵן:

יְהִי לְרִצּוֹן אֲמִרִי כִּי וְהִגִּינוּ לִבִּי לִפְנֵיךָ יְהוָה צוּרִי וְנָאֵלִי:

אֱלֹהִי, נֹצַר לְשׁוֹנֵי מִרְעִי, וּשְׁפַתִּי מִדְּבַר מִרְמָה, וְלִמְקַלְלֵי נַפְשִׁי
תָּדַם, וְנַפְשִׁי כְּעֹפֶר לִבִּל תִּהְיֶה, פֶּתַח לִבִּי בְתוֹרָתְךָ, וְאַחֲרֵי
מִצְוֹתֶיךָ תִּדְרֹךְ נַפְשִׁי. וְכָל חֲקָמִים עָלֵי לְרַעְיָה, מִהֲרָה חֲפֹר עֲצָתָם
וְסִלְקֵל מִחֲשֻׁבוֹתָם. יְהִי כִמּוֹץ לִפְנֵי רוּחַ. וּמִלֵּאף יְהוָה דוּחָה. עֲשֵׂה
לִמְעַן שְׁמֶךָ, עֲשֵׂה לִמְעַן יְמִינְךָ, עֲשֵׂה לִמְעַן תִּתְרַךְ, עֲשֵׂה לִמְעַן
תִּשְׁתַּדֵּךְ, לִמְעַן יִחַלְצֵנוּ יְדִידֶיךָ. הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וְעֲנֵנִי.

יְהִי לְרִצּוֹן אֲמִרִי כִּי וְהִגִּינוּ לִבִּי לִפְנֵיךָ יְהוָה צוּרִי וְנָאֵלִי:

תפלת מנחה וערבית לימות החול

עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו, הוּא בִּרְחֻמּוֹ יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ, וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְאָמְרוּ אָמֵן:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתְּכַנֵּה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, וְתֵן חֵלְקֵנוּ בְּתוֹרָתְךָ, לַעֲשׂוֹת חֻקֵּי רָצוֹנְךָ וּלְעֲבֹדְךָ בְּלֵב טָהוֹר:

במנחה בימים שאין בהם תחנון ובערבית של חול יש אומרים יהי שם וכו'

יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבָרָךְ. מַעֲשֵׂה וְעַד עוֹלָם: מְמַזְכֵּר שְׁמֶשׁ עַד מְבֹאָו. מְהֻלָּל שֵׁם יְהוָה: רֵם עַל כָּל גּוֹיִם וְיְהוָה. עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: יְהוָה אֲדוֹנֵנוּ. מֶה אֲדִיר שְׁמֶךָ כָּכָל הָאָרֶץ:

ויאמר החזן קדיש תתקבל (מופיע לאחר תחנון)

במנחה אומרים כאן תחנון

אֲנֵּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. תְּבֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתֵנוּ. וְאַל תִּתְּעַלֵּם מִלִּבֵּנוּ מִתְחַנֶּתֵנוּ. שְׂאִין אֲנַחְנוּ עוֹי פָּנִים וְקָשִׁי עֶרֶף לֹאמֹר לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ צַדִּיקִים אֲנַחְנוּ וְלֹא חַטָּאֵנוּ. אֲבָל חַטָּאֵנוּ. עוֹיֵנוּ. פִּשְׁעֵנוּ. אֲנַחְנוּ וְאֲבוֹתֵינוּ וְאֲנָשֵׁי בֵיתֵנוּ: אֲשָׁמֵנוּ. בְּגַדְנוּ. גְּזֻלָּנוּ. דְּבַרְנוּ דָּפִי וְלִשׁוֹן הָרַע. הָעוֹיֵנוּ. וְהִרְשָׁעֵנוּ. זָדֵנוּ. חֲמָסֵנוּ. טַפְלָנוּ שָׁקָר וּמְרֻמָּה. יַעֲצָנוּ עֲצוֹת רָעוֹת. בּוֹזֵנוּ. בָּעֲסָנוּ. לָצָנוּ. מְרִדְנוּ. מְרִינוּ דְּבָרֶיךָ. נֹאצָנוּ. נֹאפָנוּ. סָרְרָנוּ. עוֹיֵנוּ. פִּשְׁעֵנוּ. פְּגָמֵנוּ. צָרְרָנוּ. צַעֲרָנוּ אֵב וְאֵם. קָשִׁינוּ עֶרֶף. רִשְׁעֵנוּ. שַׁחֲתָנוּ. תַּעֲבֹבָנוּ. תַּעֲיִינוּ וְתַעֲתַעֲנוּ. וּסְרָנוּ מִמִּצְוֹתֶיךָ וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ הַטּוֹבִים וְלֹא שָׁוָה לָנוּ. וְאַתָּה צַדִּיק עַל כָּל הַבָּא עָלֵינוּ. כִּי אָמַת עֲשִׂיתָ. וְאֲנַחְנוּ הִרְשָׁעֵנוּ:

אֵל אֲרָךְ אִפִּים אַתָּה וּבַעַל הָרַחֲמִים. גְּדֹלַת רַחֲמֶיךָ וְחֶסְדֶּיךָ תִּזְכֹּר הַיּוֹם לְזֶרַע יִדִּידְךָ, בְּמוֹ שְׁהוֹדַעְתָּ

לְעֵנֹי מִקְדָּם. וְכֵן כְּתוּב בְּתוֹרַתְךָ. וַיֵּרֶד יְהוָה בַּעֲנַן וַיִּתְיַצַּב
עִמּוֹ שָׁם. וַיִּקְרָא בְּשֵׁם. יְהוָה: וְשָׁם נֶאֱמַר:

וַיַּעֲבֹר יְהוָה עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא, יְהוָה | יְהוָה, אֵל רַחוּם
וְחַנּוּן, אֲרֹךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וְאֱמֶת, נוֹצֵר חֶסֶד
לְאֵלָפִים, נוֹשֵׂא עֲוֹן וְפֹשֵׁעַ וְחַטָּאָה, וְנִקְיָה:

רַחוּם וְחַנּוּן חֲטָאֵנוּ לִפְנֵיךָ רַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ:

יאמר בישיבה

לְדָוִד אֱלֹהֵי יְהוָה נִפְשִׁי אֲשָׂא: אֱלֹהֵי כֶךְ כְּמַחְתִּי אֵל אֲבוֹשָׁה אֵל
יַעֲלֶצוּ אֵיכִי לִי: גַם כָּל קִיּוֹף לֹא יִכְשׁוּ יִכְשׁוּ חַבּוּגִידִים רִיקָם:
דְּרָכֶיךָ יְהוָה הוֹדִיעֵנִי אֲרַחֲוֹתֶיךָ לִמְדֵנִי: הִדְרִיכֵנִי בְּאִמְתְּךָ וּלְמַדֵּנִי
כִּי אַתָּה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אוֹתְךָ קִוִּיתִי כָּל הַיּוֹם: זָכַר רַחֲמֶיךָ יְהוָה
וְחַסְדֶּיךָ כִּי מַעֲוֹלָם חָמָה: חַטָּאוֹת נַעֲוִירִי וּפְשָׁעֵי אֵל תִּזְכֹּר כְּחַסְדֶּךָ
זָכַר לִי אַתָּה לְמַעַן מִזִּכְרְךָ יְהוָה: טוֹב וַיִּשָּׂר יְהוָה עַל בֶּן יוֹרָה חַטָּאִים
בְּדֶרֶךְ: וְדֶרֶךְ עֲנֻיִם בְּמִשְׁפַּט וּלְמַד עֲנֻיִם דְּרָכּוֹ: כָּל אֲרַחּוֹת יְהוָה
חֶסֶד וְאֱמֶת לְנֹצְרֵי בְרִיתוֹ וְעַדְתָּיו: לְמַעַן שְׂמֶךָ יְהוָה וְסִלַּחְתָּ לְעוֹנֵי
כִּי רַב הוּא: מִי זֶה הָאִישׁ יֵרָא יְהוָה יוֹרְנוּ בְּדֶרֶךְ יִבְחָר: נִפְשׁוֹ כְּטוֹב
תִּלִּין וְזָרְעוֹ יִירֹשׁ אֶרֶץ: סוֹד יְהוָה לִירְאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעֵם: עֵינֵי
תְּמִיד אֵל יְהוָה כִּי הוּא יוֹצִיא מִרְשַׁת רִגְלִי: פֶּנֶה אֵלֵי וְחַנּוּנִי כִּי יִחִיד
וְעֵנִי אֲנִי: צְרוֹת לִבִּי הִרְחִיבוּ מִמְּצוּקוֹתַי הוֹצִיאֵנִי: רְאֵה עֵנִי
וְעֲמָלִי וְשֵׂא לְכָל חַטָּאוֹתַי: רְאֵה אוֹיְבֵי כִּי רַבּוּ וְשִׁנְאַת חֶמֶס שְׂנֵאוֹנֵי:
שְׂמִמָּה נִפְשִׁי וְהַצִּילֵנִי אֵל אֲבוֹשׁ כִּי חֲסִיתִי כֶךְ: תָּם וַיִּשָּׂר וַיִּצְרוּנִי כִּי

קוֹיִתִּיד: פָּדָה אֱלֹהִים אֶת יִשְׂרָאֵל מִכָּל צָרוֹתָיו: וְהוּא יִפְדֶּה אֶת
יִשְׂרָאֵל, מִכָּל עֲוֹנוֹתָיו:

יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שׁוֹב מִחֲרוֹן אַפָּי. וְהִנָּחֵם עַל הָרָעָה
לְעַמּוֹךְ:

אֲבִינוּ מַלְכֵנוּ אֲבִינוּ אֶתָּה. אֲבִינוּ מַלְכֵנוּ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אֶתָּה.
אֲבִינוּ מַלְכֵנוּ רַחֵם עָלֵינוּ: אֲבִינוּ מַלְכֵנוּ חַנּוּן וְעֻנּוּן כִּי אֵין
בָּנוּ מַעֲשִׂים. עֲשֵׂה עִמָּנוּ צְדָקָה וְחֶסֶד לְמַעַן שְׁמוֹךְ הַגָּדוֹל וְהוֹשִׁיעָנוּ:
וְאִנְחָנוּ לֹא נִדַּע מַה נַּעֲשֶׂה כִּי עָלֶיךָ עֵינֵינוּ:

זְכוּר רַחֲמֶיךָ יְהוָה וְחֶסֶדֶךָ. כִּי מַעֲוֹלָם הָמָּה: יְהִי חֶסֶדֶךָ יְהוָה
עָלֵינוּ. כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ: אֵל תִּזְכָּר לָנוּ עֲוֹנוֹת רִאשׁוֹנִים מִהֵרָה
וְקִדְמוֹנוּ רַחֲמֶיךָ כִּי דָלוּנוּ מָאֵד: עֲזָרְנוּ בְּשֵׁם יְהוָה. עֲשֵׂה שְׂמִים
וְאֶרֶץ: חַנּוּן יְהוָה חַנּוּן. כִּי רַב שְׂבָעָנוּ בּוֹ: בְּרַגְזוֹ רַחֵם תִּזְכָּר. בְּרַגְזוֹ
אֲהַבָה תִּזְכָּר: יְהוָה הוֹשִׁיעָה. הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְּיוֹם קָרָאנוּ: כִּי הוּא יִדַּע
יַצְרָנוּ. זְכוּר כִּי עָפָר אֲנַחְנוּ: עֲזָרְנוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַל דְּבַר כְּבוֹד שְׁמוֹךְ.
וְהַצִּילְנוּ וְכַפֵּר עַל חַטֹּאתֵינוּ לְמַעַן שְׁמוֹךְ:

ואומר החזן קדיש תתקבל

וְתַגְדִּל וְתַקְדִּשׁ שְׁמֹה רַבָּא. [אמן] בְּעֶלְמָא דִּי בְרָא כְרִיעֻתָּה וְיִמְלִיךְ מַלְכוּתָּה,
וְיַצְמַח שְׂרָפָתָה וְיַקְרֵב מְשִׁיתָּה. [אמן] בְּחַיִּיכוּן וּבְיוֹמִיכוּן וּבְחַיִּי דְּכָל בֵּית
יִשְׂרָאֵל, בְּעֶזְרָא וּבּוֹמֵן קָרִיב, וְאִמְרוּ אָמֵן. [אמן - יְהֵא שְׁמִיה רַבָּא ...] יְהֵא שְׁמִיה רַבָּא
מִכְרֶךְ לְעָלְמָא וּלְעַלְמֵי עַלְמֵי יְתַבְרָךְ. וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמֵם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר
וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֹה דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. [אמן] לְעֵלְמָא מִן כָּל בְּרַבְתָּא שִׁירָתָא
תִּשְׁבַּחְתָּא וְנִחְמַתָּא, דְּאִמְרִין בְּעֶלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן. [אמן]

תִּתְקַבֵּל צְלוֹתָנָא וּבְעוֹתָנָא עִם צְלוֹתְהוֹן וּבְעוֹתְהוֹן דְּכָל בֵּית
יִשְׂרָאֵל קֳדָם אֲבוּנָא דְּבִשְׁמִיָּא וְאִמְרוּ אָמֵן. [אָמֵן]

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמִיָּא, תִּיִּים וְשָׂכַע וַיְשׁוּעָה וְנַחֲמָה וְשִׁינְכָא וּרְפוּאָה וּגְאוּלָּה
וּסְלִיחָה וּכְפָרָה וְרוּחַ וְהַצְלָה, לָנוּ וּלְכָל עַמּוּ יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן. [אָמֵן]

עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו, הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ
וְעַל כָּל עַמּוּ יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן. [אָמֵן]

במנחה אומרים:

לְמִנְצַח בְּנִינַת מְזֻמּוֹר שִׁיר: אֱלֹהִים יַחֲנֶנּוּ וַיְבָרְכֵנוּ יְאֵר
פָּנָיו אֲתֵנּוּ סֶלָה: לְדַעַת בְּאַרְצֵי דְרָבָךְ בְּכָל גּוֹיִם
יִשְׁוּעָתְךָ: יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כָּלָם: יִשְׁמְחוּ
וַיִּרְנְנוּ לְאֻמִּים כִּי תִשְׁפֹּט עַמִּים מִיִּשְׁוֹר וּלְאֻמִּים בְּאַרְצֵי
תַנְחֵם סֶלָה: יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כָּלָם: אֲרִיץ
נִתְּנָה יְבוּלָהּ יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ: יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים
וַיִּירָאוּ אֹתוֹ כָּל אַפְסֵי אֲרִיץ:

בערבית אומרים:

שִׁיר לַמַּעֲלוֹת אֲשָׁא עֵינֵי אֵל הַהָרִים מֵאֵין יָבֹא עֲזָרִי: עֲזָרִי מֵעַם
יְהוָה עֲשֶׂה שְׁמִים וְאַרְצֵי: אֵל יִתֵּן לַמּוֹט רִגְלְךָ אֵל יָנוּם שְׁמֶךָ:
הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל: יְהוָה שְׁמֶךָ יְהוָה צִלְךָ עַל
יָד יְמִינְךָ: יוֹמָם הַשֶּׁמֶשׁ לֹא יִכְבֶּה וַיָּרֶם כְּלִילָה: יְהוָה יִשְׁמְרֶךָ
מִכָּל רָע יִשְׁמַר אֶת נַפְשְׁךָ: יְהוָה יִשְׁמַר צִאתְךָ וּבּוֹאְךָ מֵעַתָּה וְעַד
עוֹלָם:

תפלת מנחה וערבית לימות החול

קדיש "יהא שלמא"

יְתַבְרַל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. [אָמֵן] בְּעֻלְמָא דִּי בְּרָא בְּרַעֲיָתָהּ וְיִמְלִיךָ מַלְכוּתָהּ
וְיַצְמַח פְּרָקְנָהּ וְיַקְרֵב מְשִׁיחָהּ. [אָמֵן] בְּתִיבּוּכּוֹן וּבְיוֹמִיבּוּכּוֹן וּבְתִיבּוּכּוֹן דְּכָל בֵּית
יִשְׂרָאֵל, בְּעֻלְמָא וּבְיוֹמָן קָרִיב, וְאִמְרוּ אָמֵן. [אָמֵן - יְהֵא שְׁמִיָּה רַבָּא ...] יְהֵא שְׁמִיָּהּ רַבָּא
מְבָרַךְ לְעָלְמָא וּלְעָלְמֵי עָלְמֵיָא יְתַבְרַךְ. וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר
וְיִתְעַלָּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּכַדְדִּישָׁא בְּרִיךְ הוּא. [אָמֵן] לְעֻלְמָא מִן כָּל בְּרַכְתָּא שִׁירְתָּא
תְּשַׁבְּחָתָא וְנַחֲמָתָא, דְּאִמְרִין בְּעֻלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן. [אָמֵן]

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמֵיָא, חַיִּים וְשָׁבַע וְיִשׁוּעָה וְנַחֲמָה וְשִׁיבָא
וּרְפוּאָה וְנִגְאָלָה וְסְלִיחָה וְכַפָּרָה וְרִינָת וְהַצְלָה. לָנוּ וּלְכָל עַמּוֹ
יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן. [אָמֵן] (הַאֲמִירִים קִדִּישׁ פּוֹסְעִים שְׁלוֹשׁ פְּסִיעוֹת לֵאחֹר) עוֹשֶׂה
שְׁלוֹם כְּמוֹרָמִיו, הוּא בְּרַחֲמֵיו יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ
יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן. [אָמֵן.]

הַאֲמִירִים קִדִּישׁ בְּעֶרְבִית - אֲמִירִים: בְּרַכּוּ אֶת יְהוָה הַמְבָרֵךְ:

וְהַקּוֹהל עֲוִים: בְּרוּךְ יְהוָה הַמְבָרֵךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

עָלֵינוּ לְשַׁבַּח לְאֲדוֹן הַכֹּל, לְתַת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרָאשִׁית,
שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת, וְלֹא שָׁמְנוּ כְּמִשְׁפָּחוֹת
הָאֲדָמוֹה. שֶׁלֹּא שָׁם חָלְקָנוּ כְּהֵם, וְלֹא גִזְרְלָנוּ כְּכָל הַמוֹנָם,
שֶׁהֵם מִשְׁתַּחֲוִים לְהַבֵּל וְרִיק, וּמִתְפַּלְלִים אֶל אֵל לֹא
יוֹשִׁיעַ. וְאִנְחָנוּ מִשְׁתַּחֲוִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא נוֹטֵה שְׁמַיִם וְיִסַּד אֶרֶץ, וּמוֹשֵׁב
יָקָרוֹ בְּשָׁמַיִם מְמוֹעַל, וְשֹׁכֵנֵת עִזּוֹ בְּגִבְהַי מְרוֹמִים. הוּא
אֹלֵהֵנוּ וְאֵין עוֹד אַחֵר, אֲמֵת מַלְכֵנוּ וְאֶפְסָם זִילְתּוֹ. בְּכַתּוּב
בַּתּוֹרָה: וַיִּדְעַת הַיּוֹם וְהִשְׁבַּת אֶל לִבְכָּךְ כִּי יְהוָה הוּא

הָאֱלֹהִים בְּשִׁמְיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד:

עַל כֵּן נִקְנָה לָךְ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, לְרֹאוֹת מִחֶרֶד כְּתַפְאֶרֶת עֲזָךְ,
לְהַעֲבִיר גְּלוּלִים מִן הָאָרֶץ, וְהַאֲלִילִים כְּרוֹת יִכְרְתֶנּוּ, לְתַנְּן
עוֹלָם בְּמַלְכוּת שְׁדֵי, וְכָל בְּנֵי כָשָׁר וְקָרָאוּ בְּשִׁמְךָ, לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל
רִשְׁעֵי אֶרֶץ. וַיִּדְעוּ כָּל יוֹשְׁבֵי תִבְלָה, כִּי לָךְ תִּכְרַע כָּל בָּרָךְ,
תִּשְׁבַּע כָּל לְשׁוֹן. לִפְנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִכְרַעוּ וַיִּפְּלוּ, וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ
יִקָּר וַיִּתְנוּ, וַיִּקְבְּלוּ כָּלֶם אֶת עַל מַלְכוּתְךָ, וְתִמְלֹךְ עֲלֵיהֶם מִחֶרֶד
לְעוֹלָם וָעַד. כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא, וְלַעֲזוּלְמִי עַד תִּמְלֹךְ בְּכֹבוֹד.
כַּכְתוּב בְּתוֹרָתְךָ: יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעַד: וְנֹאמַר: יְהוָה יְהוָה לְמֹלֶךְ
עַל כָּל הָאָרֶץ בְּיוֹם הַהוּא יְהוָה אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד:

ברכת המזון

יטול מים אחרונים, וטוב שיאמר

לְמַנְצַח בְּנִינֵת מִזְמוֹר שִׁיר: אֱלֹהִים יְהִנֵּנוּ וְיִכְרְכְנוּ יָאֵר כְּנִיז אֲתֵנוּ סֶלָה: לְדַעַת
בְּאֶרֶץ דְּרָכָה בְּכָל גּוֹיִם יִשְׁוּעַתָּה: יוֹדֵה עַמִּים אֱלֹהִים יוֹדֵה עַמִּים בָּלָם:
יִשְׁמַחוּ וְיִרְעְנוּ לְאֵמִים כִּי תִשְׁפֹּט עַמִּים מִיִּשׁוֹר וּלְאֵמִים בְּאֶרֶץ תַּנְחֵם סֶלָה: יוֹדֵה
עַמִּים אֱלֹהִים יוֹדֵה עַמִּים בָּלָם: אֶרֶץ נִתְּנָה וְכוּלָּהּ וְיִכְרְכְנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ: וְיִכְרְכְנוּ
אֱלֹהִים וְיִירְאוּ אֹתוֹ כָּל אֲפָסֵי אֶרֶץ:

אֲבָרְכָה אֶת יְהוָה בְּכָל עֵת תְּמִיד תִּהְיֶה לָנוּ בְּפִי: סוּף דְּבַר הַכָּל נִשְׁמַע אֶת הָאֱלֹהִים
וְרָא וְאֵת מַצּוֹתָיו שֹׁמֵר כִּי זֶה כָּל הָאָדָם: תִּהְיֶה לָנוּ יְהוָה וְדַבֵּר פִּי וְיִכְרַךְ כָּל
בָּשָׂר שֶׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: וְאֶנְחֵנוּ נִכְרַךְ יְה מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם הִלְלוּהָ: וְיִדְבֵּר אֱלִי
זֶה הַשְׁלָחַן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה:

אם המסובים שלושה או יותר חייבים לזמן

ויאמר המזמון: **הַב לָנוּ וְנִכְרִיךְ לְמַלְכָּא עֲלָאָה קַדִּישָׁא**

והמסובים עונים: **שָׁמַיִם**

ואומר המזמון: **בְּרִשׁוֹת מַלְכָּא עֲלָאָה קַדִּישָׁא וּבְרִשׁוֹתְכֶם נִכְרַךְ** (בעשרה
ויותר: אלהינו) **שְׁאֲכַלְנוּ מִשְׁלוֹ:**

והמסובים עונים: **כְּרוּךְ** (בעשרה ויותר: אלהינו) **שְׁאֲכַלְנוּ מִשְׁלוֹ וּבְטוֹבוֹ חֵינֵנוּ:**

והמסובים עונים: **כְּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שְׁאֲכַלְנוּ מִשְׁלוֹ וּבְטוֹבוֹ חֵינֵנוּ:**

**כְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הָיָל הָזֶן אוֹתֵנוּ
וְאֵת הָעוֹלָם בְּלוֹ בְּטוֹבוֹ, בְּחֵן בְּחֶסֶד בְּרִיּוֹחַ
וּבְרַחֲמִים רַבִּים, נִתֵּן לָחֶם לְכָל בָּשָׂר. כִּי לְעוֹלָם חֶסֶד:
וּבְטוֹבוֹ הַגָּדוֹל, תְּמִיד לֹא חָסַר לָנוּ, וְאֵל יַחֲסֵר לָנוּ מְזוֹן**

תמיד לעולם ועד. כי הוא אל זן ומפרנס לכל, ושלחנו
 ערוך לכל, והתקין מהיה ומזון לכל בריותיו אשר ברא
 ברחמיו וברוב חסדיו, כאמור. פותח את ידך. ומשביע
 לכל חי רצון: ברוך אתה יהוה הן את הכל:

גודל לך יהוה אלהינו, על שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה, ברית
 ותורה, חיים ומזון. על שהוצאתנו מארץ מצרים, ופדיתנו מבית עבדים.
 ועל בריתך שחתמת בקשרנו. ועל תורתך שלמדנו. ועל חן רצונך שהודעתנו.
 ועל חיים ומזון שאתה זן ומפרנס אותנו:

על הכל יהוה אלהינו אנחנו מודים לך ומברכים את שמך כאמור
 ואכלת ושבעת וברכת את יהוה אלהיך על הארץ המזכה
 אשר נתן לך: ברוך אתה יהוה על הארץ ועל המזון:

רחם יהוה אלהינו עלינו ועל ישראל עמך. ועל ירושלים עירך.
 ועל הר ציון משכן כבודך ועל היכלך. ועל מעונך. ועל
 הבית. ועל הבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו. אבינו רענו
 זיננו. פרנסנו כלכלנו. הרויחנו הרונו לנו מהרה מכל צרתינו. ונא
 אל תצריכנו יהוה אלהינו לידי מתנות כשר ודם. ולא לידי
 תלואתם. אלא לירך המלאה והרחבה. העשירה והפתוחה. יהי
 רצון שלא נבזש בעולם הזה. ולא נכלם לעולם הבא. ומלכות בית
 דוד משיחך תחזירנה למקומה במהרה בימינו:

בשבת מוספים:

רצה ותחליצנו יהוה אלהינו במצותיך ובמצות יום השביעי. חשבת הגדול והקדוש הזה כי
 יום גדול וקדוש הוא מלפניך. נשבות בו ונגה בו ונתענג בו במצות חן רצונך. ואל
 תהי צרה ויגון בימינו מנחתנו. והראנו נחמת ציון במהרה בימינו. כי אתה הוא בעל הנחמות
 ונחם שאכלנו ושתינו חרבן ביתך הגדול והקדוש לא שבתנו. אל תשכחנו לנצח ואל תנתנו
 לער כי אל מלך גדול וקדוש אתה:

ברכת המזון

בראש חודש מוסיפים:

אֱלֹהֵינוּ ואלהי אבותינו, יעלה ויבא, ויגיד ויראה ויגדל, וישמע ויפקד ויזכר, וזכרוננו וזכרון אבותינו, וזכרון ירושלים עירך, וזכרון משיח בן דוד עבדך, וזכרון כל עמך בית ישראל לפניך, לפלטה, לטובה, לחן, לחסד ולרחמים לתמים טובים ולשלום ביום: ראש חדש זה, לרחם בו עלינו ולהושיענו. זכרנו יהיה אלהינו בו לטובה, ויפקדנו בו לברכה, והושיענו בו לתיים טובים, בדרך ישועה ורחמים. חום וחגנו, וחמל ורחם עלינו, והושיענו כי אליך עינינו, כי אל מלך חנון ורחום אתה.

וּתְבַנֶּה יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ: בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם (ואומר בלחש) אָמֵן:

אם בשבת שחכ לומר "רצה והחליצנו" נזכר לפני שהתחיל ברכת "הטוב והמטיב" יאמר:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁנָּתַן שְׁבֻתוֹת לְמַנוּחָה לַעֲמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה, לְאוֹת וּלְבְרִית. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, מִקְדָּשׁ הַשָּׁבֶת:

אם שחכ לומר "יעלה ויבא" בראש חודש נזכר לפני שהתחיל ברכת "הטוב והמטיב" יאמר:

בְּרוּךְ שֶׁנָּתַן רָאשֵׁי הַחֳדָשִׁים לַעֲמּוֹ יִשְׂרָאֵל לְזִכְרוֹן

אם שחכ לומר "רצה והחליצנו" וגם "יעלה ויבא" בר"ח ושבֹת, נזכר לאחר שחתם "בונה ירושלים", יאמר:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁנָּתַן שְׁבֻתוֹת לְמַנוּחָה לַעֲמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה, לְאוֹת וּלְבְרִית, וְרָאשֵׁי הַחֳדָשִׁים לַעֲמּוֹ יִשְׂרָאֵל לְזִכְרוֹן. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, מִקְדָּשׁ הַשָּׁבֶת וְיִשְׂרָאֵל וְרָאשֵׁי הַחֳדָשִׁים:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם לַעֲד, הָאֵל אֲבִינוּ מְלַכְנוּ אֲדִירֵנוּ. בּוֹרְאֵנוּ. גּוֹאֲלֵנוּ. קְדוֹשֵׁנוּ. קְדוֹשׁ יַעֲקֹב. רוֹעֵנוּ רוֹעֵה יִשְׂרָאֵל. הַמְּלִיךְ הַטּוֹב וְהַמְּטִיב לְכָל. שֶׁבָּכַל יוֹם וַיּוֹם הוּא הַטֵּיב לָנוּ. הוּא מְטִיב לָנוּ. הוּא יִיטִיב לָנוּ. הוּא גִמְלָנוּ. הוּא גִמְלָנוּ לַעֲד חֵן וְחֶסֶד וְרַחֲמִים וְרִיוּחַ וְהַצְלָה וְכָל טוֹב:

הַרְחֵמֶן הוא ישתבח על כפא כבודו הַרְחֵמֶן הוא ישתבח בשמים ובארץ הַרְחֵמֶן הוא ישתבח בנו לדור דורים הַרְחֵמֶן הוא קרן לעמו ורים הַרְחֵמֶן הוא יתפאר בנו לנצח נצחים הַרְחֵמֶן הוא ופרנסנו בכבוד ולא בכזי, בזהר ולא באסור, בנחת ולא בצער הַרְחֵמֶן הוא יתן שלום בינינו הַרְחֵמֶן הוא ישלח ברכה ורחם ותצלחה בכל מעשה ידינו הַרְחֵמֶן הוא יצליח את דרכינו הַרְחֵמֶן הוא ישבור על גלות מהרה מעל צוארנו הַרְחֵמֶן הוא יוליכנו מהרה קוממיות בארצנו הַרְחֵמֶן הוא ירפאנו רפואה שלמה רפואת הנפש ורפואת הגוף הַרְחֵמֶן הוא יפתח לנו את ידו הַרְחֵמֶן הוא יברך כל אחד ואחד ממנו בשמו הגדול כמו שנתברכו אבותינו אברהם יצחק ויעקב בכל מכל כל. בן ברוך אותנו יחד ברכה שלמה. וכן יהי רצון ונאמר אמן הַרְחֵמֶן הוא יפרוש עלינו סבת שלומנו:

בשבת: הַרְחֵמֶן הוא ינחילנו עולם שכלו שבת ומנוחה לחיי העולמים.

בר"ח: הַרְחֵמֶן הוא יחדש עלינו את החדש הזה לטובה ולברכה.

הַרְחֵמֶן הוא ישע תורתו ואהבתו בלבנו ותהיה יראתו על פנינו לכלית נחמא. ויהיו כל מעשינו לשם שמים:

הַרְחֵמֶן הוא יחיינו ויזכנו ויקרבנו לימות המשיח ולבנין בית המקדש ולחיי העולם הבא.

מגדיל (כשבת וביום שמתפללים מוסף יאמר: מגדיל) ישועות מלכו. ועשה חסד למשיחו לדור ולזרעו עד עולם: בפירים רשו ורעבו. ודורשי יהוה לא יחסרו כל טוב: נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב. וזרעו מבקש לחם: כל היום חונן ומלוח וזרעו לברכה: מה שאכלנו יהיה לשבעה. ומה ששתינו יהיה לרפואה. ומה שהותרנו יהיה לברכה ברכתיב ויתן לפניהם ויאכלו ויותרו בדרך יהוה: ברוכים אתם ליהוה. עושה שמים וארץ: ברוך הגבר אשר יבטח ביהוה. ויהיה יהוה מבטחו: יהוה עז לעמו יתן. יהוה יברך את עמו בשלום: עושה שלום במרומוי הוא ברחמיו יעשה שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ואמרו אמן:

ברכת מעין שלש

ברכת מעין שלוש:

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם

על מזונות	על פירות מז' מינים	על חיין
על המתיח	על העיץ	על הנפך
ועל הכלכלה	ועל פרי העיץ	ועל פרי הנפך

ועל תנובת השדה ועל ארץ המדה טובה ורחבה שרצית והנחלת
לאבותינו לאכל מפריה ולשבוע מטובה. רחם יהוה אלהינו
עלינו, ועל ישראל עמו, ועל ירושלים עירו, ועל הר ציון משכן
כבודו, ועל מזבחה, ועל היכלו, ובנה ירושלים עיר הקדש במהרה
בימינו והעלנו לתובה ושמהנו כבנינה ונברכה עליה בקדשה
ובטהרה:

בר"ח: וזכרנו למזבח ביום ראש החודש הזה:

בשבת: ורצה והחליצנו ביום השבת הזה:

כי אתה טוב ומטיב לכל ונודה לך על הארץ

על מזונות	על הפירות	על חיין
ועל המתיח	ועל הפרות:	ועל פרי הנפך:
ועל הכלכלה	ברוך אתה יהוה	ברוך אתה יהוה
ברוך אתה יהוה	על הארץ	על הארץ
על הארץ ועל המתיח:	ועל הפרות:	ועל פרי הנפך:***

* (בא"י) ועל מתיחה:

** (בא"י) ועל פירותיה:

*** (בא"י) ועל פרי הנפך:

בורא נפשות

(לאחר האכילה - על פרות האילן (חזין מז' מינים), על פרות האדמה, ועל דבר שאין גידולו מן הארץ

(חזין מן היין), אם אכל כזית בכדי אכילת פרס (4 דקות, וי"א 8 דקות), או שתה רביעית בבת אחת, מברך)

**בָּרוּךְ אַתָּה יְיָהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא נַפְשׁוֹת
רְבוּת, וְחֹסְרוֹנָן עַל כָּל מֵה שֶׁבָּרָאתָ, לְהַחְיֹת
בָּהֶם נַפְשׁ כָּל חַי, בָּרוּךְ חַי הָעוֹלָמִים.**

לימוד המוסר היומי

בהוצאת ארגון "ארחות ישר"

"ארחות המוסר"

הינו מכון, אשר הוקם ע"י ארגון
"ארחות יושר" ובו עמלים
תלמידי חכמים מופלגים,
על חלוקת ספרי המוסר לשיעורים
יומיים, כשתוספת ביאורים ועיונים
הנכתבים על ידם מבארים ומניחים
את הדברים על לב הלומדים.

ספרי מוסר אלו, אשר נתבארו
וחולקו ע"י חברי המכון,
מודפסים ומופצים ע"ג
עשרות אלפי חוברות חודשיות
אשר עושות דרכן אל הלומדים
הרבים הקובעים בהן את לימודם
מידי יום. וכך הופך לימוד המוסר
לחלק מסדר יומם של רבים.

עד כה הצטרפו למעגל הלומדים
115 כוללים, 142 ישיבות,
101 תתי"ם, 235 שיעורי תורה,
16 מדרשויות וסמינרים –
36,000 לומדים ברחבי הארץ
והעולם שותפים למהפכת
לימוד המוסר היומי!

**הצטרף אף אתה
למהפכת המוסר,
בלימוד יומי של כ- 10 דקות!**

טל': 077-9230219

נייד: 052-7167812

פקס: 077-4230219

ת.ד. 596 סניף רבי עקיבא בני-ברק

מתעלים

חוסן יהושע

מעלות התורה

עד עתה,
בוארו וחולקו הספרים:
"ארחות ישר" למרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל
"ארחות צדיקים", "מסילת ישרים" לרמח"ל
"שערי תשובה" לרבנו יונה
"חובות הלבבות" לרבנו בחיי
"מעלות התורה" לרבנו אברהם אחי הגר"א ז"ל
ו"חוסן יהושע" לרבי יהושע העליר זצ"ל
כשהם מודפסים ומחולקים באמצעות
החבורות החודשיות.
עם תום תקופת הלימוד של כל ספר מן
הספרים נאגד תוכן החבורות ויו"ל
בספר מהודר.

חובות הלבבות

מסילת ישרים

ארחות ישר

שערי תשובה

ארחות צדיקים

"ארחות ישר" הארגון אשר חרט על דגלו את ענין הפצת המוסר אינו פוסח על אף הזדמנות הנקרית לפתחו. כך מעת לעת, יוצאים לאור תכנים מוסריים, באופנים שונים.

קונטרסים בנושאים שונים, מודפסים ומחולקים לבנות הסמינרים. ולקהלים נוספים בהזדמנויות שונות ומגוונות.

קובץ "ארחות ישרים" המתקבל בהערצה מידי שנה בתקופת בין הזמנים של חודש אב, מכיל בתוכו מדורי מוסר, הלכה וחיידוד ועיון - מדור נושא פרסים. ובכך מהווה חומר עיוני ומוסרי לבחורי הישיבות ואברכי הכוללים בכל מקום בו הם נמצאים.

